

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องผลกระทบของนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตที่มีต่อค่านิยมของวัยรุ่นหญิงในจังหวัดชลบุรี มีแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษาถึงผลกระทบของนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตที่มีต่อวัยรุ่นหญิง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม
2. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น
3. ความสนใจและความต้องการอ่านของวัยรุ่น
4. นวนิยาย
5. อินเทอร์เน็ต
6. นวนิยายบนอินเทอร์เน็ต
7. แนวคิดเกี่ยวกับผู้รับสาร
8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม

ความหมายของค่านิยม

สวนิต ชมาภย์ (2526, หน้า 723) ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์ ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณค่าหรือเป็นประโยชน์แก่ตนเองยิ่งกว่าสิ่งอื่น ค่านิยมอาจจะอยู่ในระดับส่วนตัว ในระดับครอบครัว หรือในระดับสังคมที่เราเรียกว่า ค่านิยมส่วนตัว ค่านิยมเฉพาะกลุ่ม หรือค่านิยมของสังคมนั้นเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530, หน้า 6) กำหนดความหมายของค่านิยม ว่าหมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็น หรือกลับกลายมาเป็น สิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งบังคับ ต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่อง และมีความสุขที่จะได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ

โสภา ขปีตมณี (2536, หน้า 78 – 79) ให้ความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยม คือ สิ่งที่ถูกกลืนยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน ค่านิยมของกลุ่มเป็นตัวกำหนดการกระทำของแต่ละบุคคล ค่านิยมจะสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ของแต่ละบุคคลและแต่ละกลุ่มนั้น ๆ แต่ละกลุ่มมีค่านิยมที่ยึดถือต่างกัน บางกลุ่มมีค่านิยมเกี่ยวกับความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา บางกลุ่มมีค่านิยม

เกี่ยวกับความสามัคคี เป็นต้น ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม และเป็นแนวการปฏิบัติการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม ทั้งนี้เพราะค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปยอมรับว่ามีค่าควรแก่การปฏิบัติ และยึดเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตของตน ค่านิยมนี้มีทั้งด้านบวกและลบ การยึดถือปฏิบัติขึ้นอยู่กับ การยอมรับของบุคคลนั้น ๆ และสังคมในขณะนั้น

วิจิตรย์ สิมะโชค (2539, หน้า 21) ให้ความหมายของค่านิยมว่า คือรูปแบบที่สมบูรณ์ที่เป็นสิ่งที่ปรารถนาของคนหรือเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อการเลือกสรรในการกระทำ ค่านิยมเป็นตัวกระตือรือร้น ในขณะที่ยึดมั่นถือมั่นถึงความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมจะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ควรจะเป็นในการเลือกสิ่งต่าง ๆ ของคนเรา การตัดสินใจโดยใช้ค่านิยมเป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างการรับรู้ และค่านิยมของคน

ณรงค์ เสียงประชา (2539 ข, หน้า 80) ให้ความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยม (Social Value) เป็นจุดประสงค์ของสังคม เป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมอยากจะดำเนินไปให้ถึงจุด ๆ นั้น เช่น ความร่ำรวย การมีตำแหน่งทางราชการ การมีรถยนต์ยี่ห้อดี ๆ การเป็นคนตรงต่อเวลา ฯลฯ ค่านิยมอาจช่วยให้สังคมเจริญขึ้นหรืออาจทำให้สังคมเสื่อมลงก็ได้ ตัวอย่างของค่านิยมที่ดี เช่น การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เพื่อให้เขาสามารถช่วยตัวเองได้ ส่วนค่านิยมที่ไม่ดี เช่น การแข่งขันกันสะสมเครื่องประดับเพื่ออวดความมั่งมีของตน

อมรา พงศาพิชญ์ (2541, หน้า 79) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึงค่านิยมในระดับสังคมในแต่ละสังคมคนในสังคมจะยกย่องเห็นดีเห็นชอบกับคุณค่าบางอย่าง หรือการกระทำบางอย่างว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ ทุกสังคมจะมีระบบค่านิยมของตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมนั้น ๆ และคนในสังคมนั้นก็มักจะยึดคุณค่าหรือค่านิยมคล้าย ๆ กัน ถึงขนาดที่บางครั้งเกิดความเชื่อว่าคนในสังคมเดียวกันจะมีนิสัยใจคอเหมือนกันและทำให้เกิดลักษณะประจำชาติขึ้นได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, หน้า 242) ได้ให้ความหมายค่านิยมว่า เป็นสิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

พวงเพชร สุรัตน์กุล และเมธามาลย์ ราชภัณฑารักษ์ (2548, หน้า 61) กล่าวถึงความหมายของค่านิยม (Value) ว่าหมายถึง สิ่งที่เรายึดถือประจักษ์ใจที่ใช้ช่วยในการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยที่สุด เช่น วันนี้จะทานข้าวกับอะไร ไปจนถึงเรื่องใหญ่ ๆ เช่น อุคตมคติ อุคตการณ ในทางสังคมวิทยากำหนดความหมายของค่านิยมไว้กว้างมาก ถ้ามนุษย์ต้องมีการตัดสินใจเลือกกระทำของตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป ก็ต้องใช้ค่านิยมเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจทั้งสิ้น การใช้ค่านิยมเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจจะทำให้เกิดอคติและสิ่งที่เลือก

มาด้วยการใช้ค่านิยมตัดสิน ไม่จำเป็นจะต้องเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเสมอไป แต่เป็นสิ่งที่ตรงกับความต้องการ ใจ ความชอบของตัวเอง

โสภณัท นุชนาด (2548, หน้า 85) ให้ความหมายว่า คำว่าค่านิยม มาจากคำว่า ค่า- (คุณค่า) บวกกับคำว่า นิยม ที่หมายความว่า สิ่งนั้น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากบุคคล หรือ สังคม สิ่งเหล่านั้นอาจเป็น รูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549, หน้า 262) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ค่านิยม คือความเชื่อหรือหลักการที่เป็นนามธรรมซึ่งสมาชิกของสังคมหรือกลุ่มยึดถือร่วมกัน และใช้เป็นเครื่องช่วยการตัดสินใจ และช่วยกำหนดการกระทำของตน ค่านิยมยังมีส่วนสำคัญในการกำหนดมาตรฐานความประพฤติ และบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่าค่านิยม

Kluckhohn (1962, p. 189) กล่าวว่า ค่านิยม คือความปรารถนาต่าง ๆ ที่เป็นการต้องการซึ่งมีความรู้สึคว่าถูกต้องและเป็นการต้องการเพื่อตนเองและผู้อื่น

Feather (1976, pp. 4 - 5) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า เป็นความเชื่อซึ่งมีลักษณะที่ยั่งยืนถาวรเป็นแนวทางในการประพฤติ หรือเป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิตเป็นสิ่งที่ตนเอง หรือสังคมเห็นดี และเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

Hebding and Glick (1980 อ้างถึงใน ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2546, หน้า 48) ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึง รูปแบบความคิดของสมาชิกในสังคมที่จะพิจารณาตัดสิน และประเมินว่าสิ่งใดมีคุณค่า มีประโยชน์พึงปรารถนา ถูกต้องเหมาะสมดีงาม ควรที่จะยึดถือและประพฤติปฏิบัติ

จากความหมายของค่านิยมที่นักวิชาการทั้งไทย และต่างประเทศที่กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่าค่านิยมคือ คุณค่าของแต่ละบุคคล ซึ่งได้แก่ ความคิด และความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งฝังลึกอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลซึ่งใช้ยึดถือประจำใจ และช่วยให้บุคคลตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นเลือกสรรว่าดีแล้วทั้งต่อตนเองและสังคม ค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและวิถีชีวิตของบุคคล

การเกิดค่านิยม

เจือ เกตุเจริญ (2529, หน้า 79) กล่าวว่า ค่านิยมอาจเกิดขึ้นได้หลายทาง เช่น เกิดจากความนึกคิดของตนเอง ชักชวน การอบรม การศึกษาเล่าเรียน การบังคับ ด้วยกฎหมาย และข้อบังคับ การเห็นตามกัน การปลูกฝัง ความหวัง อุดมการณ์ ความนิยมตามบุคคล และ การเปลี่ยนแปลงของสังคม

พรณี ชูชัย (2522, หน้า 197) กล่าวว่า ค่านิยมเกิดจากการเรียนรู้ มีลักษณะดังนี้

1. คนที่ได้รับการศึกษาอบรมตั้งแต่เด็ก เช่น การที่เด็กทำสิ่งอันดีงามจะได้รับคำชมเชยหรือความชื่นชมจากผู้ใหญ่ หรือการที่เด็กทำผิดจะถูกลงโทษหรือว่ากล่าวตักเตือน

2. คนรับค่านิยมจากสังคมมาเป็นของตนเพื่อให้เกิดความสนใจว่าสังคมจะยอมรับ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534, หน้า 234 – 235) กล่าวว่า ค่านิยมเกิดจากประสบการณ์และการประเมินค่าของบุคคล และขณะเดียวกันก็มาจากการเชื่อ และทัศนคติ การเกิดค่านิยมจะมีพฤติกรรม 3 อย่างคือ

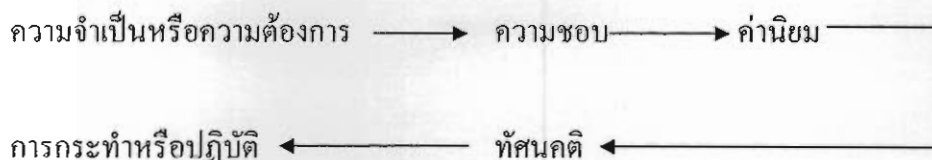
1. การยอมรับค่านิยม พฤติกรรมในขั้นแรกนี้จะเป็นการตัดสินใจว่าเหตุการณ์ สิ่งของการกระทำเป็นสิ่งที่มีความค่า บุคคลจะมีความเชื่อซึ่งจะมากน้อยต่างกันไป ความเชื่อนี้จะกลายเป็นการยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และพร้อมที่จะประเมินสิ่งนั้น

2. ความชอบในค่านิยม ความชอบนี้จะแทรกอยู่ระหว่างการยอมรับค่านิยม และความรู้สึกผูกมัดอยู่กับค่านิยมนั้น ความชอบนี้จะประเมินจากทั้งตนเอง และบุคคลอื่นด้วยว่าเรามีค่านิยมในสิ่งนั้น

3. การผูกมัด เป็นขั้นที่มีความเชื่อมั่นว่าจะยอมรับค่านิยมนั้น เช่น การเคารพในผู้ใหญ่ การแสดงความอ่อนน้อม ซึ่งจะแสดงว่าเรามีค่านิยมในสิ่งนั้น

สาโรช บัวศรี (2525, หน้า 37) อธิบายเกี่ยวกับการเกิดค่านิยม ดังต่อไปนี้

การศึกษาเล่าเรียนของเยาวชนหรือการเรียนรู้ นั้น น่าจะเริ่มต้นจากความจำเป็น (Needs) หรือความต้องการ (Desire) จึงจะได้ผลดี ถ้าผู้เรียนยังไม่เกิดความจำเป็นหรือยังมองไม่เห็นความจำเป็นของวิชาที่จะเรียนนั้นอย่างเด่นชัดแล้ว การเรียนของเขาจะไม่เป็นไปด้วย ความเหนื่อยหน่าย ทั้งนี้ ถ้าเกิดมีความจำเป็นขึ้นแล้วในขั้นต่อไปก็จะทำให้เกิดความชอบ (Preference) หรือความสนใจติดตามมา ความชอบนั้นย่อมจะกระตุ้นให้มีความนิยมหรือเชื่อในคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ คือกลายเป็นค่านิยม (Value) ขึ้นมา ค่านิยมที่ก่อตัวอยู่ระยะเวลาดำเนินการหนึ่งทีนานพอควร (Fixed Value) ก็ย่อมจะกระตุ้นให้เกิดสภาวะที่รุ่มร้อนอยู่ในใจ มุ่งมั่นที่จะดำเนินการซึ่งก็คือสภาวะที่เรียกว่า ทัศนคติ (Attitude) นั่นเอง เมื่อมีทัศนคติเกิดขึ้นแล้วก็ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้อย่างแน่นอน ตามที่กล่าวกันอยู่ทั่วไปแล้วว่า “การเรียนรู้จากการกระทำ” (Learning by Doing) ถ้าจะเขียนเป็นแผนภาพของการเกิดค่านิยม จะเขียนได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การเกิดค่านิยม

โสภณช์ นุชนาด (2548, หน้า 89 – 90) กล่าวว่า สิ่งที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมของบุคคล และทำให้ค่านิยมของบุคคลแตกต่างกันคือ

1. เพศ การเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ทำให้เรามีค่านิยมต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกันจะเห็นได้ว่า เพศหญิงสนใจเรื่องราวของความสวยความงาม ความประณีตละเอียดอ่อน เช่น การเลือกสีของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ส่วนเพศชายไม่สนใจในเรื่องความงามมากนัก แต่กลับสนใจในสิ่งซึ่งแสดงออกถึงความเข้มแข็ง การต่อสู้และการแข่งขัน เช่นว่าเพศชายจะสนใจดูการแข่งขันการชกมวย การแข่งม้า และการกีฬามากกว่าเพศหญิง

2. ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นแต่ละภาพ แต่ละประเทศ จะแตกต่างกันออกไป อันมีผลทำให้บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกอยู่ในสังคมนั้น ๆ มีค่านิยมต่อสิ่งหนึ่งไปในลักษณะเดียวกัน และแตกต่างกันออกไปจากบุคคลในสังคมอื่น ๆ เช่น สังคมไทย คนไทยส่วนใหญ่นิยมยกย่องผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณ ในขณะที่สังคมของบางประเทศไม่ได้เป็นเช่นนี้

3. ระดับการศึกษา ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีค่านิยมในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันออกไป เช่น ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มักจะเห็นความสำคัญของความสะอาด ดังนั้นในการแต่งกาย การจัดบ้านเรือน การเลี้ยงดูเด็ก ก็เน้นถึงเรื่องความสะอาดมาก แต่คนที่มีระดับการศึกษาดำ ไม่เห็นในความสำคัญของความสะอาดมากนัก จึงไม่ได้กวัดจั้นในเรื่องความสะอาดของการแต่งกาย การเลี้ยงดูเด็ก ฯลฯ

4. ศาสนา แนวคำสอนของแต่ละศาสนา จะแตกต่างกันไป เช่น ศาสนาพุทธ สอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส โดยการพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น คนไทยจึงชอบหรือพยายามที่จะทำตนให้เป็นคนที่มีเมตตา กรุณา ใจคอเยือกเย็น โอบอ้อมอารี ไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนเกรงใจ ความเกรงใจจึงเป็นคุณลักษณะประจำชาติอย่างหนึ่งของคนไทย ศาสนาพุทธเชื่อเรื่องบาป บุญ ชาติหน้า ชาติก่อน คนเราจึงทำอะไรด้วยความระมัดระวัง และคำนึงถึงผลการกระทำของตัวที่จะต้องติดตามไป ส่วนศาสนาคริสต์ เขาเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก สร้างมนุษย์ และสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิด ถ้าต้องการให้พระเจ้ารัก พอใจก็ต้องทำงาน จึงทำให้สังคมของเขา

เจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุและอุตสาหกรรม ค่านิยมของเขาจึงเน้นหนักในเรื่องความสามารถของบุคคล ความเป็นผู้นำและการเป็นผู้ผลิต

5. การเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอน ทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน พ่อแม่สามารถปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ ให้แก่ลูกได้ ด้วยการอบรมสั่งสอนและการทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่ลูก เช่น การประหยัดพ่อแม่พยายามสอนให้ลูกรู้จักประหยัดในการใช้จ่าย รู้จักเก็บออม เป็นต้น ทางโรงเรียนครูก็มีส่วนช่วยได้มาก โดยการอบรมสั่งสอน เช่น สอนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ฯลฯ โดยครูทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็นอยู่เสมอ ๆ เช่น เข้าสอนตรงเวลา ออกจากห้องสอนตรงเวลา เมื่อมีการนัดหมายทำกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ครูจะต้องรักษาเวลาเหล่านี้ จะทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตรงต่อเวลาและเริ่มมีความคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรทำตาม เมื่อเด็กอยากทำด้วยความสมัครใจนั้นก็แสดงว่า เด็กมีค่านิยมในการตรงต่อเวลาเกิดขึ้นแล้ว

ดังนั้น การเกิดค่านิยมจึงเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และได้รับมาจากการเรียนรู้ในครอบครัว วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม หลักศาสนา ทักษะคติ สังคม สถาบัน โดยผ่านการวินิจฉัย พิจารณาเลือกสรรแล้วว่าค่านิยมนั้น ๆ มีความเหมาะสม และมีคุณค่าต่อการที่จะดำรงชีวิตให้สังคมได้อย่างมีความสุข ค่านิยมในแต่ละสังคมจึงไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ค่านิยมเป็นสิ่งที่คนในสังคมยึดถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ และส่งผลให้เกิดทัศนคติ และพฤติกรรมที่ปรากฏออกมาภายนอก

ประเภทของค่านิยม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530, หน้า 7) ได้แบ่งค่านิยมไว้ 2 รูปแบบ และแต่ละรูปแบบแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 แบ่งค่านิยมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ค่านิยมการประหยัดอดออม
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย กับค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
3. ค่านิยมเกี่ยวกับชาติ ได้แก่ ค่านิยมความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

รูปแบบที่ 2 แบ่งค่านิยมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ค่านิยมด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบต่อค่านิยมการประหยัดอดออม

2. ค่านิยมด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายกับค่านิยมปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

3. ค่านิยมด้านการเมือง และการปกครอง ได้แก่ ค่านิยมความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ณรงค์ เส็งประชา (2539 ข, หน้า 81) ได้แบ่งประเภทค่านิยมไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ค่านิยมที่เป็นวัตถุ เช่น ความนิยมในเครื่องประดับ สินค้าฟุ่มเฟือย

2. ค่านิยมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น การตรงต่อเวลา ความกตัญญู

กาญจนา แก้วเทพ (2544, หน้า 170) ได้แบ่งประเภทของค่านิยมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมที่เกี่ยวกับภายในแห่งตน เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ การนิยมชมชอบวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การยึดถือหลักแห่งการปฏิบัติตน เป็นต้น

2. ค่านิยมที่เกี่ยวกับภายนอก เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม กฎหมาย ศาสนา คุณงามความดีของผู้อื่น เป็นต้น

ปิยะดา ศิริเจริญไชย (2546, หน้า 12) ได้แบ่งประเภทค่านิยมไว้ 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้คือ

1. ค่านิยมของสังคม เป็นค่านิยมที่บุคคลทั่วไปในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือ ขกย่องว่ามีคุณค่า คึงามและพึงยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในสังคมนั้น

2. ค่านิยมของบุคคล เป็นค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถือ ขกย่องว่ามีคุณค่า และนำมาเป็นแนวปฏิบัติ

พวงเพชร สุรัตน์กิจกุล และณธมลย์ ราชภัณฑารักษ์ (2548, หน้า 61) ได้แบ่งค่านิยมไว้ว่ามี 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมส่วนตัวของแต่ละบุคคล ได้แก่ค่านิยมของแต่ละบุคคลซึ่งช่วยในการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ค่านิยมส่วนตัวได้มาจากกระบวนการจัดเกลาทางสังคม

2. ค่านิยมของสังคม คือ สิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมก็กลายเป็นค่านิยมของสังคมนั้น ค่านิยมของสังคมไทย ได้แก่ การเคารพผู้ใหญ่ รักอิสระเสรี เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อภัยง่ายลืมง่าย เป็นต้น

โสภณัท นุชนาด (2548, หน้า 87) ได้แบ่งค่านิยม โดยพิจารณาจากหลักคุณธรรมจริยธรรมจะได้ ค่านิยม 2 ประเภทคือ ค่านิยมดี กับค่านิยมเลว

1. ค่านิยมดี (กุศลธรรม หรือ บุญ) หมายถึง การกระทำต่างๆ รวมทั้งความคิดความเชื่อต่างๆ ที่เป็นไป เพื่อความไม่เห็นแก่ตัว ที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ และจรรโลงให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข มีความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลไม่มีการข่มเหง กดขี่ เบียดเบียนกัน

2. ค่านิยมเลว (อภุศลธรรม หรือบาป) ก็มีความหมายในทางตรงกันข้ามกับค่านิยมดี กล่าวคือ การกระทำต่าง ๆ รวมทั้งความคิด ความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นไป เพื่อความเห็นแก่ตัว เารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหงผู้อื่น ก่อให้สังคมเกิดช่องว่างแห่งความเป็นอยู่

ส่วน Spranger (1914 อ้างถึงใน โสภา ชปิลมน์, 2536, หน้า 78) นักปรัชญาชาวเยอรมัน จำแนกลักษณะค่านิยมที่สำคัญของมนุษย์ออกเป็น 6 ประเภท และค่านิยมดังกล่าวนี้คนส่วนใหญ่ จะมีหนึ่งประเภทหรือสองประเภทที่เห็นเด่นชัดกว่าประเภทอื่น ๆ ค่านิยมเหล่านี้คือ

1. ค่านิยมทางทฤษฎีหรือแนวความคิดทางวิชาการ อันได้แก่ ค่านิยมด้านการศึกษา หาความรู้ ความเป็นจริงต่าง ๆ ความมีเหตุผล การวางระบบการศึกษา ค่านิยมประเภทนี้จะเป็น แรงจูงใจกระตุ้นให้มนุษย์ศึกษาหาความรู้

2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ เป็นค่านิยมที่มุ่งใจให้มนุษย์แสวงหาประโยชน์ด้านทรัพย์สิน เงินทอง เพื่อสร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิต

3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ อันได้แก่ ความพึงพอใจ ประทับใจในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว

4. ค่านิยมทางสังคม ได้แก่ ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ สงสาร และต้องการ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ค่านิยมดังกล่าวนี้เองที่กระตุ้นทำให้มนุษย์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกัน และกันในสังคม

5. ค่านิยมทางการเมือง คือ ค่านิยมด้านความยิ่งใหญ่ อิทธิพล การมีอำนาจ ตลอดจน ความต้องการมีส่วนร่วมและการได้รับการยอมรับทางด้านการเมือง ซึ่งเป็นส่วนจูงใจให้มนุษย์ แสวงหาอำนาจทางการเมือง

6. ค่านิยมทางศาสนา ได้แก่ ความศรัทธา ความเชื่อมั่นทางด้านศาสนา ความเชื่อ และการยึดถือในศาสนา เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ต้องการเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ

การแบ่งค่านิยมนั้นสามารถที่จะแบ่งออกได้หลากหลายประเภทที่เห็นอย่างเด่นชัด และสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ค่านิยมของบุคคล เป็นค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถือ และนำมาเป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งมีทั้ง ค่านิยมที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนา ได้แก่

1.1 ค่านิยมที่พึงปรารถนา ได้แก่ การเคารพผู้อาวุโส ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ การพึ่งพาตนเอง ความกตัญญู การประหยัดอดออม ความภูมิใจในความเป็นไทย การแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย การใช้ความรู้ในการยกระดับคุณภาพชีวิต การยึดมั่นในศาสนา

1.2 ค่านิยมที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่ การละเลยเพิกเฉยต่อศีลธรรม การนิยม ความสำเร็จทางวัตถุเป็นใหญ่ การนิยมความหรูหรา การไม่มีความรับผิดชอบ การนิยมสินค้ำ

ต่างประเทศ การนิยมภาษาต่างประเทศ การนิยมในสิ่งบันเทิงใจ การเป็นนักเลง หน้าใหญ่ใจโต การมีความเชื่อด้านไสยศาสตร์ โชคลาง การไม่อยู่ในระเบียบวินัย กฎข้อบังคับต่าง ๆ

2. ค่านิยมของสังคม เป็นค่านิยมที่บุคคลทั่วไปในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือ และยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ มีทั้งค่านิยมที่พึงปรารถนาและไม่ปรารถนา ได้แก่

2.1 ค่านิยมที่พึงปรารถนา ได้แก่ การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านการกระทำความชั่ว การเห็นความสำคัญของครอบครัว ความเสมอภาคของผู้หญิงและผู้ชาย การเคารพกฎหมาย ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การให้อภัยผู้อื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การยึดถือจารีตประเพณี ความสามัคคี

2.2 ค่านิยมที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่ การไม่ยึดถือระบบอาวุโส การยกย่องในอำนาจผู้มีอำนาจ ค่านิยมใหม่ในอาชีพ วัฒนธรรมบริโภค การนิยมเสรีภาพโดยปราศจากขอบเขต การพนันขันต่อ การรักพวกพ้องจนเกินพอดี การนิยมความร่ำรวย ความไม่เสมอภาคของผู้หญิงและชาย การแสดงความรักในที่สาธารณะ การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน

ระบบค่านิยม (Value System)

Steward (1972 อ้างถึงใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 170) ได้ให้คำนิยาม คำว่า "ค่านิยม" เอาไว้ว่า ค่านิยมเป็นภาพตัวแทน (Representation) ที่เราเรียนรู้กฎในการตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และเลือกวิธีการในการแก้ปัญหา ตัวอย่างเช่น เมื่อคนอเมริกันมาขึ้นรถรถเมล์ในกรุงเทพฯ คนอเมริกันจะพกพาเองค่านิยมในการเข้าคิวติดตัวมาด้วย และจะทะเลาะเบาะแว้งกับคนไทยที่แซงคิว (สังคมไทยยังไม่มีค่านิยมเรื่องการเข้าคิวอย่างเข้มงวด) ในทางตรงกันข้ามเมื่อมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันในห้องเรียน นักเรียนไทยเลือกที่จะเงียบไม่ได้แย้ง แต่ทว่านักเรียนฝรั่งเศสจะเถียงครูไม่ยอมหยุด เพราะค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่าง 2 วัฒนธรรม

Rokeach (1973 อ้างถึงใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 171) ได้จัดแบ่งแบบแผนของค่านิยมในแต่ละวัฒนธรรมออกเป็น 2 ชุดใหญ่ ๆ โดยที่แต่ละสังคมอาจจะเลือกผสมผสานระหว่างองค์ประกอบย่อย ๆ ของแบบแผนดังกล่าวนี้

1. Terminal Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความพึงพอใจของบุคคลในเชิงสังคม (เช่น ความรัก - ความผูกพัน)

2. Instrumental Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความพึงพอใจในด้านความสำเร็จ

ตารางที่ 1 แบบแผนของค่านิยม

Terminal Value	Instrumental Value
ชีวิตที่สุขสบาย	ความทะเยอทะยานในชีวิต (ทำงานหนัก)
ชีวิตที่ตื่นเต้นสนุกสนาน	ความใจกว้าง หูกว้าง ตากว้าง
ความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี	การมีประสิทธิภาพ ก้าวไปข้างหน้า
โลกแห่งความสันติสุข	โลกที่สนุกสนาน
โลกแห่งความงดงาม	ความสะอาด
ความเป็นพี่น้อง	ความกล้าหาญผจญภัย
ครอบครัว	การให้อภัย
เสรีภาพ (ส่วนตัว)	การช่วยเหลือกันในกลุ่ม
ฯลฯ	ฯลฯ

ระบบค่านิยมที่ได้กล่าวมานั้นเป็นตัวแทนของกฎระเบียบของสังคม ซึ่งสังคมที่แตกต่างกันด้านวัฒนธรรม ประเพณีย่อมมีระบบค่านิยมที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละสังคม

ลักษณะของค่านิยม

พณีส หันนาคินทร์ (2520, หน้า 19 – 20) กล่าวว่าไว้ว่าลักษณะของค่านิยม คือ

1. ค่านิยมต้องเกิดจากการเลือกอย่างเสรี
2. ค่านิยมได้มาจากการเลือกจากค่านิยมหลาย ๆ อย่างที่มีอยู่
3. ค่านิยมผ่านการเลือกอย่างไตร่ตรองโดยละเอียด
4. จะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลเทิดทูน รักษา สำนึกในคุณค่าและมีความภูมิใจ
5. จะต้องเป็นสิ่งที่บุคคลยอมรับ และยืนหยัดในค่านิยมที่ได้เลือก
6. จะต้องเป็นสิ่งที่บุคคลสามารถแสดงออกด้วยการกระทำเพื่อชี้ให้เห็นว่าเรายอมรับในค่านิยมนั้น

ค่านิยมนั้น

7. จะต้องมีการกระทำซ้ำ มีความคงทนถาวร และเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิต

ส่วนเสฐียรพงษ์ วรรณปก (2524, หน้า 1) กล่าวว่าไว้ว่าลักษณะของค่านิยมควรมีลักษณะ

7 ประการ

1. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกอย่างมีอิสระเสรี ไม่มีใครบังคับให้เลือก
2. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกจากตัวเลือกหลายตัว มิใช่ยอมรับจากสิ่งที่มีอยู่เพียงสิ่งเดียว
3. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกหลังจากที่ได้พิจารณาถึงผลที่จะตามมาภายหลัง

4. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นถนอม และเกื้อหนุน มีความภูมิใจในสิ่งที่ตนเลือกนั้น
5. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นยอมรับอย่างเปิดเผย ยินดีที่จะยอมรับ และบอกกล่าวสนับสนุนสิ่งนั้น

6. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถือปฏิบัติมิใช่เพียงแต่คำพูดหรือยอมรับแต่อย่างเดียว
7. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นปฏิบัติซ้ำบ่อย ๆ มิใช่ปฏิบัติเพียงอย่างเดียว

จากทัศนะของนักวิชาการข้างต้น กล่าวได้ว่าลักษณะของค่านิยมมีลักษณะ 7 ประการคือ

1. ค่านิยมที่บุคคลเลือกอย่างเสรี ไม่มีใครบังคับ
2. ค่านิยมที่มาจากตัวเลือกหลายตัว มิใช่จำต้องยอมรับสิ่งที่มีอยู่สิ่งเดียว
3. ค่านิยมที่บุคคลนั้นพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบในทุก ๆ ด้าน
4. เป็นค่านิยมที่ผู้เลือกภาคภูมิใจ และพยายามรักษาไว้ในสิ่งที่ตนเลือก
5. เป็นค่านิยมที่ผู้นั้นยอมรับโดยเปิดเผย สามารถบอกกล่าวแก่ผู้อื่นได้
6. เป็นค่านิยมที่ผู้นั้นยอมรับประพจน์แสดงออกถึงความยอมรับให้ผู้อื่นประจักษ์
7. เป็นค่านิยมที่มีการกระทำซ้ำ ๆ เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

ความสำคัญของค่านิยม

Rodeach (2537 อ้างถึงใน เพ็ญแข ประจันปัจฉิม, 2539, หน้า 19) ค่านิยมจัดเป็นเครื่องชี้นำทางในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม จึงจัดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากแก่บุคคล ค่านิยมมีบทบาทหน้าที่สำคัญสามประการคือ

ประการแรก ทำหน้าที่เป็นเครื่องกำหนดหรือเครื่องตัดสินใจแก่บุคคลในการตัดสินใจจึงลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของบุคคลลงไปได้มาก

ประการที่สอง ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแผนชีวิต (Blueprint) ให้แก่บุคคลโดยที่ค่านิยมทั้งหมดที่บุคคลยึดถืออยู่จะช่วยบอกให้บุคคลทราบว่า ควรจะดำเนินชีวิตไปเช่นไร

ประการที่สาม ค่านิยมทำหน้าที่เป็นเครื่องคุ้มกันมิให้บุคคลประพฤตินอกระเบียบของสังคมหรือทำหน้าที่ด้านการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530 อ้างถึงใน ปิยะดา ศิริเจริญไชย, 2546, หน้า 15) ได้กล่าวไว้ว่า ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เนื่องจากค่านิยมที่มนุษย์มีนั้นทำหน้าที่มากมายเกี่ยวกับชีวิตของเราดังนี้

1. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐาน หรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของเรา กล่าวคือ ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเราว่าควรจะทำหรือไม่ควรทำในสิ่งใด ค่านิยมจะช่วยกำหนดจุดยืนในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ และค่านิยมจะช่วยทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติการทั้งของตนเอง และผู้อื่น

2. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจ และการแก้ไขข้อขัดแย้งในบางกรณี บุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์บางอย่างที่ขัดแย้งกัน ทำให้เขาต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดกับความเป็นตัวของตัวเอง หรือการรักษาความเป็นอิสระเสรีของตนเองบุคคลจะเลือกทางไหนนั้น ค่านิยมหรือระบบค่านิยมที่บุคคลมีอยู่จะช่วยกำหนดทางเลือกให้เขา

3. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจ หรือผลักดันของบุคคลเช่นบุคคลที่มีค่านิยมชมชอบในการมีอายุยืนยาวก็มีส่วนทำให้เกิดค่านิยมใหม่ขึ้นเหมือนกัน จึงพูดได้อีกนัยหนึ่งว่า ค่านิยมเป็นได้ทั้งเหตุ และผลของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นค่านิยมจึงมีความสำคัญมากเพราะส่งผลกระทบต่อความเจริญ ความเสื่อมของสังคม และความมั่นคงของชาติ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมจะต้องสร้างค่านิยมที่เหมาะสม และเป็นค่านิยมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนามากที่สุด ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความสำคัญของค่านิยมมีอยู่ 3 ประการคือ

1. เป็นเครื่องกำหนดการตัดสินใจหรือมาตรฐานแห่งพฤติกรรม กล่าวคือเป็นตัวกำหนดการแสดงออก ควรทำสิ่งใดไม่ควรทำสิ่งใด ไม่ว่าเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นเครื่องประเมินตนเองและผู้อื่น

2. เป็นแบบแผนแห่งการตัดสินใจที่จะกระทำบางสิ่งหรือขัดแย้งกับสิ่งใด เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่ ค่านิยมจะช่วยกำหนดทางเลือกให้กับบุคคลอื่น

3. ทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจ หรือผลักดันให้บุคคลแสวงหาในสิ่งที่ต้องการ เป็นสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ค่านิยมก็จะผลักดันให้พยายามแสวงหา เช่น ความต้องการมีอายุยืนยาวนำไปสู่การค้นหายาอายุวัฒนะ ซึ่งสิ่งนี้เป็นความสำคัญ และเป็นปัจจัยแห่งความเจริญของสังคม เพราะหากมีค่านิยมในทางที่ดีสังคมก็จะเคลื่อนตัวไปในทางที่เจริญ

ค่านิยมของสังคมไทย

ค่านิยมของสังคมไทยก็คือ วิธีกำหนดการประพฤติปฏิบัติหรือการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคม ในด้านต่าง ๆ สังคมไทยนั้นมีค่านิยมที่ยึดถือมาตั้งแต่อดีตที่เด่นชัดจนถึงปัจจุบันก็มีผู้ประมวลไว้ดังนี้

โสภา ขลิมนัน (2536. หน้า 80 -- 81) ได้อธิบายถึงค่านิยมของสังคมไทยไว้ดังนี้

1. เคารพ รัก เทิดทูนพระมหากษัตริย์ ในสังคมไทยตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงในปัจจุบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศ ทั้งนี้เพราะพระองค์ทรงมีความใกล้ชิดห่วงใยในพสกนิกรทั้งหลาย ทรงให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย การเกษตร การพัฒนาท้องถิ่นแหล่งน้ำ ฯลฯ ทรงเป็นจุดรวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศ สถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่คนไทยเคารพรักเทิดทูน

2. กตัญญูรู้คุณ คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับและยกย่องผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณคนว่าเป็นผู้ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ พิธีกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมดังกล่าวในสังคมไทย คือ พิธีการไหว้ครู เพื่อให้บุคคลได้แสดงความกตัญญูรู้คุณต่อผู้ที่มีพระคุณ การกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ด้วยการเลี้ยงดูท่านยามท่านแก่เฒ่า ก็เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงค่านิยมดังกล่าวของคนไทย

3. ชอบความอิสระ และจากค่านิยมนี้เองที่มีอิทธิพลทางด้านบวก ทำให้ไทยดำรงความเป็นไทยอยู่มาได้จนถึงปัจจุบันนี้ และในเวลาเดียวกันก็ให้ผลทางด้านลบต่อความเป็นอยู่ของคนไทย คือ อิสระ ไม่ชอบขึ้นกับใคร อยู่สบาย ๆ ไม่ชอบกฎข้อบังคับ ระเบียบวินัย

4. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบการทำบุญ ทำทาน ค่านิยมในเรื่องนี้ได้รับอิทธิพลโดยตรงมาจากศาสนาประจำชาติ อันได้แก่ พุทธศาสนา คนไทยมีความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เรื่องกฎแห่งกรรม คนไทยจึงนิยมทำบุญ ให้ทาน ช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อจะได้สะสมบุญกุศลไว้ไม่ผูกพยาบาท อาฆาต อันมีผลต่อบุคลิกภาพของคนไทยคือ เป็นคนใจดี สงสาร

5. ความสนุกสนานรื่นเริง คนไทยรักความสนุกสนานรื่นเริง เห็นได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานหมั้น งานแต่งงาน จะมีการจัดมหรสพ ลิเก รำวง แม้กระทั่งงานโสกเศร้า อันได้แก่ งานศพ จะมีการฉายภาพยนตร์ หรือลิเก ให้ชาวบ้านชม เป็นต้น อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องไปถึงลักษณะบุคลิกภาพและนิสัยของคนไทย ทำให้คนไทยหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสร่าเริงอยู่ตลอดเวลา

6. เรียบร้อย ขี้อาย เก็บตัว คนไทยโดยเนื้อแท้แล้วไม่ชอบการแสดงตัว มีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่ายไม่ฟาดโผน จากบทละคร วรรณคดีของไทย จะสะท้อนให้เห็นถึงการประพฤติ ปฏิบัติตาม โดยเฉพาะหญิงไทยถูกยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความสุภาพเรียบร้อย มีกริยา นุ่มนวล เป็นต้น

7. ชอบการกี่ยวข้องเป็นญาติ เวลาพบปะกันมักจะลำดับญาติกันกับคนที่เพิ่งรู้จัก เรียกพี่ ป้า น้า อา ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ พ่อแม่ ญาติพี่น้องของเพื่อนเปรียบเสมือนพ่อแม่ ญาติพี่น้องของตนเอง

8. ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน พึ่งพาอาศัยกันแสดงออกถึงความเห็นในมิตร ไม่ชอบขัดใจคน

9. กินไม่เป็นเวลา และชอบการกินอาหารนอกบ้าน ลักษณะนิสัยเด่นของคนไทยอีกลักษณะคือ มีความสุขที่จะได้กิน หรือกินได้ทั้งวัน ทำให้ต้องใช้เวลามากมายในการเตรียมของกินหรือเลือกสถานที่กิน มีความสุขที่จะจัดทำอาหารเตรียมของกินไม่ว่าจะเป็นการจัดเลี้ยง การเดินทางไปท่องเที่ยว เป็นต้น

10. อยากรู้ อยากเห็น สนใจในเรื่องของคนอื่น มีเหตุการณ์อะไรไม่ว่าจะเป็นเรื่องดี เรื่องร้าย ก็จะหยุดหรือแวะเข้าไปดูให้รู้เรื่องด้วย

11. ลืมง่าย เนื่องจากคนไทยมีความผูกพันกับพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ยึดมั่นในหลักคำสอนที่ว่า เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร จึงทำให้คนไทยส่วนใหญ่ให้อภัย ไม่อาฆาตมาดร้ายต่อกัน อันมีผลไปถึงลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของคนไทย ทำให้คนไทยพร้อมที่จะให้อภัย และลืมสิ่งบาดหมางต่าง ๆ ได้ง่าย

12. การพนันขั้นต่อ จะขึ้นชอบการพนันขั้นต่อกันตั้งแต่สิ่งที่เล็กน้อยไปจนถึงสิ่งใหญ่ จนในบางครั้งเปรียบเสมือนเป็นส่วนที่จะต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เป็นต้นว่า “ภรรยาขายคำกำลังจะคลอดลูก พนันกันชั่ว ผู้หญิงผู้ชาย” หรือ “พนันกันซิ ฝนจะตกหรือไม่ตก” เป็นต้น

13. รักพวกพ้องจนเกินพอดี และการรักพวกพ้องนี้เองที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประเทศรอดปากเหยี่ยวปากกาจากการตกเป็นเมืองขึ้นของชาติอื่นไปได้ ในยามปกติแล้วจะไม่เห็นปรากฏชัดเจน แต่ในยามมีศึกกลับกัน มีปัญหา จะรวมตัวกันช่วยปกป้องพวกพ้องของตนไว้และเห็นได้ชัดในทุกระดับสังคม ตั้งแต่ในระดับครอบครัวขึ้นไปจนถึงระดับประเทศชาติ

เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2538, หน้า 209 - 215) ได้กล่าวถึงค่านิยมของสังคมไทยว่า ถึงแม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไป ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ส่งผลกระทบทางด้านค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงประมวลค่านิยมของคนไทยในยุคปัจจุบัน ในที่กล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะค่านิยมของคนไทยในการปฏิบัติตน ค่านิยมของคนไทยนับตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน คนไทยยังคงปฏิบัติตนและปรากฏค่านิยมของคนไทยโดยทั่วไปกล่าวคือ

1.1 มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุด สถาบันกษัตริย์เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนไทยทั้งชาติ

1.2 การนับถือพุทธศาสนา คนไทยเป็นชนชาติที่มีค่านิยมในการให้ความสำคัญโดยยึดวัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา อิทธิพลพุทธศาสนาส่งผลในด้านการสร้างลักษณะนิสัยอันดีงามในความเกรงกลัวต่อบาป รวมทั้งการสนับสนุนให้คนไทยนิยมความซื่อสัตย์ ดังที่สุภาษิตกล่าวไว้ว่า “ซื่อกินได้ไม่หมด คดกินได้ไม่นาน” นอกจากนี้ยังส่งผลในการแสดงความกตัญญูทดแทนที่ รู้จักให้อภัย และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

1.3 ความเชื่อถือโชคลาง ผีสงฆ์เทวดา และเครื่องรางของขลัง คนไทยนิยมยึดถือวัตถุมงคลในการคุ้มครองตนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อการสร้างความเชื่อมั่น และความสบายใจ รวมถึงการต่อต้านความกลัวในสิ่งที่ลึกลับเหนือธรรมชาติ

1.4 นิยมจัดกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมทางประเพณีโดยการประกอบกิจ และพิธีกรรมอย่างใหญ่โต สนุกสนาน เช่น การบวชนาค แต่งงาน ทั้งนี้เพื่อความต้องการให้คน

ในสังคมเดียวกันให้การยกย่องและถือเป็นเกียรติของชีวิต รวมทั้งการสร้างบารมีให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

1.5 มีจิตใจกว้างขวาง นิยมบุคคลผู้มีน้ำใจกว้างขวาง ถ้าได้กล้าเสียดังที่กล่าวว่า “มีใจนักเลง” นอกจากนี้การรักพวกพ้องและระบบการอุปถัมภ์ยังคงมีความสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม

1.6 เคารพในผู้มีอาวุโสทั้งด้านวัยวุฒิ คุณวุฒิ และชาติวุฒิ มีการแบ่งชนชั้นโดยอ้อมในการปฏิบัติตนโดยเฉพาะทางด้านคุณวุฒิ ในสังคมไทยให้การยกย่องคนเก่งซึ่งจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ รวมทั้งมหาวิทยาลัยในประเทศไทย นอกจากนี้ชาติวุฒิ การคำนึงในฐานานุรูปเกี่ยวกับการยกย่องนามสกุลซึ่งเป็นกลุ่มเชื้อพระวงศ์ขุนนางเก่า ผู้มีอำนาจทางทหาร ตลอดจนกลุ่มเศรษฐีเก่าและเศรษฐีใหม่

1.7 รักความสนุกสนาน ไม่เคร่งครัดในระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามสบาย ทั้งนี้โดยรักความเป็นอิสระจนได้กล่าวว่า “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้” คนไทยนิยมทำตนอย่างสบาย ไม่จริงจังกับชีวิต ให้ความสนใจต่อข่าวสารและเหตุการณ์บ้านเมืองไม่ยาวนาน กล่าวว่า คนไทยเป็นคนดีมีง่าย ไม่ผูกพยาบาท

1.8 ยังคงให้ความสำคัญกับงานราชการซึ่งมีศถาบรรดาศักดิ์ ดังที่กล่าวว่า คนไทยชอบอาชีพที่มีเครื่องแบบ ทั้งนี้โดยคนไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและให้ความสำคัญแก่ทหารยิ่งกว่าฝ่ายพลเรือน

1.9 คนไทยยกย่องอำนาจ ทั้งนี้เพราะอำนาจสามารถบันดาลให้มีทรัพย์สิน บริวาร ตำแหน่ง และความเกรงใจ รวมทั้งอิทธิพลและอำนาจมืด

1.10 คนไทยนิยมวัตถุ โดยเฉพาะการยกย่องคนมีเงิน ในสังคมไทยเงินเป็นแถวสารพัดนึก และเป็นพระเจ้าซึ่งจะสร้างความมีหน้ามีตา เกียรติยศ ตำแหน่ง ความเคารพ ความเกรงกลัว และอำนาจ ในยุคปัจจุบันคนไทยมักกล่าวว่า หากจะมีตำแหน่งหรือเล่นเกมการเมืองจะต้องมีเงินสนับสนุน

2. ค่านิยมที่ซึ่งเป็นจุดด้อยของวัฒนธรรมไทยในยุคปัจจุบัน จากค่านิยมทั้ง 10 ข้อ ซึ่งค่านิยมที่คนไทยรับสืบทอดต่อเนื่องกันมา โดยจุดด้อยที่ปรากฏจัดเป็นค่านิยมที่ไม่เอื้อแก่การพัฒนาประเทศในระยะยาว อันได้แก่

2.1 การยึดถือในตัวบุคคลมากเกินไป คนไทยเป็นชนชาติที่ยึดถือปัจเจกชนนิยมมาเป็นเวลาช้านานมาตั้งแต่การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คนไทยยังยึดถืออดีต โดยคิดว่าตนเป็นใหญ่ ดังนั้นค่านิยมในการยึดถือตนเองและค่านิยมในการมีอำนาจจึงเป็นที่มาของความขัดแย้งทางความเห็น

การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น รวมทั้งการขาดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบพวกจึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบการทำงาน ค่านิยมดังกล่าวนี้จำเป็นต้องเปลี่ยนไปโดยหันกลับมายึดหลักการ เหตุผลและความถูกต้องจะส่งผลในการพัฒนาคนและประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรือง

2.2 ความนิยมในเสรีภาพโดยปราศจากขอบเขต คนไทยจำนวนมากขาดวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนเป็นผู้ซึ่งไม่เคารพกฎหมายของบ้านเมือง ชอบทำอะไรตามใจตนเอง ขาดจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมถึงการรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม ขาดความมีระเบียบวินัย ขาดการมุ่งมั่นในการพัฒนาความสะอาด การมีเสรีภาพทางเพศในกลุ่มวัยเจริญพันธุ์ ส่งผลในการแพร่ระบาดของโรคเอดส์และปัญหาการทำแท้ง การปฏิบัติตนของกลุ่มวัยรุ่นในการก้าวร้าวแก่ครูอาจารย์ บิดามารดา ค่านิยมดังที่กล่าวมานี้จำเป็นต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน

2.3 ความเชื่อหรือยึดถือในเรื่องไสยศาสตร์ คนไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องโชคและไสยศาสตร์ การเสี่ยงโชคเป็นที่มาของปัญหาอบายมุข ดังปรากฏในพฤติกรรมการเล่นหวย ไฮโล การเล่นม้า โดยเฉพาะการเล่นหวยเบอร์ การขอเลขจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การทรงเจ้าเข้าผี การเชื่อในการดูดวงทำนายชะตากรรม นับเป็นพฤติกรรมของคนไทยที่แสดงความหลงเชื่อ และงมงายไม่สอดคล้องกับความจริงของโลกวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.4 การนับถือศาสนา ในยุคปัจจุบันคนไทยจำนวนมากที่แสดงถึงการรับนับถือพุทธศาสนา โดยขาดการศึกษาในพระธรรมของพระพุทธศาสนา คนไทยให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์ ในการเคารพวัดมณฑล การปลุกเสก รวมทั้งความเชื่อและหลงใหลในคำสอนของพระสงฆ์ ดังที่ปรากฏในเหตุการณ์ซึ่งเป็นที่มาของความวิกฤตในพุทธศาสนากับกรณีของพระยันตระ อมโรภิกขุ หรือนายวินัย สะอองสุวรรณ กับการปฏิบัติตนที่มีต่อมหาเถรสมาคมและองค์สมเด็จพระสังฆราช รวมทั้งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับกรมการศาสนา นับเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์การนับถือพุทธศาสนาในประเทศไทย

3. ค่านิยมของคนไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ในยุคปัจจุบันเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าโลกไร้พรมแดนทุกเหตุการณ์สามารถแผ่กระจายกระทบถึงกันโดยตลอด ตามสภาพของกระแสโลกาภิวัตน์เป็นการสร้างความไร้พรมแดนทางกายภาพ ทางภูมิศาสตร์ ข่าวดาราและเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเกิดจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้าครอบคลุุมทางปัญญา ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา และการศึกษา สำหรับประเทศไทยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลทางด้านการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมไทย โดยเริ่มตั้งแต่

3.1 วัฒนธรรมการบริโภค ในยุคปัจจุบันคนไทยตกเป็นทาสของการบริโภคแบบตะวันตกนับตั้งแต่สินค้าอุปโภคบริโภค วัฒนธรรมทางการบริโภคแบบตะวันตกส่งผลให้คนไทย

นิยมสินค้าต่างประเทศ รักความสะดวกสบาย โดยขาดลักษณะนิสัยในการเก็บออม การหลงไหล ฟุ้งเฟ้อในวัตถุนิยม ค่านิยมในการแสดงความโก้หรูในการแต่งกาย เครื่องประดับ การบริโภค อย่างฟุ่มเฟือยโดยสินค้าต่าง ๆ ผลผลิตจากต่างประเทศ

3.2 รักความสนุกสนาน โดยเน้นความสนุกสนานที่เร้าร้อนโดยการใช้แสงสี ประกอบการบันเทิง ความนิยมในดนตรีแจ๊ส ร็อก และนักร้องต่างชาติที่มีชื่อเสียงก้องโลก ดังเช่น ไมเคิล แจ็กสัน มาดอนน่า และแต่งกายเลียนแบบนักร้องโดยมิได้คำนึงถึงวัฒนธรรมของตนเองที่ดีงาม นอกจากนี้ธุรกิจการบันเทิงในดิสโก้เธค ผับ บาร์ คาเฟ่ คลับโอเค และสถานเริงรมย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของความสนุกสนานในแสงสีอันส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมไทย

3.3 เสรีภาพ ค่านิยมของคนไทยในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน เริ่มแสดงตนในการเรียกร้องเสรีภาพจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง การปฏิบัติตามวัฒนธรรมดั้งเดิมถือเป็นเรื่องล้าสมัยผู้หญิงใหม่ไม่นิยมการแต่งงานอย่างเปิดเผย ไม่นิยมการรักษาวงศ์วานตัว

3.4 ค่านิยมใหม่ในอาชีพ ค่านิยมของคนไทยยุคใหม่ให้การยกย่องอาชีพซึ่งได้การตอบสนองทางด้านเงินเดือนสูง อาทิ อาชีพเป็นแอร์โฮสเตส เป็นสจ๊วต นักธุรกิจ นักการตลาด ในขณะที่เดียวกันอาชีพซึ่งกล่าวว่า “ดินดีดิน” เช่นอาชีพครู ขวณา ขาวไร่ เป็นอาชีพที่คนในสังคมไม่นิยมโดยกล่าวสรุปว่าเงินเดือนน้อย ไม่โก้หรู นอกจากนี้ค่านิยมชมองไหลมกปรากฏในอาชีพสายวิชาชีพที่ขาดแคลน เช่น แพทย์ จิตกร เกษตรกร นิยมปฏิบัติงานกับหน่วยงานเอกชน มากกว่าการรับราชการ

3.5 ค่านิยมในวัตถุนิยม ค่านิยมของคนไทยยุคใหม่ต้องการปฏิบัติตนให้เกิดความคล่องแคล่วว่องไวสามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว และจัดซื้อวัตถุที่ทันสมัยไว้มากแล้ว อาทิ เช่น อุปกรณ์ในการรับข่าวสารใหม่ ๆ การใช้บัตรเครดิต การซื้อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การติดตั้งอุปกรณ์การสื่อสารในรถยนต์การพกพาเครื่องมือเพื่อการสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว

3.6 ค่านิยมในการถือฐานะคนให้มีความเสมอภาคกัน คนไทยยุคใหม่มิได้ให้ความสำคัญในระบบอาวุโส การปฏิบัติตนในสังคมปัจจุบันยึดถือความเสมอภาคกัน โดยขาดความเคารพในผู้อาวุโส การใช้ชีวิตในครอบครัวเดี่ยว ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นในทุกวงการอาชีพเป็นไปอย่างเปิดเผยและไม่เปิดเผยจนขาดคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน

3.7 นิยมภาษาต่างประเทศจนละเลยภาษาไทย ในยุคปัจจุบันภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น มีความสำคัญในวงการธุรกิจและวิทยาการทุกสาขา คนไทยปัจจุบันใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย และเป็นที่มาของภาษาวิบัติในภาษาพูด คนไทยยุคใหม่ไม่นิยมใช้

ภาษาไทยในการเขียน ซึ่งส่งผลให้เกิดจุดอ่อนในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในงานราชการ
งานธุรกิจ

3.8 การเคารพบูชาเงิน ในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
สังคมและเทคโนโลยีข่าวสาร ผู้มีเงินจะเป็นผู้ได้รับการครอบครองข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการ
เป็นข้อมูลการตัดสินใจ และข้อมูลทางการศึกษา ดังที่กล่าวว่ายุค Information is Power

ดังนั้นคนไทยในสังคมทุกระดับจึงให้ความสำคัญแก่เงิน จนขาดความคิดการได้ของเงิน
 อาทิเช่นการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ การค้ายาเสพติด การจัดธุรกิจทางเพศพาณิชย์ เพื่อให้ได้
กำไรภายใต้การทำลายมนุษยชาติ การใช้เงินซื้อตำแหน่งทางราชการ การซื้อเสียงในการเลือกตั้ง
 เป็นต้น

3.9 ค่านิยมในการทดแทนพระคุณ ค่านิยมในสังคมไทยในด้านการทดแทนพระคุณ
พ่อแม่ ครูบาอาจารย์เป็นค่านิยมปลูกฝังมาแต่ดั้งเดิม ในยุคปัจจุบันการทดแทนบุญคุณในทางที่ผิด
ได้เกิดขึ้นในปัญหาการขายลูกสาวเป็นโสเภณี เพื่อนำเงินให้แก่พ่อแม่ นับเป็นการปฏิบัติในค่านิยม
ที่ไม่ถูกต้องและจำเป็นต้องลบล้างจากสังคมไทย

ส่วน ฌรงค์ เสงี่ยมประชา (2539 ข, หน้า 86) ได้สรุปค่านิยมของสังคมไทยโดยกล่าวว่า
ค่านิยมของสังคมไทยมีมากมาย และบางอย่างก็เป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลผู้ถือ
ปฏิบัติและแก่สังคม แต่บางอย่างก็อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคม เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความหุนหัน
อยากมีหน้า การเชื่อถือโชคกลาง ในที่นี้จะกล่าวถึงค่านิยมเด่น ๆ ของสังคมไทยบางประการ ซึ่งจะ
เป็นค่านิยมที่ดีหรือไม่ก็ตาม ดังนี้

1. นิยมความร่ำรวย มั่งคั่ง ทุกคนอยากจะได้ อยากจะมีทรัพย์สินเงินทอง รถยนต์
บ้าน ที่ดิน ฯลฯ คนที่ร่ำรวยจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในสังคม คนรวยจะต้องการสิ่งใดย่อมได้
ตามความประสงค์ เงินจะซื้อสิ่งต่าง ๆ ได้ ดังนั้น ทุกคนจึงต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่ง

2. นิยมอำนาจ คนไทยให้ความสำคัญแก่ผู้มีอำนาจ และอยากจะเป็นคนที่มีอำนาจ
ถ้าตนเองไม่มีโอกาสนี้ก็จะส่งเสริมลูกหลานของตนให้แสวงหาอำนาจ ผู้มีอำนาจในสังคมไทย
ส่วนใหญ่คือผู้มีตำแหน่งสูงในหน้าที่ราชการ ดังนั้น คนไทยจึงนิยมส่งเสริมบุตรหลานให้เข้ารับ
ราชการ นอกจากข้าราชการแล้ว ผู้ที่อาจมีอำนาจอื่น ๆ ได้แก่ นักการเมือง ปัจจุบันอำนาจอาจซื้อ
ด้วยเงิน ดังจะพบได้จากการใช้เงินซื้อเสียงเพื่อให้ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎร รวมทั้งการซื้อ
ตำแหน่งต่าง ๆ

3. เคารพผู้อาวุโส ผู้อาวุโสได้แก่ผู้ที่มีอายุมากกว่า มีคุณวุฒิสูงกว่า มีชาติสกุลสูงกว่า
มีตำแหน่งสูงกว่า เช่น นักเรียนรุ่นพี่ พี่ ป้า น้า อา พ่อ แม่ ครู อาจารย์ หม่อมเจ้า การเคารพ

ผู้มีอาวุโสได้รับการปลูกฝังสืบต่อกันมา จนเป็นวิถีชีวิตที่ยังปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง ค่านิยมในการเคารพผู้อาวุโสมีแนวโน้มลดลงในปัจจุบัน

4. รักความสุข กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมักจะสอดแทรกกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานไว้ด้วย แม้แต่งานศพก็ยังมีกิจกรรมที่แสดงถึงการรักความสุข เช่น มีการแสดงก่อนการเผาศพและฉลองเมื่อเผาศพแล้ว คนไทยรักความสนุกสนานตั้งแต่เกิดไปจนตาย เริ่มตั้งแต่งานฉลองวันเกิด งานฉลองวันแต่งงาน จนถึงงานศพ

5. บริโภคนิยม คนไทยส่วนใหญ่สนใจเรื่องการบริโภคมาก ชอบเสาะแสวงหาอาหารรับประทาน ชอบคิดปรุงอาหารแปลก ๆ รับประทาน เมื่อเกิดร้านอาหาร ใครพบร้านอาหารที่มีอาหารแปลก ๆ หรืออร่อย ก็พากันไปรับประทาน แม้จะแพง หรือไกลเขาก็จะพยายามไปรับประทานอาหารที่ร้านนั้น

อีกสิ่งหนึ่งที่พบคือ ไม่ว่างานพิธีใด ๆ จะต้องมีการกินเลี้ยงอยู่เสมอ แม้แต่เมื่อทำงานเสร็จโปรแกรมหนึ่ง ๆ เรียนผ่านการศึกษาไปภาคเรียนหนึ่ง ๆ ได้รับตำแหน่งใหม่ เปลี่ยนงานใหม่ ก็มีการเลี้ยงฉลองกัน

6. นิยมความหรูหรา ความมีหน้ามีตา ซึ่งจะแสดงออกโดยการแต่งตัวประกวดกัน การจัดงานประกวดกันว่าใครจะจัดงานใหญ่กว่า การทำบุญว่าใครจะทำบุญมากกว่า การมีเครื่องใช้ที่ทันสมัย ราคาแพงไม่ให้น้อยหน้ากัน ฯลฯ

7. นิยมเครื่องรางของขลัง และเชื่อโชคลาง การจะกระทำกิจกรรมใด ๆ มักต้องอาศัยการดูฤกษ์ยาม การจะไปไหน ๆ ก็เช่นเดียวกัน และมักนิยมนำเครื่องราง หรือการประพรมน้ำมันต์เพื่อขจัดภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น หรือถ้าประสบภัยก็มักจะมีการสะเดาะเคราะห์และขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ

8. นิยมการทำบุญสร้างวัด ปิดทองฝังลูกนิมิต โดยเชื่อว่าจะได้บุญมากในชาติหน้า คนไทยส่วนใหญ่ต่างก็พยายามเข้าร่วมในกิจกรรมการทำบุญ แม้จะด้วยความยากลำบากก็ยอมอย่างไรก็ตาม ค่านิยมนี้มีแนวโน้มลดลงเพราะสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมเปลี่ยนไปคนมากขึ้น ทรัพยากรลดลง

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2546, หน้า 48 - 49) สรุปค่านิยมที่สำคัญของสังคมไทยไว้ว่าสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. การเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ค่านิยมข้อนี้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของสังคมไทย เนื่องจากแบบแผนพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมได้แสดงถึงการยึดถือค่านิยมดังกล่าว เช่น การแสดงความเคารพเมื่อได้ยินเพลงสรรเสริญพระบารมีในสถานที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกมาอยู่ร่วมกันการที่ประชาชนชาวไทยมาเฝ้าฯ รับเสด็จเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ

พระราชดำเนิยังท้องถิ่นต่าง ๆ คำนิยมในการเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์จึงเป็นค่านิยมที่สำคัญของสังคมไทย

2. การนับถือพระพุทธศาสนา ค่านิยมข้อนี้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของสังคมไทย เนื่องจากแบบแผนพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมไทยมีพื้นฐานมาจากค่านิยมดังกล่าว เช่น ประเพณีต่าง ๆ ของสังคมไทยมักจะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่ด้วย นับตั้งแต่ประเพณีส่วนบุคคล ได้แก่ ประเพณีการสมรส การบวช การตาย และประเพณีทางสังคม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีในวันสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นต้น การนับถือพระพุทธศาสนายังเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ เช่น จิตกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี เป็นต้น

3. การรักสังคมไทย เป็นค่านิยมสำคัญที่ถึงปลูกฝังแก่สมาชิกในสังคม ค่านิยมข้อนี้ช่วยสร้างแบบแผนพฤติกรรมที่สร้างความเจริญให้แก่สังคมไทย การที่สมาชิกรักสังคมไทยช่วยร่วมกันรักษาระเบียบแบบแผนและวัฒนธรรมไทย อนุรักษ์และทำนุบำรุงทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ อันเป็นสมบัติของชาติ มีความสามัคคีปรองดองระหว่างกลุ่มสังคมต่าง ๆ เป็นต้น จึงนับว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญของสังคมไทย

4. การเคารพผู้อาวุโส ค่านิยมข้อนี้ได้สร้างแบบแผนพฤติกรรมซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญของสมาชิกในสังคมไทย เช่น การมีกิริยามารยาทสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ การใช้ถ้อยคำแสดงสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสกว่าตน เป็นค่านิยมที่สร้างระเบียบในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มสังคมต่าง ๆ ในสังคมไทย

5. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นค่านิยมที่พึงปลูกฝังแก่สมาชิกในสังคมไทย เนื่องจากเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความเจริญต่อตนเองและสังคม เช่น การที่สังคมไทยได้ขยายการค้ากับต่างประเทศย่อมต้องการความซื่อสัตย์สุจริตช่วยลดปัญหาสังคมได้มาก เช่น ปัญหาการทุจริต การละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น

ค่านิยมของสังคมไทยนั้นนับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้มีค่านิยมทั้งสองด้านทั้งค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อสังคม เช่น ค่านิยมการเคารพผู้อาวุโส ค่านิยมการนับถือศาสนา เป็นต้น ส่วนค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ค่านิยมในผู้มีอำนาจ ค่านิยมด้านวัตถุนิยมเกินไป เป็นต้น และค่านิยมของสังคมไทยส่วนมากไม่เปลี่ยนไปจากอดีตมากนัก

ค่านิยมกับพฤติกรรม

โสภา ชปิลมน์ (2536, หน้า 79) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมให้ดำเนินไปในแนวทางที่พึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ

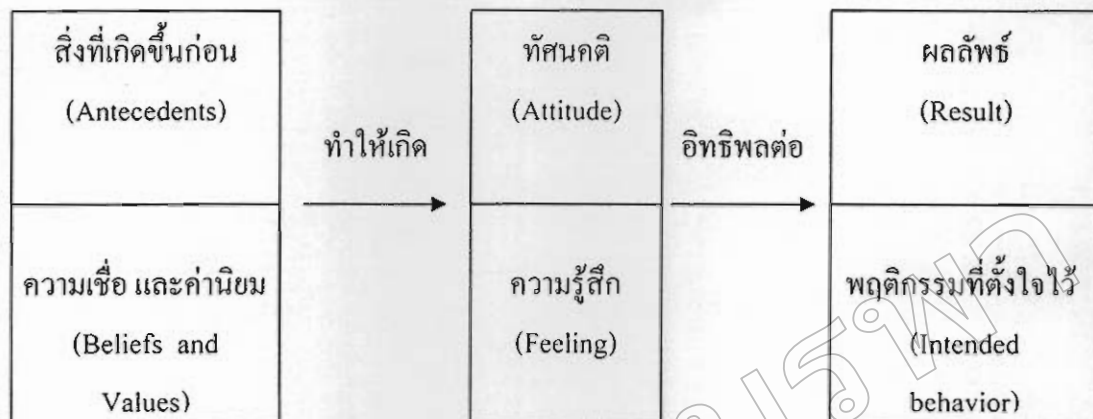
เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2538, หน้า 180) กล่าวว่า ค่านิยมจึงเป็นแรงบันดาลใจทางด้านพฤติกรรมของคนในสังคมที่ได้กำหนดไว้ ส่งผลในด้านการตัดสินใจให้แก่คนในสังคม

ณรงค์ เสงี่ยมประชา (2539 ข. หน้า 82) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของสังคม และกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมว่า เขาควรจะทำอะไรหรือไม่ ค่านิยมจะเป็นสิ่งกระตุ้นหรือแรงจูงใจให้ผู้คนปฏิบัติตามสิ่งที่เขานิยม เช่น ความนิยมยกย่องผู้สูงอายุ ว่าเป็นผู้มีประสบการณ์สูงได้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมมาก่อน ทำให้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดการยอมรับนับถือ และสิ่งอื่น ๆ ที่ตามมาก็อาจเป็นว่า เมื่อมีตำแหน่งหน้าที่การงานสำคัญ ก็ให้ความสนใจกับผู้สูงอายุก่อนในการที่จะให้ดำรงตำแหน่งนั้น หรือเวลาจัดงานใด ๆ ประชานมักจะเป็นผู้สูงอายุ หรือการยอมรับเชื่อฟังผู้อาวุโส

อวิธ ธาราโกชน และศรันย์ คำริสุข (2543, หน้า 6-9) ได้กล่าวว่า ค่านิยมนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ค่านิยมมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมซึ่งค่านิยมเป็นองค์ประกอบย่อยที่อยู่ในปัจจัยทางสังคมโดยพวกเขาได้กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่บอกบุคคลอย่างกว้าง ๆ สิ่งใดเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา สิ่งใดเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิต เมื่อบุคคลมองว่าสิ่งใดดีงามเหมาะสมก็จะนำมาปฏิบัติ ค่านิยมจึงเป็นเหมือนเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติอย่างกว้างให้แก่บุคคล ตัวอย่างเช่น บุคคลหนึ่งเชื่อว่า การรู้จักประหยัดเป็นสิ่งที่ดี ก็หมายความว่า การรู้จักประหยัดเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของบุคคลนั้น

Kluckhohn (1954 อ้างถึงใน Coleman & Hammen, 1974, p. 486) กล่าวว่า ค่านิยม คือ แบบแผนและลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลหรือลักษณะของกลุ่ม ซึ่งมีอิทธิพลต่อ มัธยฐาน (Modes) ค่าเฉลี่ย (Means) และพฤติกรรมต่าง ๆ

Schmerhohn (1997, pp. 60-62) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมในองค์กรเกี่ยวกับองค์ประกอบของทัศนคติ ดังภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลทั้งทางด้านบวกหรือลบของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม แต่ก่อนการเกิดทัศนคติ และพฤติกรรมนั้น สิ่งที่เราสร้างให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ก็คือ ความเชื่อและค่านิยมซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ซึ่งบุคคลได้กำหนดหรือสรุปเกี่ยวกับสิ่งนั้น

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของ 3 องค์ประกอบของทัศนคติ

จากทัศนะของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์อันนำไปสู่พฤติกรรมของสังคมในที่สุด ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดี ค่านิยมจะมีส่วนในการเป็นตัวบ่งบอกการตัดสินใจว่าบุคคลจะประพฤติตนอย่างไรในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

ความหมายของวัยรุ่น

สุชา จันทร์อม (2529 อ้างถึงใน เจิมสิริ เหลืองสุภรณ์, 2545, หน้า 17) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า “วัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็กเป็นวัยที่เป็นสะพานไปหาวัยผู้ใหญ่ ไม่มีเส้นขั้นที่แน่นอนว่าเริ่มเมื่อใดและสิ้นสุดวัยเมื่อใด แต่เรากำหนดเอาความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและรูปร่างเป็นสำคัญ และถ้าจะกำหนดลงไปว่าเริ่มเมื่อใด ก็ถือเอาตอนที่เด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือน ส่วนเด็กชายถือเอาตอนที่มือสุจิตตามธรรมชาติ”

ประยูรศรี มณีสร (2532, หน้า 6) กล่าวว่า วัยรุ่น (Adolescence) วัยรุ่นเป็นวัยที่พัฒนาต่อเนื่องในชีวิตรวมอยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่น่าตื่นเต้น มีพลังสูงเต็มไปด้วยความเข้มข้น คำว่าวัยรุ่น Adolescence ซึ่งหมายถึงการก้าวไปสู่วุฒิภาวะ (To Grow into Maturity) มาจากรากศัพท์เดิมคำว่า Adolescencia ในภาษาละติน แปลว่า วัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยพิจารณาเกณฑ์ความพร้อมทางร่างกาย (Pubertal Period) เจริญเติบโตเต็มที่ถึงวุฒิภาวะสูงสุดพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่

Rogers (1961 อ้างถึงใน ประยูรศรี มณีสร, 2532, หน้า 6) กล่าวถึงความหมายของจิตวิทยาวัยรุ่นว่าเป็นการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมทุกด้านของมนุษย์วัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มากมาย

ความหมายของวัยรุ่นยังใช้คำในภาษาอังกฤษอีกหลายคำ เช่น “Teenager” และ “Puberty” Teenager หมายถึง วัยอายุ 10 ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึง 20 ปี Puberty หมายถึงพัฒนาการทางกายด้านเพศ หรือการเจริญเติบโตทางกายจากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ นักจิตวิทยา กล่าวว่าเป็นการทำงานของต่อมเพศ ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงอายุ 11 – 17 ปี วัยรุ่นทั้งสองเพศ จะโตทันกันในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

Hurlock (1974 อ้างถึงใน เจิมศิริ เหลืองศุภกรณ์, 2545, หน้า 16) ได้อธิบายคำว่าวัยรุ่น ว่าตรงกับคำว่า “Adolescence” ในภาษาอังกฤษมีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า “Adolescere” ซึ่งมีความหมายว่า เจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (Maturity) การที่เด็กจะบรรลุถึงขั้นวุฒิภาวะนี้ ไม่ใช่ จะเจริญแต่ทางร่างกายด้านเดียวเท่านั้น ทางจิตใจก็จะเจริญเป็นเงาตามตัวไปด้วย นั่นคือ จะต้องมีการพัฒนาทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และสังคม

Dusek (1987 อ้างถึงใน พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2539, หน้า 25) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง วัยที่เชื่อมระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่อันเป็นระยะที่ต้องปรับพฤติกรรมวัยเด็ก ไปสู่พฤติกรรมแบบผู้ใหญ่ที่สังคมนั้นยอมรับ เด็กวัยรุ่นจึงไม่ใช่เพียงการเจริญเติบโตทางร่างกาย แต่หมายถึงการเจริญเติบโตทางสังคม ซึ่งอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมแต่ละที่

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย และ ความคิด จากเด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในการเป็นวัยรุ่นคือ พัฒนาการ ทางด้านร่างกายที่ โดยเด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือน และเด็กชายเริ่มมีอสุจิ ซึ่งเป็นพัฒนาการด้าน ร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน

ช่วงอายุของวัยรุ่น

นักจิตวิทยาพัฒนาการ แบ่งช่วงชีวิตมนุษย์ออกเป็นวัยต่าง ๆ ที่น่าสนใจมี 2 ท่าน ได้แก่ อาร์โนลด์ กิเซล (Arnold Gesell) และลูเอลลา โคล (Luella Cole) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน (ประยูรศรี มณีสร, 2532, หน้า 15) ได้แบ่งช่วงอายุวัยรุ่นไว้ ดังนี้

วัยเด็กตอนปลาย หรือวัยเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น (Late Childhood or Preadolescence)

หญิง 11 – 13 ปี ชาย 13 – 15 ปี

วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) หญิง 11 – 13 ปี ชาย 13 – 15 ปี

วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) หญิง 13 – 17 ปี ชาย 15 – 19 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) หญิง 17 – 21 ปี ชาย 19 – 21 ปี

ส่วน พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539, หน้า 30) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นตามพัฒนาการได้ เป็น 3 ตอน คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) เด็กหญิงจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นก่อนเด็กชายโดยจะเข้าสู่ช่วงอายุวัยรุ่นตอนต้น ระหว่าง 13 – 15 ปี และเด็กชายจะอยู่ในช่วงระหว่าง 15 – 17 ปี เป็นช่วงที่ร่างกายของทั้งเด็กหญิง และเด็กชายมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการที่สมบูรณ์มากขึ้น

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี และเด็กชายจะมีอายุระหว่าง 17 – 19 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายน้อยลง แต่จะเพิ่มด้านเจตคติ และความรู้สึกนึกคิด มีลักษณะบุคลิกภาพภายนอกที่ดึงดูดความสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้น

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) เด็กหญิงมีอายุระหว่าง 18 – 20 ปี และเด็กชายจะมีอายุระหว่าง 19 – 21 ปี เป็นระยะที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ เข้าสู่ภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ

การแบ่งวัยตามที่ได้อธิบายมาข้างต้นนี้ มิได้ถือเป็นหลักตายตัวเสมอไป นักจิตวิทยาและนักวิชาการแต่ละท่านจะแบ่งวัยเพียงเพื่อให้สะดวกแก่การศึกษาเท่านั้น เพราะที่จริงก็เป็นที่ยากนักดีแล้วว่าพัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปมิได้หยุดเป็นช่วง ๆ และแม้แต่นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงทั้งหลายยังแบ่งไม่ตรงกัน การศึกษาในแต่ละครั้งจึงควรแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นตามความเหมาะสมของการศึกษา

พัฒนาการของวัยรุ่น

เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มเป็นวัยที่ก้าวสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง และมีการพัฒนาความเจริญทางด้านสติปัญญาความคิด และการเรียนรู้ ดังนี้ (ประยูรศรี มณีสร, 2532, หน้า 21)

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

เด็กวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงในระบบภายในร่างกายก่อนที่จะแสดงออกอย่างชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงของร่างกายภายนอก เช่น การเจริญของต่อมฮอร์โมนที่สร้างความเจริญเติบโต การเจริญของต่อมทางเพศ มีการหลั่งน้ำอสุจิ และทำหน้าที่ของฮอร์โมนทางเพศเพิ่มขึ้น ผู้ใหญ่จะสังเกตเห็นได้ง่ายเมื่อเด็กจะเข้าสู่วัยรุ่น คือ เด็กจะมีร่างกายเติบโตเร็ว แขนขายาว ตัวสูงขึ้น ต่อไปจึงเริ่มมีขนขึ้นก่อนที่บริเวณอวัยวะเพศ สะโพกขยายกลมขึ้น และสิ่งเหล่านี้จะตามมาด้วยการมีประจำเดือน ในเด็กชายบางคนจะนุ่งเก็บหน่ออก และมีไฝนมใหญ่ขึ้น มีขนที่อวัยวะเพศ ขนรักแร้ และหนวดเครา เสียงเริ่มแตกแสดงลักษณะรุ่นหนุ่มเต็มที

2. การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ

เด็กที่เติบโตเร็วเข้าสู่วัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจได้มากบ้าง น้อยบ้าง ขึ้นกับตัวเด็ก และประสบการณ์ที่เขาได้รับจากครอบครัวก่อนอย่างเข้าสู่วัยรุ่น วัยรุ่นช่วงต้น 11 – 15 ปี จะมีการเปลี่ยนแปลง ผันผวนในอารมณ์ และพฤติกรรมจนบางครั้งกลายเป็นปัญหามาก ต่อไปเมื่อเลขวัยประมาณ 15 ปีในเด็กหญิง และ 17 ปีในเด็กชายแล้ว เขามักจะสงบลง และมีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการต่าง ๆ ทางจิตใจนั้นคือ การพัฒนาความเจริญ

ทางด้านสติปัญญาความคิดและการเรียนรู้ ลักษณะทางอารมณ์ของวัยรุ่น (เจิมสิริ เหลืองสุภรณ์, 2545, หน้า 17 – 18) ความรู้สึกของวัยรุ่นจะเป็นแบบตรงไปตรงมา เปิดเผย ไม่สามารถเก็บความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบได้ มีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงทางฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อต่าง ๆ ซึ่งทำให้วัยรุ่นมีความกังวลใจกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายตัวเอง และความกดดันจากการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ในการที่จะก้าวเป็นผู้ใหญ่

ลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของวัยรุ่น มีหลายลักษณะดังนี้

1. อารมณ์อ่อนไหวง่าย ลักษณะอารมณ์เช่นนี้จะแสดงออกผ่านการฟังบทเพลง การอ่านบทกลอน บทกวีที่ร่าเริงเรื่องรัก ความผิดหวัง ซึ่งเด็กอาจไม่มีหรือมีประสบการณ์ตรงก็ได้ เพราะเด็กวัยนี้มีจินตนาการมาก เด็กสามารถคิด และมีอารมณ์คล้อยตามสิ่งที่ฟังได้จากจินตนาการของตน

2. อารมณ์รุนแรง ส่วนใหญ่เมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรงเหล่านี้ มักเกิดเมื่ออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เด็กต้องการแสดงให้เห็นถึงความรักเพื่อน ความสามัคคี ความเห็นที่สอดคล้องกัน ขอมทำทุกอย่างเพื่อเพื่อนได้

3. อารมณ์ไม่คงที่ไม่สม่ำเสมอ เปลี่ยนแปลงง่าย กระตือรือร้นอยากทำโน่นทำนี่อยู่ตลอดเวลา

4. อารมณ์ค้าง เกี่ยวกับความเครียด ความวิตกกังวลในเรื่องที่ไม่สามารถจัดปัญหาให้หายไปได้ในระยะเวลาอันสั้น

5. อารมณ์รัก เป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์อย่างหนึ่งของวัยรุ่น ที่แสดงออกต่อบุคคล สิ่งของความรักเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิต กล่าวได้ว่า ความรักเป็นกระบวนการทางสัญชาตญาณ และการเรียนรู้ ความรักในทางจิตวิทยาเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง ให้ความสุขและสมหวังในชีวิตได้ ความรักของวัยรุ่นนั้นเป็นสิ่งที่แปลก และน่าตื่นเต้น อันมีผลมาจากฮอร์โมนเพศซึ่งขยายวงเรื่องความรัก จากรักครอบครัว ฟุ้งงมาเป็นความรักเพื่อน และเพศตรงกันข้าม

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน และที่สามารถเห็นอย่างเด่นชัดคือพัฒนาการด้านร่างกาย ที่มีการเจริญเติบโตอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น การเริ่มมีประจำเดือนในผู้หญิง และการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในวัยรุ่นชาย ส่วนพัฒนาการอีกด้านหนึ่งก็คือด้านจิตใจ เช่น การพัฒนาความเจริญทางด้านสติปัญญาความคิด การเรียนรู้ อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก

ลักษณะของวัยรุ่น

ลักษณะของวัยรุ่น มีลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่น กล่าวได้ดังต่อไปนี้ (มธุรส สว่างบำรุง, 2543, หน้า 15)

1. เป็นวัยแห่งการที่ต้องเผชิญปัญหา โดยวัยนี้เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ซึ่งเรียกว่า วัยวิกฤต ปัญหาต่าง ๆ ในการปรับตัวมักเกิดขึ้นเสมอ ต้องปรับตัวต่อการมีวุฒิภาวะความพร้อมในหลายด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นช่วงอยู่ก้ำกึ่งระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือข้อผูกมัดกับความมีอิสระ การค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง มีการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว วุฒิภาพ แสดงออกทางด้านอารมณ์อย่างรุนแรง และรวดเร็ว อาจเรียกอีกอย่างว่าเป็นวัยพายุฝน และความเครียด

2. เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง อัตราการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และพฤติกรรมของวัยรุ่น จะมีความสอดคล้องกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย กล่าวคือ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเป็นไปอย่างรวดเร็วหรือช้า ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติ และพฤติกรรมในลักษณะนั้นด้วยเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่นที่เด่นชัดได้แก่ ประการแรก มีอารมณ์รุนแรง เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงด้านวุฒิภาวะทางเพศ เป็นส่วนผลักดันให้วัยรุ่นสนใจเรื่องเพศ และเพื่อนต่างเพศอย่างจริงจังและมี ความพร้อมต่อการสืบพันธุ์ได้ ประการต่อมา เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ความสนใจ และบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม ประการสุดท้ายมีผลมาจากความสนใจ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางพฤติกรรม ที่จะทำให้อายุรุ่นตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของอุดมคติ และจุดยืนของชีวิตที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์

3. เป็นวัยแห่งจินตนาการเพื่อฝัน เด็กวัยนี้มักมีจินตนาการค่อนข้างเพื่อฝันไม่ค่อยเป็นไปตามความเป็นจริง มีความทะเยอทะยาน ใฝ่ฝันอยากจะเป็น หลงใหลได้ง่าย ทุ่มเทจิตใจอย่างเต็มที่เมื่อพบกับความผิดหวัง พลาดพลั้ง การสูญเสีย มีผลต่อความเจ็บปวดของจิตใจอย่างมาก บางคนยอมรับไม่ได้ ขณะที่บางคนปล่อยชีวิตให้ตกต่ำ หรืออาจจะไม่ยอมมีชีวิตอยู่เพราะไม่สามารถทำให้เป้าหมายในชีวิตที่เคยคาดหวังไว้ประสบความสำเร็จลงได้ จนกว่าจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลายซึ่งจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น

4. เป็นวัยแห่งความกิดอิสระ โดยริเริ่มคิดพึ่งพาตนเอง ตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการอิสระจากการควบคุมอย่างเข้มงวดของผู้ใหญ่ อยากเรียนรู้ความผิดพลาดด้วยตนเองมากกว่าที่จะเรียนรู้จากคำสั่งสอน ชอบโต้เถียงถ้าได้รับการขัดขวางอย่างรุนแรง มักมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และหาทางออกในทางผิด ๆ เช่น หนีออกจากบ้าน

5. เป็นวัยแห่งความเปราะบางหรือน่าสะพรึงกลัว การยอมรับของสังคมวัฒนธรรมอาจมีความสัมพันธ์ต่อการประเมินความประพฤติ การแสดงออกของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเหลวไหล ออกนอกกลุ่มนอกทาง ชอบก่อปัญหา ขาดความรับผิดชอบ และมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมเมื่อเจริญเติบโตเข้าสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งควรอย่างยิ่งที่ผู้ใหญ่ควรจะต้องดูแลความประพฤติของวัยรุ่นให้อยู่ในขอบข่ายที่สังคมยอมรับ พร้อมทั้งประสานความกลมกลืนทางด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครอง และวัยรุ่นไม่ให้เกิดความกระทบกระเทือนอันจะนำไปสู่จุดของความแตกหักได้ในที่สุด

6. เป็นวัยแห่งจุดเริ่มต้นของความเป็นผู้ใหญ่ ก่อนที่วัยรุ่นจะเข้าสู่การบรรลุนิติภาวะตามกฎหมายอย่างสมบูรณ์ของการเป็นใหญ่นั้น พฤติกรรมบางอย่างมีลักษณะของการเลียนแบบ คล้ายคลึงกับวัยผู้ใหญ่ เช่น การรู้จักใช้เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้า การสวมรองเท้าส้นสูง การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา พฤติกรรมทางเพศต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีเรื่องของสัดส่วนร่างกายที่ค่อย ๆ เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ วุฒิภาวะของอารมณ์ดีขึ้น และการผ่านอุปสรรคนานัปการที่จะช่วยสร้างเสริมให้วัยรุ่นเกิดความแข็งแกร่ง สามารถเผชิญต่อความกดดันของปัญหาต่าง ๆ ในทุกรูปแบบ เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

จากการที่มีความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่นนั้น มีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น ด้านอารมณ์ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ความงอแงทางด้านสติปัญญา ค่านิยม ทักษะ ทักษะการคิดเกี่ยวกับตนเอง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ของเด็กวัยรุ่นแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วงนี้เป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เป็นเหมือนหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นช่วงเวลาแห่งการพัฒนาให้ก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ได้อย่างเต็มที่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและอารมณ์เพื่อให้วัยรุ่นเข้าอยู่ร่วมในสังคมได้

ความต้องการของวัยรุ่น

ความต้องการของวัยรุ่น การอบรมเลี้ยงดูเด็กในสมัยโบราณนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนดว่า เด็กจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร โดยที่ไม่ใช่เป็นความต้องการตามวัยของเด็ก สำหรับวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้มีความต้องการในหลาย ๆ ด้านที่ต้องการการตอบสนองและสนับสนุน ซึ่งสมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Education Association) (ประยูรศรี มณีสร, 2532, หน้า 102 – 105) ได้ทำการค้นคว้ารวบรวมความต้องการของเด็กวัยรุ่นไว้ 10 ประการ คือ

1. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการปรับปรุงสมรรถภาพในการทำงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการผลิตเครื่องอุปโภค จึงจำเป็นที่วัยรุ่นจะต้องมีคนคอยแนะนำช่วยเหลือ เพราะความรับผิดชอบและประสบการณ์ของวัยนี้ยังไม่มี

2. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์มีอนามัย เพื่อสนองความต้องการ โรงเรียนควรจัดสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มุ่งไปในทางส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน เช่น ให้มีแพทย์ พยาบาล บริการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและความต้องการของเด็ก

3. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนมีความต้องการที่จะเข้าใจในสิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง ในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมประชาธิปไตยย่อมต้องการมีความเข้าใจ เพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสม

4. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการจะเข้าใจความสำคัญของครอบครัว และปัจจัยต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งความสุขแห่งครอบครัว พระเด็กวัยนี้เริ่มเป็นผู้ใหญ่แล้ว จึงมีความสนใจในชีวิตครอบครัว การครองเรือน การดำเนินชีวิต อย่างรู้อยากเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ

5. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการทราบถึงวิธีใช้จ่าย และการใช้สิ่งของ ตลอดจนบริการต่าง ๆ อย่างฉลาด ระเบียบนี้ในวัยนี้มีความสัมพันธ์กับสังคมมาก เด็กจะต้องพบกับปัญหาเศรษฐกิจ และมีความต้องการใช้บริการของสังคม

6. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการจะเข้าใจวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และความเจริญอันสำคัญทางวิทยาศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ ตลอดจนความจริงตามธรรมชาติ เทคโนโลยี ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันเจริญไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์จะต้องตามให้ทัน

7. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการจะซาบซึ้งในรสแห่งวรรณคดี คนตรี และธรรมชาติ คือรู้จักคุณค่า มองเห็นความงามและความไพเราะในสิ่งเหล่านั้น ในวัยนี้การเล่นจะต้องลดลงทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้เด็กเกิดความวุ่นวายใจ จึงอยากใช้เวลาว่างนี้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

8. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะมีความสามารถในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างดี และรู้จักแบ่งเวลาว่างให้สมดุลกับกิจกรรมต่าง ๆ

9. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการจะปรับปรุงความเคารพต่อผู้ใหญ่ และมีความสามารถดำรงชีวิต ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

10. เด็กในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการจะปรับปรุงความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล มีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างแจ่มแจ้ง สามารถอ่านและฟังได้อย่างเข้าใจ

อาจารย์ ไสภณ วีรชัย วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร กล่าวว่า ความต้องการของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันไปตามลักษณะของสังคมไทยในแต่ละท้องถิ่น จากการสำรวจปัญหาของเด็กวัยรุ่นของไทยมีความต้องการดังนี้ (ประยูรศรี มณีสร, 2532, หน้า 105)

1. ต้องการมีรูปร่างสวยสมส่วน เป็นที่ดึงดูดใจผู้อื่น ซึ่งได้มาจากปัญหาสุขภาพ และร่างกาย ที่พบว่าเด็กปวดศัรษะบ่อๆ มีปัญหาเรื่องรูปร่างหน้าตาไม่สวย

2. ต้องการจะให้ภาวะความเป็นอยู่ของตนดีขึ้น มีเงินใช้พอเพียง มีเศรษฐกิจดี และแนวทางในการประกอบอาชีพ ฐานะเศรษฐกิจดี ซึ่งได้จากการสำรวจจากปัญหาการเงิน ภาวะความเป็นอยู่ การทำงาน พบว่าเด็กอยากมีเงินเก็บและบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่มีปัญหาเรื่องเงิน

3. ต้องการจะทำตนให้เข้าสังคมได้ดี และใช้เวลาว่างเพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพทางร่างกายของตน ซึ่งพบจากการสำรวจปัญหากิจกรรมทางสังคมและการพักผ่อน พบว่าเด็กไม่ค่อยมีโอกาเล่นกีฬาและไม่ทราบว่าจะแต่งตัวให้สวยงามอย่างไร

4. ต้องการจะสนใจ และอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ สนใจในชีวิตครอบครัว ซึ่งพบจากการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับเพศตรงข้าม และการแต่งงานพบว่าเด็กไม่สนใจต่อเพศตรงข้าม กลัวที่จะติดต่อกลัชิดกับเพื่อนต่างเพศ และคิดแต่ในเรื่องเพศมากเกินไป

5. ต้องการปรัชญาชีวิต ต้องการความอิสระภาพ และต้องการค้นคว้าหาความจริง รักความยุติธรรม อุดมคติ ค้นคว้าด้านศาสนา

นอกจากนี้ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์ (2539, หน้า 39) ได้กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่นไว้ 4 ประการ คือ

1. ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ นับตั้งแต่เรามีเพื่อนต่างเพศไปจนกระทั่งความคิดเกี่ยวกับการมีคู่ครอง

2. ความต้องการได้รับอิสระ วัยรุ่นต้องการโอกาสในการที่จะมีอิสระในการคิดการตัดสินใจและกระทำบางสิ่งด้วยตนเองอย่างมีอิสระ

3. ต้องการการยอมรับนับถือจากสังคม โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นอยู่ในระยะของกรที่จะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ การยอมรับในความเป็นผู้ใหญ่ หรือการได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่จะทำให้วัยรุ่นมีความภูมิใจในตนเอง

4. ความต้องการมีปรัชญาชีวิต หรืออุดมคติของตนเอง วัยรุ่นมักจะมองทุกสิ่งในชีวิตในแง่ของปรัชญา คือจะมองทุกอย่างในทางใดทางหนึ่งอย่างเอนเอียงมาก ถ้าชอบก็จะชอบมาก ถ้าไม่ชอบก็จะคัดค้านไม่สิ้นสุด และวัยรุ่นจะนับถือ ยึดถืออุดมคติที่เห็นว่าเป็นอย่างมาก และจะมีการต่อสู้อย่างรุนแรงหากมีใครมาทำลายอุดมคติของตน

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2545, หน้า 360 - 361) ได้กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. ต้องการความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องอยู่ใต้คำสั่ง คำบังคับบัญชาของผู้ใด โดยเฉพาะบุคคลผู้มีอำนาจหรือผู้สูงกว่า รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะเด็กวัยรุ่นเชื่อว่าลักษณะที่เป็นเครื่องหมายของความเป็นผู้ใหญ่คือ ความเป็นอิสระจากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน

2. ต้องการมีตำแหน่ง รวมทั้งต้องการความสนับสนุนทั้งจากผู้ใหญ่ และเพื่อนร่วมรุ่น
 3. ต้องการแสวงหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ บางครั้งรวมทั้งความท้าทายตื่นเต้น
 เกลียดความซ้ำซาก ชอบทดลอง ยิ่งห้ามยิ่งอยากลอง ฉะนั้นระยะนี้เด็กวัยรุ่นไม่ว่าที่ไหน สมัยใด
 มักชอบฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม และสถาบัน เพื่อคว้าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร หรือบางคน
 อยากลองเพื่อประชดชีวิต

4. ความต้องการรวมพวกพ้อง มีกลุ่มก้อนเป็นความต้องการค่อนข้างสูง เพราะการรวม
 พวกพ้องวิธีทางให้เด็กได้รับสนองความต้องการหลายประการ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ การได้รับ
 การยกย่อง ความรู้สึกว่ามีผู้ที่เข้าใจตน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน

5. ความต้องการความรู้สึกมั่นคง อบอุ่นใจและปลอดภัย เพราะเด็กมีอารมณ์หวั่นไหวง่าย
 เปลี่ยนแปลงง่าย สับสนและลังเลง่าย เด็กจึงมีความต้องการเช่นนี้ค่อนข้างสูง

6. ความต้องการความถูกต้อง ความยุติธรรม เด็กถือว่าความยุติธรรมเป็นลักษณะหนึ่ง
 ของความเป็นผู้ใหญ่ เด็กจึงให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อความถูกต้องยุติธรรมตามทัศนะของตน
 เป็นอย่างยิ่ง และอยากทำอะไรหลาย ๆ อย่างเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมทั้งในแง่ส่วนบุคคล และ
 สังคม

7. ความต้องการความงดงามทางร่างกาย ไม่ว่าวัยรุ่นชาย หรือหญิงต้องการให้คนรู้สึก
 ชื่นชมเกี่ยวกับรูปลักษณะของตน สอดตามเพศของตนทั้งสิ้น เพราะคิดว่าความงามทางกายเป็น
 แรงจูงใจให้เข้ากลุ่มได้ง่าย เป็นที่ยอมรับของสังคมและดึงดูดเพศตรงข้าม

8. ความต้องการเลือกอาชีพ เด็กวัยรุ่นโตพอที่จะมองเห็นความสำคัญของอาชีพ และ
 เข้าใจว่าอาชีพนำมาซึ่งสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม อาชีพเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงสถานะ
 ความเป็นผู้ใหญ่ การที่คนใดจะมีอาชีพอย่างไรนั้นจะต้องมีความรู้เป็นฐาน เด็กบางคนซึ่งไม่เคย
 สนใจ และเตรียมตัวเพื่อเลือกอาชีพจะเริ่มมีความต้องการในระยะนี้ ทั้งจากความประสงค์ภายใน
 ตนเองหรือและจากอิทธิพลของเพื่อนร่วมวัย พ่อแม่ผู้ปกครอง และสังคม

สามารถสรุปได้ว่าความต้องการของวัยรุ่นมีดังนี้ ความต้องการของวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่
 ต้องการทั้งทางด้านร่างกาย เช่น การที่ต้องการมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามเพื่อที่จะได้เป็นที่สนใจ
 ของเพศตรงข้าม ทางด้านจิตใจ ความต้องการความรู้สึกมั่นคง อบอุ่นใจและปลอดภัย ต้องการ
 ปรัชญาชีวิต ต้องการความอิสระภาพ จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นนั้นมีความต้องการทางด้านจิตใจเป็นอย่างมาก
 เพื่อที่จะพัฒนาด้านความคิด เพื่อที่จะก้าวไปเป็นผู้ใหญ่ และจะแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเด่นชัด
 เช่น ความต้องการความรู้สึกมั่นคง อบอุ่นใจและปลอดภัย เพราะเด็กมีอารมณ์หวั่นไหวง่าย
 เปลี่ยนแปลงง่าย สับสนและลังเลง่าย เด็กจึงมีความต้องการเช่นนี้ค่อนข้างสูง เป็นต้น

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

วัยรุ่นนี้เป็นวัยที่เต็มไปด้วยพลังของความต้องการทางเพศที่อยู่ภายใต้อำนาจของมโนธรรม ความถูกต้อง ศีลธรรม และระเบียบของสังคม เด็กวัยรุ่นจะมีความรู้สึกผิด ละอาย และเป็นบาปที่มีความต้องการทางเพศเกิดขึ้น และมีความวิตกกังวลเรื่องเพศเป็นอย่างมาก

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นอาจสรุปได้ดังนี้ (พรพิมล เขียมนาครินทร์, 2539, หน้า 13)

1. มีความรัก และสนใจในเพศตรงข้ามที่รุ่นราวคราวเดียวกัน
2. การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง เป็นพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความพอใจทางเพศด้วยการกระตุ้นจับต้องอวัยวะเพศ

3. แสดงความสนใจเรื่องเพศ โดยดูจากพฤติกรรมการแต่งตัว การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือทางเพศ หรือหนังสือประเภทเรียวินซ์ หรือการแอบมองสัดส่วนของเพศตรงข้าม

4. รักร่วมเพศ หรือการรักเพศเดียวกัน

สรุปได้ว่าพฤติกรรมด้านเพศของวัยรุ่นยังเป็นที่วิตกกังวลใจของวัยรุ่น ซึ่งจะแสดงออกได้โดยทางพฤติกรรมที่สามารถจะสังเกตเห็นได้เช่น การปรับปรุงตนเองให้สวยงามเพื่อจูงใจเพศตรงข้าม การแสดงออกถึงความรักทั้งในเพศเดียวกัน และเพศตรงข้าม การสนใจในสื่อที่มีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้น

ความสนใจและความต้องการอ่านของวัยรุ่น

วรรณกรรมสำหรับเด็กวัยรุ่นนั้น นอกจากผู้เขียนจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญแล้ว ยังได้สะท้อนภาพความคิดเห็นออกมาหลายด้าน ทั้งเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กโดยตรง ผู้ปกครองและสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กควรจะได้เรียนรู้ เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติตนต่อการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป ซึ่งการที่ผู้เขียนจะสะท้อนภาพของเด็กออกมาได้นั้น ต้องเรียนรู้ เข้าใจในจิตใจ และความต้องการของเด็กในวัยรุ่น (กมลวรรณ วรรณวิธู, 2549, หน้า 16) ดังนั้นการที่วัยรุ่นมีความสนใจในด้านต่าง ๆ จะเป็นปัจจัยหนึ่งในการที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจอ่านของเด็กวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งความสนใจของวัยรุ่นนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

ความสนใจของวัยรุ่น

ความสนใจของวัยรุ่นนั้นมีสาเหตุหลากหลายประการ ซึ่งได้มีนักวิชาการและผู้รู้หลายท่านได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องของความสนใจของวัยรุ่น ดังนี้

ประยูรศรี มณีสร (2532, หน้า 106 - 107) ได้แยกความสนใจของวัยรุ่นซึ่งแตกต่างกันตามลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ

1. ความสนใจเกี่ยวกับตนเอง เป็นเรื่องรูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย สุขภาพ

2. ความสนใจทางสังคม โดยเฉพาะให้ความสนใจเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้คบหาสมาคมกับเพื่อนเพศตรงข้ามบ้างพอควร

3. ความสนใจในอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง

4. ความสนใจในเพื่อนต่างเพศ จะสนใจในรูปร่างลักษณะที่แสดงออกทางเพศ ผู้ใหญ่วรรณะควรระวังอย่าให้เด็กได้รับความรู้ผิด ๆ

5. ความสนใจในกิจกรรมสันทนาการ การเล่นเกมส์ กีฬา และมีความมุ่งหวังความสำเร็จของทีม มากกว่าความสำเร็จส่วนบุคคล

6. ความสนใจในการสร้างนิสัยที่ดี และการเรียนที่ดี

7. ความสนใจในเรื่องคุณสมบัติส่วนตัว ลักษณะต่าง ๆ ที่จะนำตนไปสู่ความสำเร็จในด้านการงาน

8. สนใจในปรัชญาชีวิต ในวัยนี้เด็กจะเริ่มคิดถึงหลักของศีลธรรมจรรยา กระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์มีอุดมคติ

ส่วน ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2537, หน้า 10 – 11) ได้ให้ความหมาย และแยกความสนใจของวัยรุ่นไว้ดังนี้

ความสนใจ คือ ความรู้สึกอย่างหนึ่งซึ่งถูกเร้าให้เกิดขึ้นในจิตโดยวัตถุภายนอกหรือความคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง และทำให้วัตถุหรือความคิดนั้น มีอำนาจในการดึงดูดจิตใจให้ไปจดจ่อกับสิ่งเหล่านั้นได้

ความสนใจของวัยรุ่นย่อมแตกต่างจากความสนใจของเด็ก ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1. เรื่องราวที่เด็กวัยรุ่นสนใจ วัยรุ่นจะสนใจเฉพาะเรื่อง ซึ่งมีดังนี้

1.1 ความสนใจในการเลือกอาชีพ

1.2 ความสนใจในการคบเพื่อนต่างเพศ และเพศเดียวกัน

1.3 ความสนใจในการศึกษาเล่าเรียน

1.4 ความสนใจในการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

1.5 ความสนใจในการเล่นกีฬา และการทำงานมีมากขึ้น

1.6 ความสนใจอยากทดลองค้นคว้าหาเหตุผลโดยตนเอง

1.7 ความสนใจในการสร้างอนาคต มีครอบครัว และปกครองตนเอง

2. ความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องเกี่ยวกับความสนใจ จากการสำรวจสรุปได้ดังนี้

2.1 ความสนใจในรายการวิทยุ ชาย จัดลำดับจากสูงไปหาต่ำในรายการที่ฟัง ดังนี้

รายการกีฬา รายการชวนขัน รายการข่าว ดนตรี เรื่องวิทยาศาสตร์ เพลงคลาสสิก ละคร รายการ

เพลงที่เคยฟังบ่อย ๆ หนังสือ จัดลำดับจากสูงไปหาต่ำดังนี้ เพลงจังหวะเร็ว ๆ เพลงที่เคยฟังบ่อย ๆ
ละคร เพลงคลาสสิก เรื่องชวนขัน รายการข่าว ข่าวกีฬา เรื่องวิทยาศาสตร์

2.2 ความสนใจในการชมภาพยนตร์และโทรทัศน์ วัยรุ่นชอบชมภาพยนตร์และ
โทรทัศน์ทั้งชายและหญิง มีความสนใจชมภาพยนตร์และโทรทัศน์พอ ๆ กันทั้งสองเพศ
ชอบเลียนแบบจากภาพยนตร์ และโทรทัศน์ ภาพยนตร์และโทรทัศน์จึงเป็นส่วนเสริมสร้าง
และบันเทิงชีวิตของวัยรุ่นโดยตรงวิธีหนึ่ง

2.3 ความสนใจในการเก็บสะสมรวบรวมสิ่งของ หญิงสนใจจดหมายมากกว่าชาย
การเก็บสะสมลูกขุด ฝาขวด การ์ตูน ก้อนหิน ถดลงสำหรับชายวัยรุ่น ส่วนหญิงวัยรุ่นจะ
เก็บสะสม ตุ๊กตา กระดาษ และรูปชวนขันต่างๆ ถดลงเช่นกัน

2.4 ความสนใจในการเล่นเกมส์ต่าง ๆ ชายวัยรุ่นชอบเล่นออกกำลังกาย การเล่นเป็น
หมู่เป็นทีม การเล่นเกมคิดกา และการเล่นเกมสื่สร้างคามสนิทสนมกับหญิง ส่วนหญิงวัยรุ่นชอบ
เล่นกีฬา เดินรำ การจัดงานกินเลี้ยง อ่านหนังสือ เย็บปักถักร้อยเดินดูของในตลาด ฯลฯ

2.5 ความสนใจในการเขียนและการอ่าน ในการเขียน ชายวัยรุ่นสนใจเกี่ยวกับเรื่อง
กีฬา การท่องเที่ยว เครื่องจักรกล ข่าวสารรายวัน การประกอบอาชีพ โรงเรียน ศาสนา ตามลำดับ
ส่วนหญิงวัยรุ่นสนใจการเขียนเรื่องท่องเที่ยว ประสบการณ์ส่วนตัว กีฬา โรงเรียน คนตรี สัตว์
เหตุการณ์ประจำวัน เครื่องจักรกลตามลำดับ ด้านการอ่าน ชายวัยรุ่นสนใจอ่านเรื่อง การผจญภัย
กีฬา ท่องเที่ยว ต่อสู้ หญิงวัยรุ่นสนใจอ่านเรื่องนิยายรักโรแมนติก

2.6 ความสนใจกับความถนัดตามธรรมชาติ ความถนัดของเด็กวัยรุ่นแสดงออกให้
สังเกตเห็นได้ในทางด้านต่าง ๆ เช่น ความถนัดทางการเรียนหนังสือ ความถนัดทางศิลปะดนตรี
ความถนัดทางเครื่องยนต์กลไก และความถนัดทางงานธุรการ ชายวัยรุ่นถนัดทางการใช้เครื่องมือ
การออกกำลังกาย และทำงานมีเหตุมีผล ส่วนหญิงวัยรุ่น ถนัดทางด้านการพูด งานประณีต
ความนึกคิด ภาษาและวรรณคดี

2.7 อาชีพกับความสนใจ จากการสอบถามนักเรียนวัยรุ่น ในการเลือกอาชีพมีผล
ปรากฏดังนี้ ชายวัยรุ่นเลือกอาชีพเรียงจากสูงไปหาต่ำ คือ แพทย์ วิศวกร ทหารบก นักกฎหมาย
ตำรวจ ทหารอากาศ การทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ นักปกครอง ทหารเรือ สถาปนิก นักบัญชี
การค้าขาย นักหนังสือพิมพ์ งานเอกชน ครู ส่วนหญิงวัยรุ่นเลือกอาชีพเรียงจากสูงไปหาต่ำ
คือแพทย์และเภสัชกร ครู พยาบาล นักบัญชี รับราชการ ทหารเรือ นักสังคมสงเคราะห์
บรรณารักษ์ นักกฎหมาย การทำไร่ ร้านตัดผมตัดเสื้อ ทหารบก นักปกครอง วิศวกร นักข่าว
หนังสือพิมพ์ การค้าขาย

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2545, หน้า 361 – 362) ความสนใจของวัยรุ่น ยังคงมีขอบข่ายกว้างขวาง สนใจหลาย ๆ อย่าง และยังไม่ลึกซึ้งมาก เพราะเด็กยังไม่เข้าใจตัวเอง ยังเป็นระยะลองผิดลองถูก ระยะเปลี่ยนแปลงบทของชีวิต ความสนใจของเด็กวัยรุ่นยังขึ้นกับองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น ลักษณะบุคลิกภาพ ฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมรอบตัวบุคคลที่เด็กชื่นชม ฯลฯ อย่างไรก็ตามความสนใจร่วมของเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ได้แก่

1. สนใจการศึกษา ซึ่งเกิดจากสภาพเศรษฐกิจสังคมสมัยปัจจุบันกระตุ้นให้เด็กเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชีพ ฐานะเศรษฐกิจ และทางสังคมความสนใจการศึกษามักน้อยเพียงใด และแนวที่แตกต่างไปในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับว่าครอบครัวยุคไหนได้เพียงไร รับการศึกษาอบรมมาอย่างไร มีประสบการณ์อะไรบ้าง นอกจากนี้ เพศ ระดับสติปัญญา และโอกาสเข้ากลุ่มก็เป็นส่วนช่วยนำความสนใจด้วย

2. สนใจช่วยเหลือบุคคลอื่น ที่เห็นว่าได้รับความลำบากและไม่ได้รับความยุติธรรม เพราะบ่อยครั้งเขารู้สึกว่าตนเองก็อยู่ในฐานะเช่นนั้น และเคยสะท้อนอารมณ์เพียงไร จึงสามารถเข้าถึงอารมณ์แบบเดียวกันของบุคคลอื่นได้ง่าย

3. สนใจกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่เป็นของใหม่ และเป็นประโยชน์ช่วยระบายความเครียดทางอารมณ์ เด็กวัยรุ่นมักให้ความร่วมมือ กิจกรรมสร้างสรรค์อาจเป็นทั้งส่วนตัวและแ่งสังคม

4. สนใจศาสนา ปรัชญา อุดมคติ เด็กวัยรุ่นกำลังแสวงหาหลักการในการแก้ความทุกข์ร้อนทางจิตใจ และแนวทางดำเนินชีวิตอย่างผู้ใหญ่ จึงเพ่งเล็งให้ความสำคัญแก่ศาสนา ปรัชญา อุดมคติ และค่านิยมต่าง ๆ แต่จะติดใจเด็กวัยรุ่นมากน้อยหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าศาสนาและปรัชญา อุดมคตินั้น ๆ ให้ความกระจ่างแก่จิตใจอย่างสมเหตุสมผลแก่เขาได้ดีเพียงไรบ้าง อีกทั้งสิ่งแวดล้อม กลุ่ม และผู้ใหญ่ที่เด็กนิยม ได้มีอิทธิพลต่อตัวเขาเกี่ยวกับเรื่องนี้เช่นไรบ้าง

5. สนใจวัฒนธรรมประเพณี เด็กวัยรุ่นเริ่มสามารถเข้าใจ และมองเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีว่ามีความสำคัญต่อบุคคลและต่อสังคมส่วนรวมอย่างไร การให้ความรู้ ความเข้าใจ และชักจูงเด็กให้สนใจอย่างถูกต้อง จะสร้างให้เด็กเป็นบุคคลที่รู้จัก และสงวนวัฒนธรรมประเพณี

6. สนใจเพื่อนสนิทต่างเพศ สืบเนื่องมาจากทางกายบรรลุนิติภาวะทางเพศซึ่งเริ่มในวัยแรกรุ่น และความต้องการดำเนินชีวิตอย่างผู้ใหญ่ ขั้นตอนของการพัฒนาการในด้านความสัมพันธ์กับคนต่างเพศที่เลคความเป็นเพื่อนไปแล้วนั้นอาจแบ่งออกเป็น 3 ขั้น ตามลำดับคือ ขั้นของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เพราะความรู้สึกลอยลางแข่งขันเพื่อต้องการตัดเทียม แบบนี้ไม่ผู้จะยั่งยืน ไม่ต้องการความเข้าอกเข้าใจมากนัก เป็นแบบเล่นสนุกชั่วครั้งชั่วคราว ขั้นที่สอง เรียกว่า ขั้นเลือกก่อนข้างจะเลือกเฟ้น และจริงจังมากขึ้นบ้าง และขั้นที่สาม เรียกว่า ขั้นแนใจ สัมพันธภาพ

ค่อนข้างแน่นแฟ้นจริงจัง ความสนใจและความสนิทสนมกับเพื่อนต่างเพศนี้อาจยั่งยืนไปจนกระทั่งแต่งงานจริงจังหรือเลิกร้างในระยะวัยผู้ใหญ่ก็ได้

จะเห็นได้ว่าความต้องการ ความสนใจของวัยรุ่นนั้นมีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กับลักษณะของวัยรุ่นเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงและค้นหาตนเอง วัยรุ่นต้องการความมีอิสระที่จะเลือกในสิ่งที่ตนเองสนใจ ตัวอย่างเช่น วัยรุ่นต้องการแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ รวมทั้งความท้าทายตื่นเต้น จึงสนใจที่จะรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำซาก และจากผลการค้นหาตัวเองและการแก้ปัญหาของวัยรุ่นออกมาในทางที่ดี มีพัฒนาการที่สมวัย จะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้ชีวิตต่อไปอย่างถูกต้องจนเข้าวัยชรา โดยตัวของวัยรุ่นเองจะก้าวหน้าเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสุขตลอดไป แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าวัยรุ่นมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ความเสียหายจากพฤติกรรม ความคิด อารมณ์ที่เบี่ยงเบนจะโน้มน้าวทำให้เส้นทางชีวิตเบี่ยงเบนไปจากพฤติกรรมที่เป็นเป้าประสงค์ กลายเป็นสิ่งที่ผิดพลาดที่ติดตัวไปตลอดชีวิตเช่นกัน

ความสนใจการอ่านของวัยรุ่น

ความสนใจในการอ่านของวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่น่าตื่นเต้น เป็นวัยที่มีพัฒนาการต่อเนื่องในชีวิตมนุษย์ระหว่างความเป็นเด็ก และผู้ใหญ่ ทำให้มีความสนใจในการอ่านที่หลากหลายในแต่ละช่วงวัย ดังที่มีผู้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นไว้ ดังนี้

รัญจวน อินทรกำแหง (2517, หน้า 96-97) กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กในวัยรุ่นซึ่งจำแนกตามช่วงวัยดังนี้

1. อายุ 12 ปี เด็กผู้ชายชอบเรื่องที่มีการจบอย่างขมวดปมไว้ให้คิด ชอบอ่านหนังสือผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ กีฬา เด็กหญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน ในโรงเรียน ชอบเรื่องรัก ๆ มากขึ้น เริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่
2. อายุ 13 ปี เด็กชายยังชอบเรื่องเครื่องยนตร์กลไก เรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรก เด็กหญิงชอบนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ เริ่มอ่านหนังสือคำประพันธ์ บทละคร
3. อายุ 14 ปี ระยะนี้เด็กจะอ่านหนังสือน้อยลง และเริ่มอ่านนิตยสารมากขึ้น เด็กชายเริ่มอ่านเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ บ้าง แต่ยังคงชอบอ่านเรื่องชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ การเดินทาง เครื่องยนตร์กลไก เด็กหญิงชอบเรื่องรักใคร่ที่สะท้อนอารมณ์ ชอบเรื่องที่แต่งเกินความจริง
4. อายุ 15 ปี ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงเริ่มอ่านหนังสือตามความต้องการของโรงเรียน และสังคมของตน เด็กชายมักชอบเรื่องเกี่ยวกับวิชาการงานอดิเรก และการทดลอง เด็กหญิงยังคงชอบนวนิยาย

5. อายุ 16 – 17 ปี ความสนใจในการอ่านเริ่มเป็นผู้ใหญ่ขึ้น จะมีความสนใจความต้องการ และรสนิยมเป็นของตนเอง สนใจเกี่ยวกับเรื่องของโลก สังคมและปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2537, หน้า 11 – 12) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอิสรภาพ และเป็นวัยที่แสวงหาสิ่งอันเป็นอุดมคติในชีวิต รวมทั้งเป็นวัยที่ต้องการค้นหาความจริงทั้งหลาย ด้วยตนเอง ด้วยความต้องการของวัยรุ่นดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ความสนใจในการอ่านของวัยรุ่น จึงต้องเป็นการตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ซึ่งอาจจำแนกความสนใจการอ่านของวัยรุ่นได้ ดังนี้

1. เด็กวัยรุ่นอายุ 12 ปี เด็กชายชอบเรื่องที่มีการจบอย่างขมวดปมไว้ให้คิด ชอบอ่านหนังสือเกือบทุกชนิด เรื่องผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ กีฬา ฯลฯ

เด็กหญิงส่วนใหญ่ยังคงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน โรงเรียน ชอบเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ มากขึ้น เรื่องผจญภัยยังคงชอบอยู่ และเริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ บางทีชอบเรื่องเกี่ยวกับอาชีพด้วย ในวัยนี้เด็กหญิงจะอ่านเรื่องทุกชนิดเหมือนกัน

2. เด็กวัยรุ่นอายุ 13 ปี เด็กชายยังคงชอบเรื่องเครื่องยนตร์กลไก แต่ต้องยุ่งยากซับซ้อนขึ้น ชอบเรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรก การเพาะปลูก ความงามของร่างกาย เป็นต้น

เด็กหญิงยังคงอ่านนวนิยายของผู้ใหญ่ ไม่ชอบอ่านหนังสือวิชาการเกินไป เริ่มชอบหนังสือที่เป็นบทร้อยกรอง บทละคร ส่วนเรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลื้อยยังคงชอบอยู่

3. เด็กวัยรุ่นอายุ 14 ปี ระบายนี้เด็กเข้าสู่วัยรุ่นเต็มที่ ความสนใจจึงมุ่งไปในแนวใดแนวหนึ่งโดยเฉพาะ ช่วงนี้เด็กอาจจะอ่านหนังสือน้อยลง แต่จะชอบอ่านนิยายสารมากขึ้น

เด็กชายชอบอ่านหนังสือประเภทชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ การเดินทางท่องเที่ยว เครื่องยนตร์กลไกต่าง ๆ ชอบอ่านหนังสือที่มีแผนผังแบบแปลน บางคนอาจเริ่มอ่านหนังสือรัก ๆ ใคร่ ๆ บ้างแต่เรื่องนั้น ๆ ต้องรวดเร็วทันใจ

เด็กหญิงคงชอบอ่านหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักใคร่ที่สะท้อนอารมณ์ และจิตใจเรื่องที่แต่งเกินความจริงได้ง่าย

ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงบางคนอาจสนใจหนังสือเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น และยังสนใจบทละครและคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองอีกด้วย

4. เด็กวัยรุ่นอายุ 15 ปี ระบายนี้การกระหายอ่านหนังสือผ่านไปบ้างแล้ว แต่ละคนเริ่มอ่านหนังสือตามความต้องการของโรงเรียนและสังคมของตน แต่ยังคงชอบอ่านหนังสืออยู่แต่ไม่กระหายเหมือนแต่ก่อน เด็กชายมักชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ งานอดิเรกและการทดลอง ส่วนเด็กหญิงยังคงชอบอ่านนวนิยาย

5. เด็กวัยรุ่นอายุ 16 – 17 ปี ความสนใจการอ่านค่อยพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ขึ้น จะมีความสนใจ ความต้องการและมีรสนิยมของตนเอง เริ่มสนใจชีวิตอย่างผู้ใหญ่ สนใจกับเรื่องของโลกของสังคมและปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, หน้า 48) กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่สนใจเรื่องการแต่งกาย วิธีการเรียนให้เก่ง การจำ การเป็นคนเด่น จิตวิทยาต่างๆ งานอดิเรก มารยาทในสังคม การวางแผน การคบเพื่อน การคบเพศตรงข้าม ชอบอ่านเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงบุคลิกภาพ การรักษาสภาพอนามัย วรรณคดี โคลง กลอน นวนิยายรัก ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ก้าวหน้า คอมพิวเตอร์ การทดลอง เรื่องที่เป็นความรู้ เครื่องบิน ดาวเทียม เทคโนโลยี เกษตร ภาษา กีฬา การต่อสู้ อาวุธที่ใช้ในสงคราม ปัญหาสังคม การเมือง นักสืบ ผจญภัย การท่องเที่ยว และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น เด็กวัยรุ่นผู้ชายจะชอบเน้นทางด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กีฬา การผจญภัยและดนตรี วัยรุ่นทั้งหญิงและชายชอบอ่านวรรณสาร นิยายสาร และหนังสือการ์ตูน

ซึ่งสอดคล้องกับไพพรรณ อินทนิล (2546, หน้า 55 – 56) ได้จำแนกความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นตามลำดับอายุดังนี้

1. อายุ 12 ปี เด็กชายชอบเรื่องที่มีการจบอย่างหมดจดด้วยไว้ให้คิด ชอบอ่านหนังสือเกือบทุกชนิด ผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ กีฬา ฯลฯ เด็กหญิงส่วนมากยังชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน โรงเรียน เรื่องรักใคร่ เรื่องผจญภัยยังคงชอบอยู่ และเริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ และบางทีก็ชอบเรื่องเกี่ยวกับอาชีพด้วย ในวัยนี้เด็กหญิงเริ่มอ่านเกือบทุกอย่างเหมือนกัน

2. อายุ 13 ปี เด็กชายยังคงชอบเรื่องเครื่องยนต์กลไก แต่ให้ยุ่งยากซับซ้อน ชอบเรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรก การปลูกต้นไม้ ความงามของร่างกาย เป็นต้น เด็กหญิงอ่านนวนิยายของผู้ใหญ่ ไม่ชอบอ่านหนังสือที่เป็นหลักวิชาจนเกินไป เริ่มชอบหนังสือคำประพันธ์ บทละคร เรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลื้อยก็ยังคงชอบอยู่

3. อายุ 14 ปี ระบุว่าเข้าสู่วัยรุ่นเต็มที่แล้ว ความสนใจจะเริ่มพุ่งเป้าไปในแนวใดแนวหนึ่งโดยเฉพาะ อย่านั่งอ่านหนังสือบ่อยลง แต่จะชอบอ่านนิยายสารมากขึ้น เด็กชายชอบอ่านชีวิตประวัติ ประวัติศาสตร์ การเดินทาง เครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ ชอบหนังสือที่มีแผนผังแบบแปลน บางคนเริ่มอ่านเรื่องรักใคร่บ้าง แต่เรื่องนั้นจะต้องรวดเร็วทันใจ เด็กหญิงชอบหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักใคร่สะเทือนอารมณ์ มักติดใจเรื่องที่แต่งเกินความจริง (ระยะนี้เป็นระยะที่ควรให้การแนะนำการอ่านมากที่สุด) บางคนอาจสนใจเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น และยังสนใจบทละครคำประพันธ์ด้วย

4. อายุ 15 ปี ตอนนี้ความทุ่มเทในการอ่านผ่านไปบ้างแล้ว แต่ละคนเริ่มอ่านหนังสือตามความต้องการของโรงเรียนและสังคมตน ยังคงชอบการอ่านอยู่แต่ไม่ทุ่มเทไปในทางใดทางหนึ่งเหมือนเมื่อก่อน เด็กชายมักชอบเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ งานอดิเรก และการทดลอง เด็กหญิงยังคงชอบนวนิยาย

5. อายุ 16–18 ปี ความสนใจในการอ่านค่อยเริ่มเป็นผู้ใหญ่ขึ้น จะมีความสนใจความต้องการและรสนิยมเป็นของตนเอง ค่อยเริ่มสนใจกับชีวิตอย่างผู้ใหญ่ สนใจกับเรื่องของโลก สังคม และปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ

ความสนใจในการอ่านของเด็กวัยรุ่นนั้นสามารถที่จะแบ่งได้กว้าง ๆ โดยที่ไม่ได้แบ่งแยกตามอายุ ดังนี้ (ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, 2537, หน้า 11–12)

1. เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจการอ่านที่แตกต่างกัน น้อยครั้งที่เด็กชายจะชอบอ่านหนังสืออย่างเดียวกับเด็กหญิง

2. ในขณะที่วัยรุ่นชายพอใจหนังสือที่ดำเนินเรื่องเร็ว เอาจริงเอาจัง และไม่ค่อยจะสะเทือนใจ เด็กหญิงกลับชอบเรื่องความรัก

3. วัยรุ่นหญิงบางคนชอบอ่านหนังสือที่เขียนสำหรับเด็กชาย แต่วัยรุ่นชายน้อยคนนักที่จะชอบอ่านหนังสือที่เขียนสำหรับเด็กหญิง

4. เด็กหญิงในวัยรุ่นตอนกลาง (13–14 ปี) ส่วนมากจะอ่านหนังสือนวนิยาย แต่วัยรุ่นชายในวัยเดียวกันจะชอบอ่านเรื่องสารคดี

5. มีหนังสือน้อยเล่มที่วัยรุ่นหญิงกับวัยรุ่นชายจะชอบจริงจัง

6. เมื่อวัยรุ่นทั้งสองเพศใกล้ชิดผู้ใหญ่ขึ้น ความสนใจการอ่านแตกต่างกันมากนั้นจะค่อย ๆ ลดลง

7. วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่มักใจอ่อน ไม่ชอบอ่านเรื่องทารุณโหดร้าย แต่วัยรุ่นชายไม่ชอบเรื่องที่ดูเป็น “ผู้หญิง ๆ” ผู้หญิงจะนิยมอ่านนวนิยายเรื่อยไป ส่วนผู้ชายยังคงชอบชีวประวัติและสารคดี แต่ความแตกต่างนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความเคยชินและรสนิยมของแต่ละบุคคลด้วย

8. ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นเพศเดียวกันสนใจอ่านแตกต่างกัน คืออายุ

9. ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การอ่านแตกต่างกันคือ สติปัญญา ซึ่งเห็นได้ชัดในระยะวัยรุ่นที่เลือกหนังสืออ่าน

10. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากบ้าน โรงเรียน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอ่านแตกต่างกัน ในกรณีนี้เรื่องเพศไม่ใช่ประเด็นที่ทำให้เกิดความแตกต่างกัน

11. รูปเล่มของหนังสือมีส่วนส่งเสริมหรือทำลายความสนใจการอ่านของวัยรุ่นได้ เช่นเดียวกัน วัยรุ่นไม่ชอบหนังสือที่หนาและใหญ่เกินไป วัยรุ่นชอบหนังสือเล่มที่ไม่หนา ตัวหนังสือโปร่งตา มีบทสนทนามากกว่าคำบรรยายหรือพรรณนา เนื้อเรื่องดำเนินไปโดยรวดเร็ว รูปภาพไม่จำเป็นมากนัก และลักษณะรูปเล่มไม่ควรมองดูเป็นหนังสือเด็กซึ่งวัยรุ่นรังเกียจมาก เห็นได้ว่าความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นนั้นจะคาบเกี่ยวต่อเนื่องกันไปมิได้แบ่งแยกตามอายุโดยเด็ดขาด ซึ่งมีการพัฒนาจากความสนใจในวัยเด็กก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะมีความสนใจที่จะเลือกอ่านแตกต่างกัน เด็กผู้หญิงสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบ้าน โรงเรียน เรื่องราวรักใคร่ เริ่มอ่านหนังสือนวนิยายแบบผู้ใหญ่ ส่วนเด็กผู้ชายชอบเรื่องเครื่องยนต์ กลไก วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องการเมือง การต่อสู้กัน และเมื่อก้าวเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ทั้งเด็กผู้หญิง และผู้ชายก็จะเริ่มมีความสนใจในการอ่านที่เด่นชัด และมีรสนิยมของตัวเอง

นวนิยาย

นวนิยาย หมายถึง นิยายแบบใหม่ มาจากภาษาอังกฤษว่า Novel คำนี้ใช้เป็นครั้งแรกเพื่อเรียกนิยายสร้างใหม่ของ บอคาซิโอ (Boccaccio) ที่แต่งขึ้นเมื่อราว ค.ศ. 1338 - 1340 ใน ศตวรรษที่ 18 แดเนียล เดอโฟ (Daniel Defoe) นักเขียนชาวอังกฤษเขียนเรื่อง โรบินสัน ครูโซ (Robinson Crusoe) ขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1719 ส่วนนวนิยายไทยนั้น เริ่มเริ่มขึ้นในปลายรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ส่งพระราชโอรส ขุนนางและสามัญชนบางคน ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เมื่อเจ้าชายและสามัญชนที่ได้รับการศึกษากลับจากต่างประเทศ ก็นำรูปแบบการประพันธ์แบบใหม่เข้ามาด้วย นั่นก็คือนวนิยาย (อิงอร สุพันธุ์วิช, 2548, หน้า 1) และได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของนวนิยายได้เพิ่มเติมดังนี้

รินฤทัย สัจพันธุ์ (2532, หน้า 49) ให้ความหมายว่า นวนิยาย หมายถึงเรื่องจริง และเรื่องเท็จ ตัวละครในนวนิยายเป็นแบบฉบับของบุคคลที่มีชีวิตจริงที่สอดคล้องกับลักษณะความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ในการสร้างเรื่องนั้นจะอาศัยความจริงเพียงส่วนหนึ่งเป็นความจริงของผู้เขียนในการหลีกเลี่ยงความจริงโดยอาศัยตัวละคร

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2533, หน้า 93) ให้ความหมายว่า นวนิยาย เป็นบันเทิงคดีที่พบได้ในหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารโดยทั่วไป เขียนเป็นร้อยแก้ว บรรยายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดจากจินตนาการ หรือลอกเลียนแบบจากชีวิตจริงหรือดัดแปลงจากชีวิตจริง โดยกำหนดให้มีตัวละคร ฉาก บทสนทนา และศิลปะทางภาษาทำให้เรื่องน่าอ่าน ผู้เขียนอาจจะสอดแทรกความรู้ ความคิด หรือปรัชญาให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่าน นวนิยายไม่อาจกำหนดความยาวได้ ถ้าเป็นนวนิยายที่เรื่องยาวมากผู้เขียนอาจแบ่งออกเป็นตอน ๆ ท้ายลงดีพิมพ์เป็นระยะ

เปลื้อง ณ นคร (2541 หน้า 191) ให้ความหมายว่า นวนิยาย คือ เรื่องราวที่มีเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน เรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องที่สมมุติแต่งขึ้น แต่อาจมีมูลความจริงแฝงอยู่ก็ได้ ความมุ่งหมายของนวนิยายก็เพื่อความเพลิดเพลิน แต่งบางทีนักเขียนก็ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเย้ยหยันเสียดแทง (Satire) และนำเสนอ หรือแสดงแนวความคิดทางการเมืองและหลักธรรมต่าง ๆ หลักการเขียนนวนิยายคล้ายกับเรื่องสั้นแต่เรื่องสั้นนั้นเค้าเรื่องต้องกระชับมีเหตุการณ์สำคัญอย่างเดียวโดยเฉพาะ และมีความยาวตั้งแต่ 1,000 – 10,000 คำ ส่วนนวนิยายมีเหตุการณ์หลายอย่างเกี่ยวพันกัน ตัวละครก็ไม่กำหนดจะมีกี่ตัวก็ได้ ความยาวนั้นตั้งแต่ 40,000 คำขึ้นไป ส่วนนวนิยายสั้น (Novelette) ก็เหมือนนวนิยายทุกอย่าง ผิดกันเฉพาะความยาวซึ่งกำหนดแค่ 10,000 – 40,000 คำ

อิงอร สุพันธุ์วิช (2547, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของนวนิยายในอีกมุมมองหนึ่งว่า นวนิยายเป็นงานเขียนที่มีข้อจำกัดที่แน่นอนในการแต่งเป็นร้อยแก้ว มีวิธีการดำเนินเรื่องหลายรูปแบบที่ผู้แต่งสามารถพลิกแพลงได้ตามความพอใจ และความฉันทจึงไม่จำเป็นต้องเรียนเรียงเรื่องราวตามลำดับเหตุการณ์แต่มีการแบ่งแยกกันอย่างเด่นชัดระหว่างส่วนการบรรยายเรื่อง หรือการพรรณาสัตว์ต่าง ๆ กับส่วนการสนทนาตามความเป็นจริง จะเห็นได้ว่านวนิยายเป็นเรื่องเล่าที่มีความจริงสอดแทรกอยู่การจินตนาการอย่างมีศิลปะของผู้เขียน ที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ นำเสนอสู่กลุ่มผู้อ่านในสังคม

อวยพร พานิช และคณะ (2548, หน้า 322 – 323) นวนิยาย ตามรูปศัพท์ คำนี้มีคำรวมกันสองคำ คือคำว่า นว แปลว่า ใหม่ นิยาย แปลว่า เรื่องเล่า หรืออาจเรียกว่าเป็นเรื่องอ่านเล่น เรื่องประโลมโลก ซึ่งก็คือเรื่องประเภทบันเทิงคดี (Fiction) นั่นเอง คำว่า นวนิยายเป็นคำที่ผูกขึ้นใหม่ เพื่อให้ตรงกับศัพท์โนเวล (Novel) ซึ่งเดิมมาจากคำภาษาอิตาเลียนว่า โนวেলা (Novella) ถ้าแปลตามศัพท์ก็คือ ของใหม่ เนื่องจากราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 13 มีนักเขียนอิตาเลียนคิดแต่งเรื่องให้แปลกไปจากนิทานที่เคยเล่ากัน โดยให้มีเนื้อเรื่องเหมือนอย่างชีวิตที่เป็นอยู่ของคนจริง ๆ ต่อมา มีนักเขียนอังกฤษแปลเรื่องอิตาเลียนเป็นภาษาอังกฤษ และได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาก นักเขียนอังกฤษจึงคิดเขียนเรื่องตามแบบนักเขียนอิตาเลียน ดังนั้น โนวेलจึงหมายถึง เรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน

นวนิยาย คือเรื่องราวที่มีเหตุการณ์ต่อเนื่องกัน เป็นเรื่องที่สมมุติแต่งขึ้น แต่อาจมีมูลความจริงแฝงอยู่ ความมุ่งหมายของนวนิยายก็เพื่อความเพลิดเพลิน แต่งบางทีผู้ประพันธ์ก็อาจใช้เป็นเครื่องมือสำหรับนำเสนอหรือแสดงแนวความคิดทางการเมืองหรือหลักธรรมต่าง ๆ

สามารถสรุปได้ว่านวนิยาย หมายถึง เรื่องที่แต่งขึ้นจากจินตนาการโดยมีการนำเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตมาเป็นตัวแบบ ดังนั้นนวนิยายจึงสามารถที่จะสะท้อนเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมหรือมุมมองต่าง ๆ ของสังคม แต่นวนิยายนั้นจะเน้นที่การให้ความบันเทิง

กับผู้อ่านมากกว่าที่จะนำเสนอปัญหาของสังคมโดยตรง และอีกส่วนหนึ่งที่นวนิยายสามารถสะท้อนสังคมได้เพราะว่าคนเขียนนวนิยายนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

- ลักษณะและองค์ประกอบของนวนิยาย

นวนิยายเป็นงานเขียนที่อาศัยเค้าโครงเรื่องมาจากชีวิตจริง เช่นเดียวกับเรื่องสั้นแต่นวนิยายมีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้นมาก ความยาวของนวนิยายจึงทำให้ใช้กลวิธีต่างไปจากเรื่องสั้น ดังนั้นเพื่อให้ได้เข้าใจลักษณะของนวนิยายอย่างชัดเจน จึงได้นักวิชาการได้อธิบายลักษณะของนวนิยายไว้ดังนี้

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2539, หน้า 178 – 182) ได้อธิบายลักษณะของนวนิยายไว้ดังนี้

1. นวนิยายมักมีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้น แต่จะมีขนาดยาวเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้เขียนเป็นสำคัญ เช่น นวนิยายเรื่อง ปูนปิดทอง ของกฤษณา อโศกสิน จบลงในเล่มเดียว ซึ่งมีความหนาไม่เท่าใด แต่เรื่อง ฆาตกรรมของ วิ. วิจิตรกุล กลับจบลงภายใน 2 เล่ม ขณะเดียวกันเรื่อง เพชรพระอุมา ของพนมเทียน กลับมีความยาวยืดยาวกว่าเล่ม เป็นต้น นักเขียนบางคนกล่าวว่านวนิยายที่มีขนาดพอเหมาะ ควรมีจำนวนคำประมาณ 65,000 – 75,000 คำ แต่ก็ไม่ได้เป็นกฎตายตัวเสียทีเดียว สำหรับนวนิยายที่มีขนาดสั้นกว่าเรื่องอื่น ๆ จะมีชื่อเรียกต่างหากว่า อนุนวนิยาย (Novelette) เช่น อนุนวนิยายเรื่อง นายเลากะงังษ์ ของนายดำรา ณ เมืองใต้ เป็นต้น

2. แนวคิดของเรื่อง นวนิยายจะมุ่งแสดงแนวคิดของเรื่องไว้หลายแนว เพราะผู้แต่งต้องการจะให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของชีวิต ของโลก และมีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แนวคิดในนวนิยาย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความคิดหลักของเรื่องทั้งเรื่อง เรียกว่าแนวคิดเอก (Major Theme) และความคิดที่ปรากฏในแต่ละตอนของเรื่องเรียกว่าแนวคิดรอง (Minor Theme)

3. โครงเรื่อง นวนิยายย่อมมีโครงเรื่องกว้างขวางและซับซ้อนกว่าเรื่องสั้น เพราะนวนิยายมุ่งแสดงเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตัวละครทุกตัว ในสถานที่ทุกแห่งโดยละเอียดจึงมีผลทำให้ผู้อ่านได้แนวคิดหลายแง่มุมตามมามากมาย แต่การที่ผู้แต่งจะเสนอเรื่องราวดังกล่าวได้ทั้งหมด ผู้แต่งจำเป็นต้องอาศัยวิธีการสร้างโครงเรื่องย่อย ๆ ให้แทรกซ้อนอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ และมีวิธีเชื่อมโครงเรื่องย่อยให้สัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับโครงเรื่องใหญ่ด้วย จึงกล่าวได้ว่านวนิยายส่วนใหญ่ก็มีโครงเรื่อง 2 ประเภท คือ โครงเรื่องใหญ่ (Main Plot) และโครงเรื่องย่อย (Sub Plot)

4. ตัวละคร นวนิยายมิได้ไม่จำกัด ทั้งในส่วนที่เป็นตัวละครเอก ตัวละครประกอบ สุดแต่ผู้แต่งจะเห็นว่าเหมาะสม แต่ตัวละครทุกตัวจะต้องมีบทบาทสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และมีลักษณะสมจริงเสมอ

5. บทสนทนาในนวนิยาย อาจมีขนาดยาวกว่าในเรื่องสั้น นอกจากนี้เนื้อหาของบทสนทนายังมีขอบเขตกว้างขวางกว่าในเรื่องสั้นอีกด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประการแรกนวนิยายไม่มีขีดจำกัดเรื่องความยาวของเรื่องสั้น ประการที่สอง การทำบทสนทนาในนวนิยายไม่ได้มีประโยชน์ต่อเนื้อเรื่องและผู้อ่านเท่านั้น หากแต่มีประโยชน์โดยตรงต่อผู้แต่งทั้งในด้านเศรษฐกิจและการแสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถของผู้แต่งไปพร้อมกันด้วยกล่าวคือ บทสนทนาในนวนิยายนอกจากจะจัดทำเพื่อประโยชน์ต่อเนื้อเรื่อง เหมือนอย่างในเรื่องสั้นแล้ว ยังจัดทำเพื่อประโยชน์อื่น ๆ อีก เช่น เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศของเรื่อง เพื่อแสดงทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อชีวิต (ชีวิตทัศน์) และต่อโลก (โลกทัศน์) เพื่อแสดงความรอบรู้และความสามารถเฉพาะตัวของผู้แต่ง หรือเพื่อปรุงแต่งเรื่องให้น่าอ่านน่าติดตามด้วยการแทรกบทสนทนาที่คมคายชวนคิดชวนอ่าน และประการสำคัญคือเพื่อขยายเรื่องของผู้แต่งให้ยาวขึ้น เป็นต้น

6. ฉาก ในนวนิยายจะมีลักษณะแตกต่างจากฉากในเรื่องสั้นอย่างเห็นได้ชัดทั้งในด้านปริมาณ ขนาด บทบาท และหน้าที่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประการแรกนวนิยายไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความยาวของเรื่องสั้น ฉากในนวนิยายจึงมีปริมาณได้มากกว่าฉากในเรื่องสั้น ประการที่สองนั้นเป็นเพราะว่า ผู้แต่งนวนิยายต้องการจะให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และรู้จักสถานที่ต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกแห่งทุกมุมไปพร้อมกันด้วย จึงมีผลทำให้ฉากในนวนิยายมีขนาดยาวกว่าฉากในเรื่องสั้น ส่วนประการที่สามก็เป็นเพราะว่าผู้แต่งนวนิยายให้ “ความสำคัญแก่ฉาก” มากกว่าผู้แต่งเรื่องสั้น เนื่องจากผู้แต่งนวนิยายมิได้กำหนดให้ฉากในนวนิยายมีบทบาทเป็น “ส่วนประกอบของเรื่อง” ตามแบบเรื่องสั้นเพียงอย่างเดียวเท่านั้น บางครั้งอาจกำหนดให้ “ฉาก” มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อเรื่องด้วย นอกจากนี้ ยังอาจกล่าวได้อีกว่า “ฉากในนวนิยาย” มีหน้าที่ต่างไปจากฉากในเรื่องสั้น เพราะแทนที่ฉากในนวนิยายจะจัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเนื้อเรื่องและผู้อ่านเหมือนอย่างฉากในเรื่องสั้นเท่านั้น ฉากในนวนิยายกลับมุ่งสร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของผู้แต่งโดยตรงทั้งในด้านเศรษฐกิจ และการแสดงออกซึ่งความรู้และความสามารถของผู้แต่ง (เช่นเดียวกับการสร้างบทสนทนา) ด้วย

7. บรรยายภาพ นับว่ามีความสำคัญพอ ๆ กับเนื้อเรื่องเพราะบรรยายภาพที่ดีจะช่วยให้นวนิยายดำเนินเรื่องไปได้อย่างมีรสชาติ เห็นจริงเห็นจังชวนอ่าน และช่วยทำให้เรื่องมีความยาวขึ้นด้วย ดังนั้นผู้แต่งนวนิยายจึงนิยมสร้างเรื่องให้สะท้อนอารมณ์หลากหลาย เพื่อผู้อ่านจะได้บรรยายภาพหลายแบบหลายรสในเรื่องเดียวกัน เช่น ได้บรรยายภาพของความสนุกสนานเบิกบานใจในวันขึ้นปีใหม่ บรรยายภาพที่เศร้าหมองชวนให้หดหู่ใจในงานศพ บรรยายภาพที่สง่างามเยียบของสังคมชนบท บรรยายภาพที่มีเสียงดังอึกทึกและจอแจด้วยขบวนพาหนะต่าง ๆ ของสังคมเมือง เป็นต้น

องค์ประกอบของนวนิยาย มีรายละเอียดดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2539, หน้า 182 – 186) ดังนี้

1. แก่นเรื่อง คือแนวคิดสำคัญของเรื่องที่ผู้แต่งมุ่งจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ แต่ด้วยเหตุที่นวนิยายมีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้นมาก นวนิยายจึงมีจุดที่จะให้แง่คิดแก่ผู้อ่านได้หลายจุด แนวคิดในนวนิยายแบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ ความคิดของเรื่องทั้งเรื่อง เรียกว่า แนวคิดเอก (Major Theme) และความคิดเฉพาะบางตอนของเรื่องเรียกว่าแนวคิดรอง (Minor Theme) เช่นเรื่องละครแห่งชีวิตของ ม.จ.อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ มีแนวคิดเอกว่า ชีวิตคนเราเปรียบเหมือนกับละคร ทุกคนต่างแสดงบทบาทของตนไปตามฐานะและภาวะของตน และมีแนวคิดรองอีกหลายประเด็น เช่น ชีวิตทั้งความสมหวังและผิดหวัง ความยุติธรรมมีอยู่ในโลกนี้หรือคนเข้มแข็งย่อมเข้าใจโลกดี เป็นต้น

2. โครงเรื่อง โดยทั่วไปโครงเรื่องของนวนิยายมีลักษณะเช่นเดียวกับโครงเรื่องของเรื่องสั้นคือ ประกอบไปด้วยปัญหาข้อขัดแย้งด้านพฤติกรรม ด้านเหตุการณ์ หรือด้านอารมณ์ของตัวละคร เพื่อทำให้อ่านสนใจอยากรู้คำตอบในตอนจบ แต่โครงเรื่องของนวนิยายมีลักษณะต่างไปจากโครงเรื่องสั้นตรงที่โครงเรื่องของนวนิยายมีลักษณะซับซ้อนกว่าเรื่องสั้น เพราะนวนิยายมีโครงเรื่องย่อย ๆ (Sub Plot) อีกหลายโครงแทรกซ้อนอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ (Main Plot) ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่านวนิยายเป็นเรื่องเล่าที่มีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้น นวนิยายจึงมีจุดที่จะให้แง่คิดแก่ผู้อ่านได้หลายจุด

3. ตัวละคร คือผู้ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง หรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่อง ตัวละครนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครแล้วเรื่องราวต่าง ๆ ในนวนิยายก็ย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ตัวละครในนวนิยายย่อมมีได้ไม่จำกัดทั้งในส่วนที่เป็นตัวละครเอก และตัวละครประกอบ สุดแต่ผู้แต่งจะเห็นว่าเหมาะสม

4. บทสนทนา คือคำพูดที่ตัวละครใช้ได้ตอบกันในเรื่อง บทสนทนาต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละคร ต้องสอดคล้องกับบรรยากาศในเรื่องและที่สำคัญต้องมีลักษณะสมจริง คือมีคำพูดที่เหมือนกับบุคคลในชีวิตจริงใช้พูดจากัน

5. ฉาก ในนวนิยาย หมายถึง เวลา สถานที่รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านรู้ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ที่ไหน ที่นั้นมีลักษณะอย่างไร ผู้แต่งจึงควรมีความรู้หรือประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมวิทยา ฯลฯ พอสมควร เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างฉากให้ถูกต้องสมจริง สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง

6. บรรยายภาพ คือ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในงานเขียนเพื่อก่อให้เกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร เช่น การสร้างบรรยากาศที่

สงบเงียบ บริสุทธิ์ของสังคมชนบท ผู้แต่งอาจจะกล่าวถึงหมู่บ้านเล็ก ๆ ในชนบทเกือบทุกบ้านจะเลี้ยงไก่ หมู หมา วัว ควาย ยามเช้าจะมีเสียงไก่ขัน ได้กลิ่นโคลนสาบควายลอยตามลมที่โชยมาเป็นระยะ ๆ ชาวบ้านมีน้ำพริก ปลาร้า แกงส้ม และผักต่าง ๆ เป็นอาหารประจำวันชั่ววนาตาปี ยามค่ำมีแสงจากเดือนดาวและตะเกียงช่วยขับไล่ความมืด ฯลฯ และสภาพการณ์เช่นนี้ย่อมทำให้ตัวละครมีชีวิตที่เรียบง่าย สุขสงบ เป็นต้น

ส่วน ไพโรธ เลิศพิริยกุลม (2542, หน้า 73 - 74) ได้แบ่งองค์ประกอบของนวนิยายไว้ 6 ประการดังนี้

1. เนื้อเรื่อง (Story) ต้องมีเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาเขียน มีแก่น (Theme) ของเรื่อง มีสาระของเรื่อง ตลอดจนความเหมาะสมมีเหตุผลในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ
2. ฉาก (Setting) หมายถึง การเขียนที่ก่อให้เกิดมโนภาพแก่ผู้อ่านจนเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มชัด เพื่อให้การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยตลอด ทำให้เกิดความรู้สึกสมจริง เมื่ออ่านแล้วจะทำให้เกิดอารมณ์และมโนภาพตามไปได้ทันที เช่น ภาพความขัดแย้ง ความอุดมสมบูรณ์ สงคราม ความอดอยาก การตื่นกลัว เป็นต้น ซึ่งการสร้างฉากดังกล่าวจะสัมพันธ์กับท้องเรื่องและตัวละครไปโดยตลอด
3. โครงเรื่อง (Plot) หมายถึง การจัดลำดับเรื่องไว้เป็นขั้นตอน การปล่อยตัวละคร การผูกเรื่อง การเรียงเหตุการณ์ การขึ้นต้น การจบเรื่อง ซึ่งถ้าจะเปรียบการเขียนนวนิยายกับการสร้างบ้าน ตัวนวนิยายเปรียบเหมือนตัวบ้านที่สร้างขึ้นมา ส่วนโครงเรื่องก็เปรียบเหมือนแปลนบ้าน ซึ่งจำเป็นต้องวางแผนแบบไว้อย่างละเอียดรอบครอบทุกแห่งทุกมุมนั่นเอง
4. ความคิดของผู้แต่ง (Point of View) หมายถึง ข้อคิดหลักอย่างใดอย่างหนึ่งที่แฝงไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่อง ข้อคิดหรือแนวคิดดังกล่าว ผู้เขียนอาจเสนอโดยเขียนลงไปเลย ให้ตัวละครเป็นคนพูด หรือจะให้อ่านได้เห็นเองอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ส่วนการเสนอแนวคิดจะใช้เทคนิคอย่างไร เป็นวิธีการของผู้แต่งนวนิยายแต่ละคนว่าจะใช้แบบใดตามที่ถนัด หรือตามแบบที่เขาเห็นว่าเหมาะสม นวนิยายทุกเรื่องจะมีความคิด หรือทัศนคติของผู้แต่งปรากฏอยู่ เพียงแต่จะชัดเจนหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง
5. การสร้างตัวละคร (Characters) หมายถึง การสร้างลักษณะนิสัยของตัวละคร แต่ละตัวให้เกิดความเด่นชัด เหมาะสมกับท้องเรื่อง
6. การปิดเรื่อง (Ending) หมายถึง ตอนจบของเรื่อง ผู้แต่งนิยายจะกำหนดไว้เลยว่า จะปิดเรื่องอย่างไร จะเลือกเอาแบบพลิกความคาดหมาย (Surprised Ending) แบบโศกนาฏกรรม (Tragic Ending) หรือแบบสุชนาฏกรรม (Happy Ending) ก็แล้วแต่ว่าการวางโครงเรื่องจะปิดเรื่องด้วยวิธีใด

ซึ่งคล้ายกับ อวยพร พานิชและคณะ (2548, หน้า 324 – 327) นักประพันธ์แต่ละคนย่อมมีวิธีการเขียนแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และความชำนาญ แต่สิ่งที่สำคัญเป็นองค์ประกอบพื้นฐานเป็นการแตงนวนิยาย มี 6 ประการ ได้แก่

1. โครงเรื่อง หมายถึง คำโครงของพฤติกรรม ในเรื่องที่คุณประพันธ์กำหนดขึ้น คำว่าพฤติกรรม หมายถึง เหตุการณ์ชุดหนึ่ง ๆ หรือความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดระยะเวลาในเรื่องซึ่งมีความผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความสำคัญต่อเรื่อง เหตุการณ์เหล่านี้ดำเนินติดต่อกันตามลำดับตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบ

โครงเรื่องของนวนิยายมีสองชนิด คือ โครงเรื่องใหญ่ (Main Plot) และโครงเรื่องย่อย (Sub Plot) โครงเรื่องใหญ่คือแนวที่คุณประพันธ์ต้องการให้เรื่องดำเนินไป ต้องมีการผูกปมเรื่องให้ซับซ้อนและคลี่คลายเลื่อนปมเหล่านี้ในตอนจบ โครงเรื่องย่อย หมายถึงเรื่องแทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ มีความสำคัญน้อยกว่า แต่ก็เป็นส่วนที่เพิ่มความสำคัญให้กับเนื้อเรื่อง

โครงเรื่องที่ดีต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญที่สุดสองประการ คือ พฤติกรรม และความขัดแย้ง ที่สำคัญรองลงมาคือ การดำเนินต่อสู้ และอุปสรรค

2. ตัวละคร หมายถึง ผู้ประกอบพฤติกรรมตามเนื้อเรื่อง หรือเป็นผู้ที่ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่องที่คุณประพันธ์กำหนดขึ้น ตัวละครที่ดีต้องมีชีวิต กล่าวคือแสดงบทบาท พูด คิด ทำกิจรรมและมีปฏิกริยาเช่นเดียวกับมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อวิญญาณจริง ๆ ส่วนลักษณะอุปนิสัยของตัวละครนั้นอาจนำมาจากบุคคลจริง ๆ หรือจากจินตนาการ แต่ต้องพรรณนาให้ผู้อ่านมองเห็นรูปร่างลักษณะ และเข้าใจอุปนิสัยของตัวละครที่สร้างขึ้นอย่างชัดเจนและสมจริง

ตัวละครในนวนิยายมีสองประเภท คือ ตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลง (Static Character) และตัวละครที่เปลี่ยนแปลง (Changing Character)

2.1 ตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลง หมายถึง ตัวละครที่มีลักษณะเฉพาะประจำตัว โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย ไม่ว่าสภาพเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมจะเป็นอย่างไร มีลักษณะที่จำง่าย และเป็นแบบฉบับ เช่น เป็นคนดีหรือคนเลวอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่มีลักษณะผสมของสองแบบ จึงไม่เหมือนลักษณะของบุคคลที่มีชีวิตจริง ตัวละครแบบนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แพลต คาแรกเตอร์ (Flat Character)

2.2 ตัวละครที่เปลี่ยนแปลง หมายถึง ตัวละครที่เปลี่ยนอุปนิสัยและพฤติกรรมไปตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมตามโครงเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้ตัวละครนั้นมีลักษณะคล้ายบุคคลที่มีชีวิตจริง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ราวด์ คาแรกเตอร์ (Round Character) มักเป็นลักษณะตัวละครสำคัญในเรื่อง

3. บทสนทนา คือ การสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครในเรื่อง เป็นส่วนที่ทำให้นวนิยายมีลักษณะคล้ายความจริงมากที่สุด บทสนทนาที่ดีต้องง่ายและเหมาะกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร บทเจรจาสั้น ๆ ย่อมเข้าใจง่าย และน่าอ่านกว่าบทเจรจายาว ที่มักเป็นการสั่งสอนหรือจูงใจซึ่งทำให้น่าเบื่อ บทเจรจาระหว่างตัวละครสองตัวควรมีขนาดสั้นและยาวสลับกันไป ควรใช้พรรณนาหรือการบรรยายสั้น

4. บรรยายภาพหรือฉาก คือ รายละเอียดในนวนิยายส่วนที่ก่อให้เกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรมตามโครงเรื่อง ส่วนใหญ่ใช้วิธีพรรณนา

การสร้างบรรยายภาพในนวนิยายเกี่ยวข้องกับฉาก และสภาพแห่งท้องถิ่น และภูมิหลังตามโครงเรื่อง รวมกันเข้ากับความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างสถานที่กับตัวละครซึ่งเป็นผู้ประกอบพฤติกรรม สิ่งอื่นที่มีส่วนช่วยในการสร้างบรรยายภาพได้แก่ ลักษณะโครงเรื่อง ตัวละคร ทำนองแต่ง สัญลักษณ์ที่ใช้ในเรื่องและจังหวะคำพูดที่ผู้ประพันธ์ใช้

5. ทศนคติของผู้ประพันธ์ หมายถึง ทศนะโดยทั่วไปของผู้ประพันธ์ และความคิดเห็นของเขาในเรื่องต่าง ๆ ที่แสดงออกในนวนิยายเรื่องนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นการสนับสนุนเห็นอกเห็นใจหรือคัดค้าน หรือหมายถึงตัวผู้เล่าเรื่อง นั่นคือ เหตุการณ์และพฤติกรรมในเรื่องนั้น ได้ถูกนำเสนอแก่ผู้อ่านโดยผ่านสายตาและทศนะของผู้แต่งหรือตัวละครตัวใด

6. ทำนองแต่ง หมายถึง แบบแผนและลักษณะการแสดงความรู้สึกลึกและความคิดของผู้ประพันธ์ในนวนิยายเรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นวิธีเฉพาะของนักประพันธ์แต่ละคน ทำนองแต่งที่ดีต้องมีความชัดเจน ง่าย เป็นธรรมชาติ ใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย สละสลวยและมีความหมายตรง

การจำแนกประเภทนวนิยาย

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2539, หน้า 143 - 144) ใช้การจำแนกชนิดของนวนิยาย (ตามหลักสากล) ดังนี้

1. นวนิยายสำรวจโลก ตัวละครมีประสบการณ์ชีวิตกว้างขวางได้ศึกษาชีวิตด้วยการปฏิบัติจริง ได้ผจญโลกมาโชกโชนผ่านโลกมามาก
2. นวนิยายเชิงประวัติศาสตร์ (อิงประวัติศาสตร์) อาศัยเหตุการณ์หรือตัวละครในประวัติศาสตร์เป็นแกน แล้วเพิ่มเติมเรื่องราวให้เป็นจริงมีชีวิตชีวน่าเป็นไปได้นับเป็นศิลปะที่ได้รับการยกย่องมาก
3. นวนิยายลึกลับ ก่อถึงชีวิตคนบ้านนอกหรือท้องถิ่นซึ่งอาจรวมไปถึง ไร่ สวน นา เหมือนแร่ ทะเล ฯลฯ บางทีจึงเรียกว่านวนิยายชาวบ้าน นวนิยายชนบทก็ได้
4. นวนิยายใช้ฉากในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เช่น นวนิยายไทยแต่ใช้ฉากในอังกฤษ อเมริกา ญี่ปุ่น เกือบตลอดเรื่อง

5. นวนิยายมหัศจรรย์ เป็นเรื่องลึกลับมหัศจรรย์เกินจริง รวมทั้งอภินิหารพิสดารต่าง ๆ ที่คนยังยอมรับ

6. นวนิยายชีวประวัติหรืออัตประวัติ เป็นเรื่องที่น่าสนใจจริง ๆ มาเขียนในรูปนวนิยาย บางทีเจ้าของ (นักประพันธ์) เขียนเรื่องของตัวเองโดยสมมติตัวเองเป็นพระเอก นางเอกให้โลดแล่นไปตามท้องเรื่องที่ตื่นเต้นสนุกสนาน

7. นวนิยายแนวจิตวิทยา มุ่งวิเคราะห์ตัวละครในแง่ที่ต้องการให้อ่านเห็นหลักจิตวิทยา โดยใช้ตัวละครแสดงหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาให้เห็นกระแสวิถีการดำเนินชีวิต บางทีเรียกว่า นวนิยายความคิด

8. นวนิยายมนุษยธรรม แสดงถึงสภาพของมนุษย์ในด้านความเป็นอยู่ ชีวิตเกี่ยวข้องกับสังคม เรียกร้องให้เกิดความเข้าใจเห็นอกเห็นใจกัน อันจะช่วยปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น

9. นวนิยายนักสืบ และอาชญากรรม เป็นเรื่องสืบสวนรวมไปถึงเรื่องลึกลับอันตรายทางจารกรรมมุ่งหนักไปทางตำรวจ ทหาร หรือนักสืบเอกชน (เชลยศักดิ์) ออกปฏิบัติการคลั่งคลาญปมปัญหา (คดี-ข้อขัดแย้ง) ให้กระจ่างชัด คนร้ายคนชั่วถูกจับ และถูกลงโทษในที่สุด

10. นวนิยายโรแมนติก ได้แก่เรื่องรักส่วนใหญ่เป็นรักระหว่างหนุ่มสาว หรืออาจเป็นรักต่างวัยก็ได้ นวนิยายประเภทนี้จะมีมากมายเป็นพิเศษ แต่มีสูตรกว้าง 3 สูตร คือ

10.1 แสดงอุปสรรคของการแต่งงานระหว่างคนรัก

10.2 แสดงความผิดหวังของตัวละครในเรื่องรัก และอื่น ๆ

10.3 แสดงความรักอย่างรุนแรง โศกโศก มหัศจรรย์ เสียสละ

11. นวนิยายผจญภัย ตัวละครเป็นคนกล้าหาญชอบการผจญภัยเผชิญโชคไปตามที่ต่าง ๆ อาจลงเอยด้วยความสำเร็จร่ำรวย ได้แต่งงานกับคนรัก หรือกลับเป็นตรงกันข้ามก็ได้

12. นวนิยายระหว่างชาติ เป็นนวนิยายที่เกี่ยวกับธุรกิจ สังคม ความรักระหว่างประเทศ อาจเกี่ยวกับการเมืองด้วย แต่จุดใหญ่จะมีความรักเป็นแกนสำคัญ ตัวละครอาจต่างชาติต่างภาษา กัน พระเอกนางเอกอาจเป็นคนละชาติ

13. นวนิยายชีวิตครอบครัว แสดงถึงความเป็นไปในชีวิตครอบครัวเป็นพื้น ตัวละครย่อมมีความสัมพันธ์ ใช้สิทธิในครอบครัว ตระกูลที่เกี่ยวข้องกันอาจเป็นไปในทางขัดแย้ง แย่งมรดก แย่งคนรัก หรือเกิดอุปสรรคผิดประเพณี เช่น ความรักระหว่างญาติพี่น้องในแง่ชู้สาว การผิดสามีภรรยา เรื่องชายมีภรรยาหลายคน เมื่อมีลูกก็เกิดปัญหาเพิ่มขึ้นมากอีก นวนิยายประเภทนี้มีความละเอียดอ่อน เนื้อหาในชีวิตจริงมากมาย ผู้เขียนต้องช่างสังเกต เข้าใจสภาพสังคมครอบครัวเป็นอย่างดี ส่วนมากมักจะเป็นนักประพันธ์สตรีจะเขียนได้ดี

ส่วนของ สายทิพย์ นุกุลกิจ (2539, หน้า 192 – 193) ได้แบ่งประเภทของนวนิยายไทยตามแนวการเขียนไว้ดังนี้

1. งานเขียนของกลุ่มพาฝัน ได้แก่งานเขียนที่กล่าวถึงความรักต่างฐานะของตัวละคร แล้วใช้ความบังเอิญเข้ามาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ทำให้เนื้อเรื่องเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอย่างคาดไม่ถึง เช่น ให้พระเอกหรือนางเอกมีฐานะต่ำต้อยหรือยากจน มีปาน ฝู แหวน หรือ ล็อกเก็ต ช่อนเร้นอยู่ เพื่อที่จะไขในตอนจบว่า แท้จริงตัวเอกนั้นเป็นลูกผู้ดีมีรศคนรื้อยนับพันล้านเหมือนกัน นักเขียนที่ประสบความสำเร็จในยุคแรก ๆ ได้แก่ ขาวเหนือ พ.เนตรรังษี ป.อินทรปาลิต ส่วนยุคหลัง ๆ ก็มี จ.ไตรปัน จำลักษ์ณ์ บุญมาศ เป็นต้น

2. งานเขียนของกลุ่มจินตนิยาย ทั้งอิงประวัติศาสตร์และไม่ได้อิงประวัติศาสตร์ เช่น เรื่อง ในฝัน ของ โรสลาเรน เรื่อง ฟ้าจรดทราย ของโสภาค สุวรรณ เรื่องรัศมีจันทร์ ของ ลักษณ์าวดี เรื่องจอมนาง ของแก้วเก้า เป็นต้น

3. งานเขียนของกลุ่มชีวิตครอบครัว งานเขียนแนวนี้จะสะท้อนให้เห็นกิจกรรมภายในครัวเรือนของคนสองสามตระกูล นักเขียนที่ได้รับความนิยมจากการเขียนในแนวนี้ได้แก่ ดอกไม้สด ก.สุรางคนางค์ โสภาค สุวรรณ สีฟ้า โบตัน กฤษณา อโศกสิน เป็นต้น

4. งานเขียนกลุ่มนวนิยายชีวิตต่างแดน ผู้ริเริ่มนวนิยายชีวิตต่างแดนคือ ม.จ.อากาศคำเกียรพพัฒน์ ในเรื่อง ละครแห่งชีวิต ต่อจากนี้ก็มีผู้เขียนนวนิยายแนวนี้อีกหลายเรื่อง เช่นเรื่องปีกกิ้งนครแห่งความหลัง คนดีที่โลกไม่ต้องการ ของ สด กุระมะโรหิต เป็นต้น

5. งานเขียนของกลุ่มสะท้อนชีวิตชาวชนบท อาจจะเป็นแนวที่สะท้อนทุกข์สุขของชาวบ้านที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนเมือง หรือเป็นการสะท้อนชีวิตชาวชนบทที่ต้องต่อสู้กับนักเลงอันธพาลประจำท้องถิ่นก็ได้ เช่น เรื่องไพร่กว้าง และชาติเสือ ของ อรวรรณ เรื่องทาสชีวิต และด้านสมิง ของศรีรัตน์ เรื่อง ชุมแพ ไร่กำเพ็ง และไอ้เหล็กไหล ของศักดิ์ สุริยา เป็นต้น

6. งานเขียนของกลุ่มผู้ล้าผลาญ ได้แก่งานเขียนที่สะท้อนชีวิตสายลับ นักสืบและสภาพสังคมที่คนนอกกฎหมายมีอำนาจบาตรใหญ่ ใครมีเงินมากมีพวกมากก็ย่อมจะมีอิทธิพลในสังคม เช่น เรื่องเล็บครุฑ ของ พนมเทียน อินทรีแดง ของ เสก คูลิต เป็นต้น

7. งานเขียนในแบบอุดมคติของปัญญาชนเสรีนิยม งานเขียนแนวนี้จะแสดงความรู้สึกรู้สึกไม่พอใจต่อสภาพความเหลื่อมล้ำ และการเอารัดเอาเปรียบที่ชนส่วนน้อยกระทำต่อชนส่วนใหญ่นักเขียน เช่นเรื่อง เมืองนิมิต ของ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์ เรื่อง สงครามชีวิต ของ ศรีบูรพา เป็นต้น

8. งานเขียนในกลุ่มผู้ดิ้นรนใหม่ งานเขียนในแนวนี้จะนำเอาการใช้ชีวิตแบบเสรีนิยมของชนชั้นกลางมาเผยแพร่อย่างสอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน เช่นเรื่อง เรือนมนุษย์ ของ

กฤษณา อโศกสิน ความรักครั้งสุดท้าย ของ สุวรรณี สุคนธา เทพธิดาโรงแรม ของ ณรงค์ จันทร์เรื่อง เป็นต้น

9. งานเขียนในกลุ่มศิลปะเพื่อชีวิต งานเขียนแนวนี้อาจต่างจากกลุ่มอุดมคติตรงที่ เป็นงานเขียนที่มุ่งเสนอแนวคิดหรือทางแก้ปัญหาให้แก่สังคม เพื่อที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดความเป็นธรรมในสังคมไว้ด้วย เช่น เรื่อง พรุ้งนี้ต้องมีอรุณรุ่ง และเมืองทาส ของ ศรีรัตนสถาปนวัฒน์ ปิศาจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ ธรณีประลัย ของ อิศรา อมันตกุล เป็นต้น

เรื่องราวของนวนิยายมีหลากหลาย แล้วแต่นักเขียนจะถนัดเขียนเรื่องใดที่เขาแยกประเภทไว้ก็มีต่าง ๆ กัน ตามที่ แฟรงก์ เอช วิชิตเตลลี แยกไว้มีดังนี้ (เปลื้อง ณ นคร, 2541, หน้า 191)

1. พวกนวนิยายเกี่ยวกับพฤติกรรม แยกออกเป็น
 - 1.1 นวนิยายเรื่องเผชิญภัย
 - 1.2 นวนิยายประวัติบุคคล
 - 1.3 นวนิยายเกี่ยวกับเรื่องทหาร และการกีฬา
2. พวกนวนิยายทางประติมากรรมเรื่อง คือ คิดวางโครงเรื่องให้ซับซ้อน น่าสนใจ แยกออกเป็น
 - 2.1 นวนิยายนักสืบ
 - 2.2 นวนิยายเรื่องลึกลับมหัศจรรย์
 - 2.3 นวนิยายเกี่ยวกับความคิดฝัน
3. พวกนวนิยายเกี่ยวกับเรื่องชีวิต ความเป็นไปของมนุษย์ แยกออกเป็นพวก
 - 3.1 นวนิยายที่มีจุดหมาย คือ ต้องการแสดงหลักธรรม หรือแนวความคิด
 - 3.2 นวนิยายเรียลิสติก (Realistic)
4. พวกนวนิยายที่ซึ่งมุ่งจะแสดงผลอย่างใดอย่างหนึ่ง แยกออกเป็นพวก
 - 4.1 นวนิยายเชิงปัญหา คือ นำเอาปัญหาความเป็นอยู่ของมนุษย์มาแสดง และชี้ให้เห็นว่าผลของความเป็นอยู่นั้น จะประสบผลสุดท้ายอย่างไร
 - 4.2 นวนิยายวิเคราะห์นิสัยสันดานมนุษย์ พุ่งในทางที่จะแสดงนิสัยสันดานอย่างหนึ่งอย่างใดของมนุษย์ และเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเกิดจากนิสัยสันดานนั้น ๆ

การแบ่งดังนี้ ถัดตามเนื้อเรื่องเป็นเกณฑ์ และออกจะละเอียดเกินไป Mark (1959 อ้างถึงใน เปลื้อง ณ นคร, 2541, หน้า 192) ได้แบ่งนวนิยายโดยถือแนวเขียนเป็นหลักออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. นวนิยายชนิดผูกเรื่อง (Plot Novel) มูลของเรื่องได้มาจากพฤติกรรม สถานการณ์ หรือเกร็ดต่าง ๆ ที่เล่ากันมา จะเป็นเกร็ดทางประวัติศาสตร์ หรือนิทานสั้น ๆ จากสิ่งเหล่านี้

นักเขียนนำมาผูกเป็นเรื่องราวขึ้น เหตุการณ์ ได้แก่อะไรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ข่าวก่อนหนังสือพิมพ์ คำบอกเล่าของเพื่อน เรื่องที่เป็นมาในประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ เป็นต้น

2. นวนิยายเรียลิสติก (Realistic Novel) คำว่า เรียลลิสม์ (Realism) หมายถึงลัทธิ คำว่า เรียลลิสต์ (Realist) หมายถึงผู้นิยมลัทธิเรียลลิสม์ ส่วนคำว่า Realistic เป็นคำคุณศัพท์ ลัทธิเรียลลิสม์นี้ เดิมเป็นลัทธิทางปรัชญา ต่อมาได้ใช้เกี่ยวเนื่องกับทางศิลปกรรมและวรรณกรรมด้วย ซึ่งลัทธินี้ หมายถึงการเล็งแลสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงของมัน นวนิยายเรียลิสติก (Realistic Novel) ก็คือนวนิยายที่เผยความเป็นจริงของชีวิต

3. นวนิยายแนวจิตวิทยา (Psychological Novel) นวนิยายชนิดนี้เขียนได้ยาก และไม่มีเทคนิคโดยเฉพาะ นวนิยายชนิดนี้จะไม่ค่อยมีแอคชั่น (Action) หรือเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้น แต่เราจะแลเห็นการระบายจิตใจของตัวละครให้เราเห็นว่า เขามีความทุกข์ทรมานอย่างไร มีความกลัว ความใฝ่ฝัน ความหวัง ความแปรปรวน ไปตามวิถีชีวิตอย่างไรบ้าง ตัวละครจะพบกับชีวิตในแง่ต่าง ๆ เหตุการณ์นั้น ๆ กระทบกระเทือนความรู้สึกของเขา ความรู้สึกนั้นระบายออกมา และดูเหมือนว่าตัวละครอาจจะได้ทำอะไรที่น่าตื่นเต้นสักอย่างหนึ่ง แต่การกระทำอันนั้นมิได้เกิดขึ้น มันเป็นเพียงสิ่งที่ภายในหัวใจซึ่งเปิดออกมาให้เราเห็น

การที่แบ่งเช่นนี้ มิใช่ว่าจะแบ่งเด็ดขาดออกไปทีเดียว นวนิยายบางเรื่องอาจมีลักษณะปนกันได้ คือเป็นทั้งแนวจิตวิทยา และแนวเรียลลิสติก

การจำแนกประเภทของนวนิยายนี้ อาจจะแตกต่างกันไปบ้างเล็กน้อยตามสมัยนิยม แต่ส่วนมากก็จะยังคงแบ่งตามเนื้อเรื่องเป็นส่วนใหญ่ ดังเช่นการจำแนกประเภทของนวนิยาย อุบลรัตน์ ศิริชูศักดิ์ (2547, หน้า 216) จำแนกนวนิยายตามเนื้อหากว้าง ๆ ได้ 9 ประเภท ดังนี้

1. นวนิยายรัก
2. นวนิยายสะท้อนสังคม หรือนวนิยายแสดงข้อคิดหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
3. นวนิยายผจญภัย หรือนวนิยายเกี่ยวกับเหตุการณ์
4. อาชญานิยาย คือ นวนิยายเกี่ยวกับการสืบสวนคดีต่าง ๆ
5. หัสนิยาย เป็นนวนิยายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนาน ผ่อนคลายอารมณ์
6. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์
7. นวนิยายการเมือง
8. นวนิยายอิงศาสนา
9. นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นนวนิยายใช้ความรู้ในสาขาวิทยาศาสตร์ประกอบการวางโครงเรื่อง

การจำแนกนวนิยายตามประเภทของเนื้อหานั้น อิงอร สุพันธุ์วนิช (2548, หน้า 2) ได้แบ่งไว้ ดังนี้

1. นวนิยายรัก
2. นวนิยายสะท้อนสังคม
3. นวนิยายแสดงข้อคิดหรือปัญหา
4. นวนิยายชีวิตโลดโผน
5. อาชญนวนิยาย
6. นวนิยายผจญภัย
7. หัสนิยาย
8. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์
9. นวนิยายการเมือง
10. นวนิยายพุทธศาสนา
11. นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์

ซึ่งตรงกับ อวยพร พานิช และคณะ (2548, หน้า 327 – 332) ได้พิจารณาเนื้อเรื่องของนวนิยายไทยแล้วจำแนกออกตามวิธีจำแนกประเภทนวนิยายตามเนื้อเรื่องของตะวันตกอาจแบ่งได้เป็น 11 ประเภทดังนี้

1. นวนิยายรัก หมายถึง นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักระหว่างชายกับหญิง มีสามแนว คือ แนวนิยายรักเบาสบาย นวนิยายรักสุข และนวนิยายรักโศก ซึ่งมีลักษณะดังนี้
นวนิยายรักเบาสบาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความสนุกสนานแก่ผู้อ่านมากกว่าจะแสดงข้อคิด เป็นเรื่องชีวิตรักที่มีแต่ความสุขสดชื่นปราศจากอุปสรรคใด ๆ การดำเนินเรื่องแทรกบทตลก สนุกสนาน แง่อกัน และจบอย่างมีความสุข เช่น เรื่องเจ้าสาวของอานนท์ โดย ว.ณ. ประมวลมารค เรื่องดวงใจ โดย สุภาว เทวกุล และเรื่องผู้กองขอดรัก โดย กาญจนา นาคพันธ์ เป็นต้น นวนิยายรักสุข ได้แก่นวนิยายชีวิตรักซึ่งมีอุปสรรคแต่ก็จบอย่างเป็นสุข อุปสรรคต่างๆ ที่ประสบได้แก่ ความรังเกียจของบิดา มารดา หรือญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ความเข้าใจผิด การอิจฉาริษยา หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้ต้องพลัดพรากจากกัน เป็นต้น แต่ในที่สุดทั้งสองฝ่ายก็สามารถเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้นได้ด้วยดี ตัวอย่างเช่น เรื่องบ้านทรายทอง โดย ก. สุรางคนางค์ และเรื่องปริศนา โดย ว.ณ. ประมวลมารค เป็นต้น

นวนิยายรักโศก มีโครงเรื่องคล้ายกับนวนิยายรักสุข แต่แตกต่างกันในตอนจบคือแทนที่ทั้งสองจะประสบความสุขร่วมกัน กลับมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเศร้า เช่น การตายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การแตกแยกกัน การเสียสละ นอกจากนี้มีวิธีจบอีกแบบหนึ่งคือผู้ประพันธ์ทิ้งเรื่องค้างไว้

ให้อ่านตัดสินใจเอง ว่าเรื่องควรจะจบลงอย่างไร เช่น เรื่องไม่มีคำตอบจากสวรรค์ โดย ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ และเรื่องคู่กรรม โดยทมยันตี เป็นต้น

2. นวนิยายสะท้อนสังคม มีเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมส่วนใดส่วนหนึ่งในสมัยหนึ่ง ผู้ประพันธ์อาจแสดงสภาพความเป็นไปทั่ว ๆ ไป หรือมุ่งแสดงแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งของสังคม นั่นก็ได้ นวนิยายประเภทนี้มีลักษณะของนวนิยายสมจริงด้วย เช่น เรื่องผู้ดี โดย ดอกไม้สด หุ่นมาราช โดย เรียมเอง และเรื่องสงครามชีวิต โดยศรีบูรพา เป็นต้น

3. นวนิยายแสดงข้อคิดหรือปัญหา หมายถึง นวนิยายที่มุ่งแสดงทัศนคติของผู้ประพันธ์ในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรือชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีลักษณะคล้ายกับนวนิยายสะท้อนสังคมแต่เป็นการเน้นเฉพาะเรื่องที่เป็นปัญหาที่ใช้การแสดงรายละเอียดความเป็นไปในสังคมนั้น นวนิยายประเภทนี้ค่อนข้างหนัก แต่ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากข้อคิดนอกเหนือจากความบันเทิงตามเนื้อเรื่อง เช่น เรื่องละครแห่งชีวิต โดย ม.จ. อากาศคำเริง ระพีพัฒน์ และเรื่องน้ำเซาะทราย โดย กฤษณา อโศกสิน เป็นต้น

4. นวนิยายชีวิตโลดโผน ตัวเอกในนวนิยายประเภทนี้ต้องเก่งกล้ามากเพราะมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการต่อสู้ การเสี่ยงชีวิตเพื่อแสดงความกล้าหาญ และมักจบลงอย่างมีความสุข เช่น เรื่องศาลเพิงดา โดย ไม้ เมืองเดิม

5. อาชญนิยาย คือนวนิยายที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการสืบสวนคดีต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ความลึกลับ การเผชิญอันตราย และการต่อสู้ เป็นนวนิยายประเภทที่เก่าแก่ประเภทหนึ่ง เช่น เรื่องแพรดา และหน้าผี โดยหลวงสุวรรณประพันธ์ และเรื่องจากนั้นจนนิรันดร์ โดย ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ เป็นต้น

6. นวนิยายผจญภัย หมายถึง นวนิยายที่มีเหตุการณ์เสี่ยงอันตราย ซึ่งบางครั้งอาจเป็นเหตุการณ์ที่มหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ อันเกิดจากจินตนาการของผู้แต่งนอกจากนี้ต้องมีการต่อสู้ และเรื่องราวเกี่ยวข้องกับสตรี และเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ ซึ่งตัวเอกของเรื่องต้องเผชิญ แต่ในที่สุดจะคลี่คลายไปในทางที่ดี เช่น เรื่องเกาะกาเกี โดย พันธุ์งาม และเรื่องวายุณี โดย กาญจนานาคพันธุ์ เป็นต้น

7. หัสนิยาย เป็นนวนิยายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่านเป็นประการสำคัญ เช่น นวนิยายชุดคุณตัก สีขาว โดย แสงทอง เรื่องอ้ายเปียด่วน โดย อบอุ่น ไซยสุ และเรื่องนามนั้นสำคัญไฉน โดย สันต์ เทวรักษ์ เป็นต้น

8. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ หมายถึง นวนิยายที่เกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ มีหลายลักษณะ เช่น นวนิยายที่อาศัยเหตุการณ์สมัยใดสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์เป็นโครงเรื่อง ใช้บุคคลที่มีชีวิตจริงเป็นตัวละครบางตัว แต่กำหนดบทบาทและบทเจรจาขึ้นใหม่ หรืออาศัยเพียงฉากและ

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เป็นภูมิหลังแล้วกำหนดเรื่องราวและตัวละครขึ้นใหม่หมด เช่น เรื่อง คาสส์เคิลเหล็กน้ำพี้ โดย อาชนโฆษ และเรื่องสี่แผ่นดิน โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

9. นวนิยายการเมือง-นวนิยายประเภทนี้ในต่างประเทศมีมาก แต่ของไทยยังมีน้อยเพิ่งเริ่มขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว นวนิยายประเภทนี้อาจจะจัดเป็นนวนิยายแสดงข้อคิดแนวหนึ่ง มีวิธีเสนอเรื่องสี่แบบคือ

กล่าวถึงสถาบันทางการเมืองสถาบันใดสถาบันหนึ่ง เช่น ประธานาธิบดี รัฐสภา นวนิยายประเภทนี้ยังไม่มีในเมืองไทย

กล่าวถึงการต่อสู้ทางการเมืองของตัวละครเอก นวนิยายประเภทนี้ของไทยมีหลายเรื่อง เช่น ขบวนการเสรีจีน โดย สด กุระโรหิต จันทร์หอม โดย วิสิษฐ เดชกุญชร และเมืองนิมิต และชีวิตแห่งการกบฏสองครั้ง โดย ม.ร.ว.นิมิตมงคล นวรัตน์ เป็นต้น

กล่าวถึงการถกเถียงเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองและลัทธิความเชื่อถือต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของตัวละครในเรื่อง นวนิยายของไทยประเภทนี้มีมาก เช่น เรื่องไฟแดง โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พลัฒคามาลิ โดยรัตน์ ขาวะประภาส และพิทยา โดย คาวาง เป็นต้น

การนำเสนอเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์เป็นการสื่อความคิด ของไทยคงมีเพียงเรื่องสั้น ๆ ทำนองตลกกล้อเลียนยังไม่มีลักษณะเป็นนวนิยาย ของต่างประเทศที่มีชื่อเสียงเช่นเรื่อง Animal Farm โดย จอร์จ ออร์เวล (George Orwell)

10. นวนิยายอิงพุทธศาสนา มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา หรืออาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นโครงเรื่อง อาจจัดเป็นนวนิยายแสดงข้อคิดแนวหนึ่งได้ นวนิยายประเภทนี้ของไทยมีมานานแล้ว เรื่องแรกที่มีชื่อเสียงคือ กามนิต แปลจากฉบับภาษาอังกฤษของ จอห์น อี โลจี (John E. Logie) ซึ่งแปลมาจากภาษาเยอรมันอีกทีหนึ่ง โดย เสถียรโกเศศ และนาคะประทีป นวนิยายเรื่องนี้แม้ว่าจะแปลจากภาษาต่างประเทศแต่มีสำนวนภาษาไพเราะสละสลวยจนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องแปล ในสมัยต่อมาผู้แต่งนวนิยายในแนวนี้มากขึ้น นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงคือ สุชีโวภิกขุ หรือ สุชีพ ปุญญานุภาพ ซึ่งมีผลงานเด่น ๆ เช่น เรื่อง นันทะ - ปชาบดี ลุ่มแม่น้ำนันทา และอาทิตย์ขึ้นทางตะวันตก เป็นต้น

11. นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์ นวนิยายประเภทนี้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ประกอบในการวางโครงเรื่อง และกำหนดเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยใช้จินตนาการของผู้ประพันธ์ประกอบนวนิยายประเภทนี้ของไทยมีน้อยแต่ก็มีมานานแล้ว เช่น เรื่องกู่โลก และธิดารัชนิก ซึ่งในวารสารเสนาศึกษาและแพทยศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2472 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับดาราศาสตร์ และเรื่องกู่โลก ลงในวารสารเดียวกันเมื่อ พ.ศ. 2474 เป็นต้น

จากที่ได้มีการจำแนกนวนิยาย หรือการแบ่งประเภทของนวนิยายนั้นจะสังเกตได้ว่ามีการแบ่งนวนิยายตามหลักการใหญ่ ๆ อยู่ 3 ประเภท คือ การแบ่งตามแนวคิดในการเขียนนวนิยาย การแบ่งตามเนื้อหาของเรื่อง และแบ่งตามแนวการเขียน

อินเทอร์เน็ต

ความเป็นมาของอินเทอร์เน็ต

แนวคิดในเรื่องของระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้เริ่มต้นขึ้นโดยนักเขียนนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกาที่ชื่อ วิลเลียม กิบสัน (William Gibson) ได้แต่งนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ที่ชื่อ “Neuromancer” ซึ่งบรรยายถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์โลกว่าอาศัยอยู่ภายใต้การติดต่อ โดย Media และเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ทำการต่อเชื่อมถึงกันเปรียบเสมือนได้กับไข่มุมซึ่งความคิดต่าง ๆ จากจินตนาการในนิยายเรื่อง Neuromancer ก็ได้ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นความจริงขึ้นมาในยุคของสงครามเย็นระหว่างสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต

ในปี พ.ศ. 2500 อันเป็นช่วงที่สหภาพโซเวียตกำลังเรื่องอำนาจทางการเมือง และการส่งดาวเทียมสปุตนิกขึ้นสู่อวกาศ เพื่อเป็นอำนาจในการทำลาย ดังนั้นจึงได้มีการทดลองเครือข่ายขึ้นภายใต้การดูแลของกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา (Department of Defense of America) ที่ต้องการได้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพจึงสนับสนุนเงินทุนเพื่อทำการวิจัยให้มหาวิทยาลัยชั้นนำ เชื่อมโยงเครือข่ายภายใต้ชื่อ อาร์พาเน็ต (ARPAnet) ต่อมา มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจนครอบคลุมหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนในหลายประเทศ

โครงการอาร์พาร์ ได้รับการพัฒนาเรื่อยมา โดยการควบคุมของหน่วยงาน 3 แห่ง ได้แก่ สำนักงานเทคนิคการประมวลผล (Information Processing Techniques Office) ในสังกัดของอาร์พาร์ บริษัทบีเอ็น (Bolt Beranek and Newman, Inc) โดยการว่าจ้างจากอาร์พาร์ และนักวิจัยจากมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยดัง 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ที่ลอสแอนเจลิส สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียซานตาบาร์บารา และมหาวิทยาลัยยูทาได้ทำการทดลองต่อเชื่อมเครือข่ายคอมพิวเตอร์เข้าหากันโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์กันคนละชนิด และระบบปฏิบัติการ (Operating System) ที่ไม่เหมือนกันและตั้งอยู่ในที่ 4 แห่ง โดยที่มีเครื่องมินิคอมพิวเตอร์รุ่น 316 ของฮันนีเวลล์ เป็น HOST ที่ใช้ในการต่อเชื่อมโยง โดยที่ลูกข่ายอยู่ที่ต่าง ๆ กันดังนี้

1. มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ที่ลอสแอนเจลิส ได้ใช้เครื่อง SDS Sigma 7 ภายใต้ระบบปฏิบัติการของ SEX (Sigma Executive)

2. สถาบันวิจัยสแตนฟอร์ด ใช้เครื่องของ SDS 940 ภายใต้ระบบปฏิบัติการของ Genie

3. มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียซานตาบาร์บา ใช้เครื่อง IBM 360/75 ภายใต้ระบบปฏิบัติการ OS/MVT

4. มหาวิทยาลัยยูทา ใช้เครื่อง DEC PDP-10 ภายใต้ระบบปฏิบัติการของ Tenex

ในการทดลองครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างมาก หลังจากที่ ARPAnet นั้นในตอนเริ่มแรกนั้น เป็นเพียงเครือข่ายที่ใช้ในเชิงทดลองเท่านั้น ก็ได้กลายเป็นเครือข่ายที่มีการปฏิบัติงานอย่างจริงจังจนกระทั่งปี พ.ศ. 2515 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น คาร์พา (Defense Advanced Research Project Agency - DARPA) และต่อมาในปี พ.ศ. 2518 คาร์พาได้ถูกโอนไปอยู่ในสังกัดของหน่วยการสื่อสารของกองทัพบกสหรัฐ (Defense Communication Agency - DCA)

ในปี พ.ศ. 2526 อาร์พานีตได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 เครือข่ายเนื่องจากมีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจและขอเข้าร่วมกับอาร์พานีตเป็นจำนวนมากทำให้อาร์พานีตมีขนาดใหญ่มากเกิดปัญหาในการบริหารเครือข่าย ดังนั้นทางการทหารของสหรัฐอเมริกาจึงขอแยกตัวออกเป็นเครือข่ายย่อยชื่อว่า "มิลเน็ต" (Military Network - MILNET)

การพัฒนาเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ดำเนินการต่ออย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าในช่วงหลังกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา จะยกเลิกให้การสนับสนุน และหันกลับไปพัฒนาเครือข่ายของตนเองก็ตาม มีการพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ เข้ามาใช้อย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดได้กลายมาเป็นมาตรฐานการสื่อสารที่ชื่อ TCP/IP และใช้เครือข่ายว่า "อินเทอร์เน็ต" (Internet) โดยการบริหารและดำเนินงานเครือข่ายได้โอนมาให้หน่วยงานที่ชื่อ "เอ็น เอส เอฟ" (National Science Foundation - NSF) เป็นเครือข่ายกลางที่ผู้อื่นเข้ามาเชื่อมโยงและได้ดำเนินการขยายตัวจนอินเทอร์เน็ตกลายเป็นมหาเครือข่าย (สุขวิทย์ ปู่ทอง, 2541, หน้า 9)

อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2530 ประเทศไทยได้เริ่มติดต่อกับอินเทอร์เน็ตโดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์เป็นครั้งแรกโดยเริ่มที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างไทย และออสเตรเลียในช่วงเวลาต่อมา ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ได้มีการเชื่อมต่อแบบออนไลน์ หากแต่เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบ MSHnet และ UUCP โดยทางออสเตรเลียจะโทรศัพท์เชื่อมต่อเข้าสู่ระบบวันละ 2 ครั้ง

ในปีถัดมานักเทคโนโลยีซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพัฒนา (ชื่อเดิมในขณะนั้น) ได้จัดสรรทุนดำเนินโครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของสถาบันอุดมศึกษา โดยแบ่งโครงการออกเป็น 2 ระยะ ในระยะแรกเป็นการเชื่อมโยง 4 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ระยะที่สองเป็นการเชื่อมต่อ

สถาบันอุดมศึกษาที่เหลือ คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

เดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2534 คณะทำงานของเนคเทคร่วมกับกลุ่มอาจารย์และนักวิจัยจากสถาบันอุดมศึกษาได้ก่อตั้งกลุ่ม NEW Group (NECTEC E-Mmail Working Group) เพื่อประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้วยไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยยังเชื่อมโยงผ่านสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียไปสู่อินเทอร์เน็ตทางออสเตรเลีย

กล่าวได้ว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตเต็มรูปแบบตลอด 24 ชั่วโมง ในประเทศไทยเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อเดือน กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2535 โดยสถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เช่าวงจรสื่อสารความเร็ว 9600 บิตต่อวินาที จากการสื่อสารแห่งประเทศไทยเพื่อเชื่อมเข้าสู่อินเทอร์เน็ตที่บริษัท ยูเน็ตเทคโนโลยี (UUNET Technologies) ประเทศสหรัฐอเมริกา ในขั้นต้นระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2536 มีหน่วยงานที่เชื่อมต่อแบบออนไลน์โดยสมบูรณ์จำนวน 8 แห่งในเอเชีย

ในระยะเดียวกันได้มีการก่อตั้งเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยหน่วยงานที่ใช้งานแบบออนไลน์สมบูรณ์แบบ 6 หน่วยงาน (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เนคเทค และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) และใช้งานเฉพาะ E-Mail อีกหลายหน่วยงาน โดยใช้ชื่อเครือข่ายนี้ว่า ไทยสาร (Thai Sam: Thai Social/ Scientific, Academic and Research Network) ภายใต้การดำเนินการของคณะทำงานไทยสาร ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนซึ่งแต่งตั้งโดยอธิการบดีของทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมเครือข่ายทุกแห่ง ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน มีการประชุมปรึกษาหารือ และจัดสัมมนาและเผยแพร่การดำเนินการ ออกสู่มวลชนเป็นระยะ ๆ ตลอดจนเป็นที่รู้จักกันในนามของเครือข่ายไทยสาร หรือเครือข่ายไทยสารอินเทอร์เน็ต

ปี พ.ศ. 2536 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ปรับความเร็วของสายสื่อสารเพิ่มขึ้นเป็น 64 กิโลบิตต่อวินาที และทางเนคเทคเองก็ได้เช่าวงจรสื่อสารความเร็ว 64 กิโลบิตต่อวินาทีจากการสื่อสารแห่งประเทศไทยเพื่อเพิ่มความสามารถในการขนส่งข้อมูลทำให้ประเทศไทยมีวงจรสื่อสารระหว่างประเทศที่ให้บริการแก่ผู้ใช้ไทยสารอินเทอร์เน็ต 2 วงจร คือที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเนคเทค ซึ่งต่อมาวงจรเชื่อมต่อทั้ง 2 แห่งได้รับการปรับปรุงให้มีความเร็วสูงขึ้นตามลำดับ

เครือข่ายไทยสารได้ขยายตัวกว้างขึ้น และมีหน่วยงานอื่นเชื่อมเข้ากับไทยสารอีกหลายแห่ง ซึ่งในเวลาต่อมากลุ่มสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย สำนักวิทยบริการฯ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้รวมตัวกันเพื่อแบ่งส่วนค่าใช้จ่าย วงจรสื่อสารโดยเรียกชื่อกลุ่มว่า ไทยเน็ต (THAInet) โดยในส่วนของไทยสารจะมีสมาชิกส่วนใหญ่ คือสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานราชการบางหน่วยงาน (พจนารถ ทองคำเจริญ, 2539, หน้า 18)

นวนิยายบนอินเทอร์เน็ต

รูปแบบและเนื้อหาของ การสื่อสารในอินเทอร์เน็ต

หากเปรียบเทียบลักษณะ และรูปแบบของเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต จากยุคที่ยังเป็นเพียงตัวอักษร (Text Mode) มาจนถึงยุคที่เป็นไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext Mode) หรือที่รู้จักกันดีในนามของ เวิลด์ ไวด์ เว็บ (World Wide Web) จะพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในชุดตัวหนังสือ ถึงแม้เนื้อหาของอินเทอร์เน็ตจะครอบคลุมประเด็น และความสนใจที่หลากหลาย แต่ลักษณะของการนำเสนอ และการแลกเปลี่ยนระหว่างกันในยุคก่อน www จะค่อนข้างเป็นจริงเป็นจังมากกว่า เนื่องจากต้องใช้ตัวอักษรเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ สีสัน ลวดลาย และความดึงดูดใจต่าง ๆ จากลักษณะของสื่อประสม (Multimedia) เป็นเรื่องที่ไม่ได้เลย นอกจากนี้การเชื่อมโยง (Link) ของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ก็ทำได้ค่อนข้างยาก และต้องใช้โปรแกรมพิเศษที่ใช้งานได้ยาก จึงไม่น่าแปลกใจที่วงการสื่อสารของอินเทอร์เน็ตในยุคนี้จึงจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มคนที่มีการศึกษาดีที่คุ้นเคยกับการใช้คอมพิวเตอร์ไม่มากนักน้อย กระนั้นก็ดี เนื้อหาของอินเทอร์เน็ตในยุคนี้ นอกจากจะเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการและการวิจัยที่สำคัญแล้ว ยังแผ่ขยายไปถึงแทบทุกหัวข้อของความสนใจ และการสื่อสารของมนุษย์อีกด้วย รูปแบบเครือข่ายเนื้อหาและการแลกเปลี่ยนที่โดดเด่นในยุคนี้ คือ Bulletin Board Service (BBS) ที่มีลักษณะเหมือนกระดานข่าวให้ผู้สนใจส่งข้อความหรือสารใด ๆ มาไว้ที่กระดานกลางให้ผู้สนใจ คนอื่นได้อ่านและแสดงความคิดเห็น หัวข้อของ BBS จะมีหลากหลายมากตั้งแต่เรื่องศาสนา เรื่องการผสมเทียม เรื่องการทำวัตรระเบิดไปจนถึงการณรงค์ให้เกิดการปฏิวัติเขียว (Green Movement) ในทำนองเดียวกัน การแลกเปลี่ยน และสร้างเครือข่ายการสื่อสารตามหัวข้อความสนใจร่วมกันยังปรากฏชัดเจนในกลุ่มข่าว (News Group) ที่สมาชิกของกลุ่มจะอาศัยไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) ในการส่งข่าวสารถึงกันเป็นระยะ ๆ ตัวอย่างเช่น กลุ่มข่าวเรื่องกีฬาฟุตบอลอังกฤษจะมีการส่ง E-Mail แลกเปลี่ยนในกลุ่มเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของทีมที่ตนชื่นชอบหรือการแข่งขันนัดสำคัญ ๆ ต่าง ๆ และหลังจากอินเทอร์เน็ตได้เข้าสู่รูปแบบไฮเปอร์เท็กซ์หรือเวิลด์ ไวด์ เว็บ ในราวปี พ.ศ. 2538 รูปแบบและเนื้อหาที่น่าสนใจได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด เนื้อหาที่โดดเด่นที่สุดในยุคนี้ เนื้อหาของ

เว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจหรือการค้าจากเครือข่ายของการสื่อสารเพื่อการศึกษา การวิจัยและการสร้างชุมชนเสมือนตามประเภทความสนใจของผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตได้กลายสภาพมาเป็น เครือข่ายเพื่อธุรกิจ และการค้าอย่างเต็มรูปแบบ เทคโนโลยีไฮเปอร์เท็กซ์ที่รวมเอาลักษณะเฉพาะของ สื่อประสมอย่างสี สัน เสียง รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนการเชื่อมโยง (Link) ข้อมูลจาก เว็บไซต์หนึ่งไปยังอีกเว็บไซต์หนึ่ง เอื้ออำนวยต่อการค้าขายหรือการประกอบธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) บนอินเทอร์เน็ตได้ดียิ่งขึ้น จึงไม่เป็นที่แปลกใจว่าห้างร้าน และองค์กรธุรกิจจำนวนมากโดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้าต่างก็กระตือรือร้นที่จะ สร้างเว็บไซต์เป็นของตัวเองเพื่อจะเป็นช่องทางในการทำการค้าสินค้าของตนต่อกลุ่มผู้ใช้ อินเทอร์เน็ต นอกจากเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่เป็นเว็บไซต์ทางด้านกรรค้าแล้ว เนื้อหาอีกประเภทที่ ไม่ควรละเลยกล่าวถึง คือ เนื้อหาของเว็บท่า (Portals) เว็บท่า คือ เว็บไซต์ที่ให้บริการนำพาผู้ใช้ ไปยังจุดมุ่งหมายที่ต้องการในอินเทอร์เน็ต โดยเว็บท่าจะจัดระบบฐานข้อมูลเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต เป็นประเภทต่าง ๆ อย่างชัดเจน และมีกลไกการหาข้อมูล (Search Mechanism) ที่มีประสิทธิภาพ หากผู้ใช้งานต้องการหาข้อมูลหรือจุดหมายปลายทางที่เฉพาะเจาะจงยิ่งกว่านั้น องค์ประกอบหลัก ๆ ที่เว็บไซต์มีให้ผู้ใช้ คือ บริการ E-Mail เครื่องมือในการหาข้อมูลหรือที่อยู่เว็บไซต์ (Search Engine) และความสามารถในการเข้าถึง (Access) หรือเชื่อมโยง (Link) กับเว็บไซต์ที่เป็นการค้า หรือประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) ตัวอย่างเว็บท่าที่รู้จักกันดีใน ระดับสากล คือ อเมริกาออนไลน์ (America Online หรือ AOL) ซึ่งเป็นเว็บท่าที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในปี พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) AOL มีรายได้มากกว่า 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ มีสมาชิก 11 ล้าน คนและให้บริการหลากหลาย นักแต่การให้บริการ E-Mail ห้องสนทนา (Chat Room) การเชื่อมโยงเข้ากับเว็บไซต์อื่น ๆ ทั้งในและนอกเครือข่ายของ AOL และการจัดหาพนักงานไว้ ตอบคำถามใด ๆ ที่ผู้ใช้อาจมี ในประเทศไทย เว็บท่าที่มีชื่อเสียงรู้จักกันดี ได้แก่ เว็บไซต์ www.sanook.com เว็บไซต์ www.pantip.com เว็บไซต์ www.lemononline.com และเว็บไซต์ www.siamguru.com ในหน้าโฮมเพจของเว็บไซต์ของ [sanook.com](http://www.sanook.com) มีการแบ่งสารบัญเว็บไซต์เป็น กลุ่ม ๆ ตามหัวเรื่องต่าง ๆ เช่น กีฬา การแพทย์ และอนามัย การศึกษา ข่าวสารและสื่อคอมพิวเตอร์ ชีวประวัติ บันเทิง บุคคลและสังคม ขานยนต์ ราชการ วิทยาศาสตร์และวิศวกรรม ศิลปวัฒนธรรม และสังคมศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนเว็บไซต์ที่ติดอันดับยอดนิยมหรือเว็บที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้ในส่วนของการช้ (Web Board) ที่ใช้ชื่อว่า “สนทนาหน้าแป้น” นั้นจะมีการแบ่งประเด็นการสนทนาหรือกระทู้ ออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ที่หลากหลาย นับแต่ข่าวสารสาระทั่วไป ธุรกิจ ดารานักร้อง ผู้หญิง เด็ก สุขภาพ ไปจนถึงเกม (อุบลรัตน์ สิริวิสุทธิศักดิ์, 2547, หน้า 495)

นวนิยายบนอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งกำเนิดนักเขียนชั้นดี ด้วยการเปิดพื้นที่ให้ผู้ที่สนใจอยากเป็นนักเขียน ได้มีโอกาสแสดงผลงานในวงกว้าง และได้รับความนิยมอย่างสูงจนกระทั่งได้ตีพิมพ์รวมเล่มเป็นหนังสือ จากนักเขียนไซเบอร์ หลายคนจึงมีที่ทางเป็นของตัวเองบนแผงหนังสือ โดยนำเรื่องราวจากหน้าจอคอมพิวเตอร์มาโลดแล่นบนหน้ากระดาษในโลกน้ำหมึก (รัชวดี จิตดี, 2548)

ในราวปี พ.ศ. 2538 รูปแบบและเนื้อหาที่น่าสนใจบนเว็บไซต์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน และอินเทอร์เน็ตได้กลายสภาพมาเป็นเครือข่ายเพื่อธุรกิจ และการค้าอย่างเต็มรูปแบบ เทคโนโลยีไฮเปอร์เท็กซ์ที่รวมเอาลักษณะเฉพาะของสื่อประสมอย่างสี สัน เสียง รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนการเชื่อมโยง (Link) ข้อมูลจากเว็บไซต์หนึ่งไปยังอีกเว็บไซต์หนึ่ง มีบริการ E-Mail เครื่องมือในการหาข้อมูลหรือที่อยู่เว็บไซต์ (Search Engine) และความสามารถในการเข้าถึง (Access) หรือเชื่อมโยง (Link) กับเว็บไซต์ที่เป็นการค้าหรือประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) ตัวอย่างเว็บไซต์ที่รู้จักกันดีในประเทศไทย ได้แก่ www.sanook.com, www.pantip.com, www.lemononline.com และ siamguru.com ในหน้าโฮมเพจของ sanook.com มีสารบัญเว็บไซต์เป็นกลุ่มๆ ตามหัวเรื่องต่างๆ เช่น กีฬา การแพทย์ และอานามัย การศึกษา ข่าวสารและสื่อคอมพิวเตอร์ ช็อปปิ้งบันเทิง บุคคลและสังคม ยานยนต์ ราชการ วิทยาศาสตร์และวิศวกรรม ศิลปวัฒนธรรม และสังคมศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนเว็บไซต์ที่ติดอันดับยอดนิยมหรือเว็บที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้ ส่วนของกระดานข่าว (Web Board) ที่ใช้ชื่อว่า “สนทนาหน้าเป็น” นั้นจะมีการแบ่งประเด็นการสนทนาหรือกระทู้ ออกเป็นหัวข้อต่างๆ ที่หลากหลาย นับแต่ข่าวสารสาระทั่วไป ธุรกิจ ดราม่าร้อง ผู้หญิง เด็ก สุขภาพ ไปจนถึงเกม (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2547, หน้า 495) และเว็บไซต์ที่เป็นเสมือนชุมชนนักเขียนออนไลน์ และด้วยความที่เป็นเสมือนชุมชนนักเขียนออนไลน์ ห้องถนนนักเขียนของ <http://www.pantip.com> จึงกลายเป็นแหล่งชุมนุมนักเขียนหน้าใหม่มากมายมีทั้งนักเรียนมัธยม นักศึกษาปริญญาตรี - โท - เอก และคนทำงานหลากหลายสาขาอาชีพ ทั้งหมอ ทนายความ หรือวิศวกร เป็นต้น โดยเริ่มต้นเขียนตั้งแต่นั้นที่กส่วนตัว เรื่องที่อยากเล่าสู่เพื่อน ไดอารี่ และนิยายขนาดสั้น ต่างๆ (รัชวดี จิตดี, 2548) โดยเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้นที่นิยายบนอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมในประเทศจีนก็เช่นเดียวกัน ถือเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่กำลังมาแรงอย่างยิ่ง

ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์ (2551) กล่าวถึงนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตในจีนว่า ใช้คำว่า Novel คำคั่นยอดนิยมผ่านเสิร์ชเอนจินใหญ่ที่สุดของจีน จะได้เว็บไซต์วรรณกรรมเป็นพันๆ แห่ง ตามสถิติโดยประมาณมีนักอ่านวรรณกรรมที่เป็นคนรุ่นใหม่วัยรุ่นอยู่ราวๆ 10 ล้านคนที่อ่าน

วรรณกรรมแบบออนไลน์ พวกนวนิยายที่เขียนขึ้นแล้วเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ นั้นเอง โดยมีนักเขียนอิสระที่เขียนแบบออนไลน์นี้อยู่เกินหนึ่งแสนคน วรรณกรรมออนไลน์ที่ปรากฏอยู่บนอินเทอร์เน็ตของจีนจะมีสำนักพิมพ์คอยติดตาม หรือเว็บไซต์เหล่านั้นเองที่ทำตัวเป็นสำนักพิมพ์ หากเรื่องไหนมีคนคลิกเข้าชมระดับ 1 ล้านครั้งในการคลิกอ่าน ก็จะถูกนำไปตีพิมพ์เป็นเล่ม ๆ วางขายตามร้านหนังสืออีกครั้งหนึ่ง เล่มที่เป็นหนังสือขายดียอดขายจะขึ้นไปถึงหลักล้านเลยทีเดียว อย่างเช่น นวนิยายเรื่อง Ghost Blows out the Light ของ ชาน มู่ เย นักเขียนสมัครเล่น เขียนนวนิยายแล้วโพสต์ใส่เว็บไซต์ ปรากฏว่าคนเข้าไปอ่านกันเป็นจำนวนมาก จำนวนครั้งที่วัดได้คือ 6 ล้านครั้งที่คนคลิกเข้าไปอ่าน นวนิยายเรื่องนี้ก็เลยถูกสำนักพิมพ์นำไปตีพิมพ์เป็นเล่มวางขาย และก็ขายไปได้แล้ว 600,000 เล่ม ชานบอกว่าเขาเขียนนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตเพราะที่บ้านไม่มีโอกาสอ่านเลยให้มีโอกาสเขียนได้ อาศัยเวลาช่วงเช้า ๆ เมื่อเข้ามาสำนักงาน ตอนทำงานยังไม่ค่อยมีเขียนขึ้นมา เป็นการเขียนฆ่าเวลา เพื่อการผ่อนคลายของตัวเอง ไม่ได้นึกว่ามันเป็นวรรณกรรมอะไรกับเขา แต่อินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นช่องทางที่เขาใช้นั้น เปิดโอกาสสำหรับคนเข้าไปอ่านกันได้โดยเสรี และในประเทศที่คนใช้อินเทอร์เน็ตเสาะหานวนิยายอ่านกันมากมายขนาดนั้น โอกาสที่จะมีคนอ่านนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตของใครสักคนไม่ใช่เรื่องยากเย็น อ่านแล้วมีแนวโน้มว่าคนชอบมากเอาไปพิมพ์ขาย ซึ่งก็ไม่ได้หยุดอยู่แค่พิมพ์เป็นเล่มขายอย่างเดียว มันยังขยายต่อเนื่องไปยังผลิตภัณฑ์อื่น ๆ อีก เช่น กลายเป็นหนังสือ ใหญ่ อย่าง Ghost Blow out the Light นี้ก็กำลังอยู่ในระหว่างการสร้าง นวนิยายบนอินเทอร์เน็ตบางเรื่องกลายไปเป็นละครชุดทางทีวี บางก็ถูกนำไปสร้างเป็นเกม เมื่อตอนที่ บินหลา สันกาลาคีรี กลับจากเดินทางไกลไปเกาหลีใต้หลังได้รางวัลซีไรท์จาก “เจ้าหญิง” เขาปรายแฉคิดบางอย่างให้ฟังว่า “เวลานี้เป็นเหมือน ๆ กันไปทั่วโลกคือวงการอื่น ๆ ทั้งหนัง ทั้งทีวีขาดแคลนเรื่อง หรือ คอนเทนต์ ก็เลยต้องหันมาหานวนิยายที่ขาย ๆ กัน พูดย่อย ๆ คือ ต้องมาหาเอาไปจากหนังสือ หรือไม่ก็ไปซื้อเรื่องเอามาจากหนังของประเทศอื่น ไปสร้างเป็นเวอร์ชันของประเทศตนเอง” และเว็บไซต์ที่ให้บริการด้านวรรณกรรมโดยเฉพาะของจีนแบบนี้มีอยู่มาก แต่รายที่ครองตลาดจริง ๆ คือ เจ้าเดียวกับที่ทางโพสต์นนวนิยายของเขานั้นเองครับ นักเขียนสมัครเล่นเขียนอยู่ที่นี้ราว 80,000 คน รูปแบบการให้บริการเว็บไซต์ประเภทนี้คล้ายคลึงกันคือการให้บริการพื้นที่ฟรี ๆ สำหรับผู้เขียน คนอ่านก็เข้ามาอ่านฟรี จะคิดเงินก็เฉพาะเรื่องที่เป็นที่นิยมมาก ๆ เท่านั้น รายได้จะมาจากการขายพื้นที่โฆษณา และจากการนำไปตีพิมพ์เป็นเล่ม หรือขายต่อไปทำอย่างอื่น ๆ ภายหลัง (ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์, 2551) ส่วนนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตของไทยก็ไม่ต่างจากประเทศจีนแต่อย่างใด ดังที่ siripong@kidtalentz.com เจ้าของคอลัมน์ “ไอทีทะเลลึกลับ” ของ หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ กล่าวว่า นวนิยายบนอินเทอร์เน็ตที่นิยมเขียนกันดูจะเหมือนกันไปทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็น

ประเทศจีนที่เฟื่องฟู ในญี่ปุ่น เกาหลี และรวมมาถึงประเทศไทยด้วย ก็คือ นวนิยายแนวกวีโรแมนติก กับแนวแฟนตาซี ซึ่งน่าจะเป็นเพราะกลุ่มนี้คือวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีใครตอบสนองความอยากอ่านของพวกเขาได้เท่ากับคนในวัยเดียวกันเอง (siripong@kidtalentz.com, 2550) ซึ่งในทุกวันนี้มีนักเขียนใหม่เกิดจากเว็บไซต์แต่ละเดือน 2 – 3 คน (ไม่นับนักเขียนเก่าที่เขียนเรื่องใหม่) ขณะที่เรื่องที่ติดอันดับ Top 10 ของเว็บถูกจองกันเกือบหมดแล้ว ทั้งที่บางเรื่องยังโพสต์ไม่จบเรื่อง โดยเรื่องที่เข้ามาส่วนใหญ่มักจะเป็นแนวกวีโรแมนติกมากที่สุด รองลงมาเป็นแฟนตาซี และสยองขวัญ (อิสริน, 2550) ซึ่งบทสัมภาษณ์ของบรรณาธิการบริหารของสำนักพิมพ์แจ่มใส โดยพรชัย จันทโสภณ กล่าวว่า ต้องยอมรับว่าสำนักพิมพ์แจ่มใสเน้นเติบโตชนิดก้าวกระโดดในช่วง 4 – 5 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากกระแสของภาพยนตร์และนิยายรักเกาหลีได้รับความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเปิดพื้นที่ให้กับนักเขียนรุ่นใหม่ ๆ ได้แจ้งเกิด นั่นคือการไปดึงเอานวนิยายที่เด็ก ๆ ไปโพสต์ไว้ในอินเทอร์เน็ตมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม ส่งผลให้ตลาดนวนิยายรักสำหรับวัยรุ่นเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งเกิดสำนักพิมพ์ใหม่ ๆ จำนวนมากที่ตั้งขึ้นมา เพื่อพิมพ์หนังสือแนวนี้อย่างเฉพาะ “เริ่มต้นของสำนักพิมพ์ คือไปเจอนิยายบนอินเทอร์เน็ต แล้วเราพบว่าจริง ๆ มันมีเรื่องดี ๆ อีกเยอะมาก แต่ว่าในช่วงนั้นไม่มีเวทีให้กับเขา ไม่มีเวทีให้กับนักเขียนใหม่ ๆ ที่ไม่มีชื่อเสียง เลยเอามารวมเล่ม ตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้น ทุกวันนี้ มีคนส่งต้นฉบับเข้ามาให้อ่านค่อนข้างมาก คือจะไม่ได้เข้าไปหาในเน็ตมากเหมือนก่อนแล้ว เพราะเขาจะส่งต้นฉบับมาหาเราโดยตรงเหมือนทุกคนรับรู้ว่าจะต้องส่งมาที่นี่ เดือนหนึ่งก็มีเป็นร้อยเรื่องขึ้นไป” (พรชัย จันทโสภณ, 2551) และจากกระแสความนิยมและขายดีอย่างถล่มทลายของนวนิยายรักฉบับดอทคอมของสำนักพิมพ์แจ่มใส ทำให้มีหลายสำนักพิมพ์เปิดใหม่เพื่อขอแบ่งเค้กทางการตลาดบ้าง อาทิ สำนักพิมพ์ปรีณิชา สำนักพิมพ์ยาหิยาใจ สำนักพิมพ์ 1168 ฯลฯ ซึ่งจับตลาดวัยรุ่นและเน้นผลงานจากนักเขียนในอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ในหลายเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือและการเขียนก็ได้เปิดพื้นที่ให้โอกาสกับนักเขียนหน้าใหม่มากมาย ไม่นับเว็บไซต์ของแต่ละสำนักพิมพ์ที่จะมีอีเมลไว้รองรับผลงานจากนักเขียนหน้าใหม่ถึงบรรณาธิการโดยตรง (รัชตวดี จิตติ, 2548) ในปัจจุบันนี้เว็บไซต์ที่ให้บริการนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตนั้นมีมากมาย แต่ที่เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นที่อยากเป็นนักเขียนในปัจจุบันก็คือเว็บไซต์เด็กดี (<http://www.dek-d.com>) ที่เริ่มก่อตั้งโดยมีจุดประสงค์ที่จะเป็นศูนย์กลางการติดต่อระหว่างเพื่อนด้วยตัวเอง เริ่มต้นจากไอเดียเล็กๆ สนุก ๆ มุมหนึ่งของวัยรุ่นมัธยมปลาย 4 คน เมื่อ 9 ปีที่แล้วจากคนที่ชอบเล่นเว็บไซต์ นั่งแชท ICQ (โปรแกรมสนทนาบนอินเทอร์เน็ตประเภทหนึ่ง: ผู้วิจัย) กันสนุกสนาน ก็มีความคิดว่า ทำไมไม่เห็นมีเว็บไซต์ที่รวมตัวสำหรับพวกเราวัยมัธยมฯ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญศึกษา: ผู้วิจัย) เหมือนกันเลยนะ เห็นมีแต่เว็บที่คุยกันแบบผู้ใหญ่

ถ้ามีเว็บที่เข้าไปแล้วได้รู้จักเพื่อนโรงเรียน หรือได้รู้ว่าเพื่อนวัยรุ่นคนอื่น ๆ กิดยังงิ สนใจเรื่องอะไรกันบ้างคงจะดีไม่น้อย ณ วันนั้นเอง ที่ทำให้เว็บ dek – d.com ถือกำเนิดขึ้น ในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2542 (เด็กดีดอทคอม, 2551 ค) และสิ่งที่ยืนยันได้ว่านวนิยายบนอินเทอร์เน็ตเป็นที่นิยมของผู้่านอีกประการหนึ่งคือจำนวนสำนักพิมพ์ที่นำเนื้อเรื่องจากเว็บไซต์เฉพาะของเด็กดีดอทคอมเว็บเดียวก็มีประมาณ 639 เรื่องจากหลากหลายสำนักพิมพ์ที่นำไปพิมพ์เป็นหนังสือ (เด็กดีดอทคอม, 2551 ข) อีสริน ราชงานพิเศษจากเนชั่นสุดสัปดาห์ กล่าวว่า “นักเขียนยุคใหม่ไม่ได้เกิดจากตะกร้าบรรณาธิการอีกต่อไปแล้ว” คำกล่าวนี้ดูเหมือนจะเป็นจริงขึ้นทุกที โดยเฉพาะยุคที่กระแสนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตมาแรงเช่นนี้ ยิ่งเห็นได้ชัด “อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางที่ทำให้นักเขียนใหม่เกิดได้ง่ายขึ้น” ปกรณ์ สันติสุนทรกุล ตำแหน่ง Production Development Manager หรือ ‘ฟิปอนด์’ ของน้อง ๆ ในเว็บไซต์ dek – d.com ยืนยันประสิทธิภาพ ด้วยช่องทางดังกล่าวนี้เอง ทำให้ภาพของ dek – d.com ที่เปิดมาแล้ว 8 ปี ชัดเจนขึ้นในฐานะ ‘ตลาดนัดต้นฉบับออนไลน์’ ส่งออกนักเขียนใหม่ นวนิยายเรื่องใหม่ อย่างเป็นเรื่องเป็นราวที่สุดในเวลานี้ ถึงขั้นถูกเปรียบเทียบกับว่าเป็น ‘ตลาดไทแห่งโลกออนไลน์’ กันเลยทีเดียว (อีสริน, 2550)

ตัวอย่างของนักเขียนออนไลน์ที่ได้รับความนิยมจนมีผลงานออกมามากมาย แล้วอย่าง ดร.ภูวดี ตู้จินดา หลายคนอาจไม่คุ้นหู แต่ถ้าหากเอ่ยถึงนามปากกา "Clear Ice" เชื่อว่านักเล่นอินเทอร์เน็ตและแฟนนวนิยายแจ่มใสคงต้องรู้จักเป็นอย่างดี เพราะดอกเตอร์สาวที่รับราชการตำแหน่งนักวิทยาศาสตร์ 5 แห่งกรมวิทยาศาสตร์บริการผู้นี้ คือนักเขียนนวนิยายขายดีที่มีชื่อเสียงในโลกอินเทอร์เน็ตส่วนนามปากกา Clear Ice นั้น มาจากฉายา "น้ำแข็งใส" ที่เพื่อน ๆ นักเขียนไซเบอร์เรียกขานในห้องนอนนักเขียนแห่งเว็บไซต์พันทิป (<http://www.pantip.com>) และชื่อเล่น "ไอซ์" ของเธอเองนอกเหนือจากการปลูกฝังให้รักการอ่านจากครอบครัวมาตั้งแต่เด็กแล้ว ภูวดีเริ่มต้นสู่เส้นทางนักเขียนเมื่อสอบชิงทุนกระทรวงวิทยาศาสตร์ได้ข้ามน้ำข้ามทะเลไปเรียนต่อด้าน Chemical Engineering ที่ประเทศอังกฤษ ความเหงาในการใช้ชีวิตนักเรียนนอก ทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นหนทางเชื่อมต่อกับเมืองไทยที่สะดวกที่สุดของหญิงสาว หลังจากทดลองเข้าออกหลายเว็บไซต์ เธอก็ได้พบกับชุมชนนักเขียนออนไลน์ที่เว็บไซต์พันทิป (<http://www.pantip.com>) โดยบังเอิญ และผูกพันกับถนนนักเขียนแห่งนี้เรื่อยมา เริ่มต้นจากบทกลอนภาษาอังกฤษ ภูวดีพัฒนาฝีมือพิมพ์ดีดภาษาไทยเพื่อโพสต์เรื่องสั้น และนวนิยายจนมีคนอ่านติดตามงานเขียนอย่างต่อเนื่อง โพสต์งานเขียนที่นี้ได้ไม่นาน ผลงานของเธอก็ไปเข้าตาบรรณาธิการสำนักพิมพ์แจ่มใส จนมีผลงานรวมเรื่องสั้นอันโด่งดังในชุด “ความรู้สึคดี... ที่เรียกว่ารัก” จึงอาจกล่าวได้ว่า ห้องนอนนักเขียนในเว็บไซต์พันทิปแห่งนี้คือเวทีแจ้งเกิดสู่โลกน้ำหมึกของภูวดี “ตอนนั้นจะมีอยู่ช่วงหนึ่งที่มีบรรณาธิการเข้าไปเล่นในห้องนอนนักเขียนเยอะ” ภูวดีเล่าขณะเปิดบ้าน

ย่านรัฐสุนทรวาศให้สัมภาษณ์กับเราในเย็นวันหนึ่ง “ก่อนหน้านี้ที่สำนักพิมพ์แจ่มใสจะเข้ามายังไม่มีสำนักพิมพ์ที่จะพิมพ์ผลงานของนักเขียนสมัครเล่น เมื่อก่อนถ้าจะพิมพ์ก็คือผลงานของนักเขียนที่มีฝีมือแล้วหรือว่าส่งประกวด หรืองานที่เคยลงพิมพ์ในนิตยสาร ที่นี้พอทางสำนักพิมพ์แจ่มใสมีโครงการจะพิมพ์หนังสือรวมเล่มของนักเขียนหน้าใหม่ เขาก็มาเปิดเจอก็เลยติดต่อมา”แน่นอนว่านักเขียนหน้าใหม่ที่กำลังคร่ำเคร่งกับการทำปริญญาเอกอย่างภูวดิในเวลานั้น จะต้องดีใจที่มีโอกาสได้รวมเล่มผลงานจากอินเทอร์เน็ต “รู้สึกดีที่มีสำนักพิมพ์ที่ให้ความสนใจกับนักเขียนรุ่นใหม่ เพราะเมื่อก่อนถนนนักเขียนจะมีคนโพสต์เรื่องเยอะ และมีผลงานหลายแนว ก็รู้สึกว่าที่อ่านในถนนนักเขียนมีหลายเรื่องคุณภาพพอจะตีพิมพ์ได้ คือเมื่อก่อนนักเขียนจะเจาะเข้าไปในสำนักพิมพ์ยากเพราะสำนักพิมพ์จำนวนน้อย พอมีสำนักพิมพ์ที่เริ่มจะลองดูก็เป็นเรื่องที่น่ายินดี” ไม่เพียงเฉพาะผลงานที่พิมพ์กับสำนักพิมพ์แจ่มใสเท่านั้น ช่วงเวลาเพียง 4-5 ปี เธอมีผลงานหนังสือทั้งที่เป็นของตัวเอง และเขียนร่วมกับคนอื่นหลายสิบเล่ม ทั้งเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดีท่องเที่ยว และงานแปลในหลายนามปากกา ทำให้ชื่อของเธอเป็นที่น่าจับตามองในฐานะนักเขียนดาวรุ่งที่ประสบความสำเร็จจากโลกอินเทอร์เน็ต “ถามว่าเป็นนักเขียนมืออาชีพไหม ถ้าจำกัดความคือทำเป็นอาชีพก็คงจะใช่ แต่ถ้าไปเทียบกับนักเขียนอื่น ๆ ที่มีวินัยในการเขียน ไม่มีใครมาบังคับก็เขียนได้คงไม่ถึงขนาดนั้น ไช้เขียนเพราะอยากเขียนมากกว่า และเรื่องที่ไช้ส่งสำนักพิมพ์เป็นเรื่องที่ไช้มั่นใจว่าดีพอสำหรับตัวเองถึงจะส่ง” เจ้าของนามปากกา Clear Ice, อะมีราห์ และภูวดิ ดุจจินดา เอ่ยอย่างถ่อมตัว “คือจริง ๆ ไช้เป็นคนขี้เกียจนะค่ะ ถ้าไม่มีคนคอยทวงคอยตามก็จะเขียนไม่ค่อยจบ การเขียนในอินเทอร์เน็ตมันมีเส้นที่ตรงที่ได้พูดคุยกับคนอ่าน เราจะรู้ว่าเขาชอบตัวละครตัวไหน เซอร์ใคร รู้ว่าคนอ่านรู้สึกยังไง แล้วอีกอย่างก็คือ มิตรภาพที่เกิดขึ้นมาโดยไม่ต้องเคยเจอตัวจริงกันก็ได้” ภูวดิพูดถึงเสน่ห์ของชุมชนนักเขียนออนไลน์ที่มีพื้นฐานการรักการอ่านการเขียนเป็นสิ่งผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น (รัชตวดี จิตดี, 2548)

นอกจากนวนิยายบนอินเทอร์เน็ตจะเป็นที่นิยมของนักอ่านจนได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือแล้วก็ตาม ซึ่งก็ไม่ได้หยุดอยู่แค่พิมพ์เป็นเล่มขายอย่างเดียวยังขยายต่อเนื่องไปยังผลิตภัณฑ์อื่น ๆ อีก คือกลายเป็นละครโทรทัศน์ เช่นเรื่อง มาเฟียที่รัก ของผู้กำกับ กำกับการแสดง โดย โชติรัตน์ รักเริ่มวงษ์ ดำเนินการผลิต โดยบริษัท เมตตามหานิยม สถานีบริการคือไทยทีวีสีช่อง 3 (สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท., 2551) และเรื่องแม่ค้าขนมหวาน ของพิฬาดำเนินการผลิตโดยบริษัทเมกเกอร์วาย จำกัด สถานีบริการคือไทยทีวีสีช่อง 3 (กระเบื้องทอง, 2551)

แนวคิดเกี่ยวกับผู้รับสาร

คำว่า “ผู้รับสาร” อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2547, หน้า 524 -526) มีความหมายสองระดับ ระดับแรก เป็นความหมายที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารมวลชน ความหมายระดับที่สอง เป็นความหมายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคหรือใช้สื่อของผู้คนในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีลักษณะของการรวมกลุ่มทางสังคม

ในกระบวนการสื่อสารมวลชน ผู้รับสารมีความสำคัญยิ่งต่อฝ่ายผู้ผลิต เพราะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการสื่อสาร การถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล ค่านิยมความเชื่อต่าง ๆ และในระบบอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน ขนาดและคุณภาพของกลุ่มผู้รับสารก็เป็นเครื่องตัดสินความสำเร็จและผลกำไรของฝ่ายผู้ผลิต

คำว่า “ผู้รับสาร” หรือ Media Audience เป็นคำรวม ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคที่เทคโนโลยีสื่อสารมวลชนมีหลายประเภท และขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง เป็นคำที่ใช้หมายถึงผู้อ่าน (Readers) เช่น ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ ผู้ชม (Viewers) เช่น ผู้ชมโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละครเวที ฯลฯ และผู้ฟัง (Listeners) เช่น ผู้ฟังวิทยุ กลุ่มผู้อ่าน ผู้ดู หรือผู้ฟัง เหล่านี้เกิดขึ้นตามตัวสื่อ (Media Channel) หรือตามเนื้อหาสาระของสื่อ (Media Content)

ในการพิจารณาผู้รับสารในฐานะกลุ่มผู้บริโภคสื่อที่เกิดขึ้นตามกลุ่มสังคม (Social Group) หมายความว่ารวมถึงกลุ่มที่รวมตัวกันอยู่แล้วทางสังคมและมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน โดยที่มีการบริโภคสื่อเป็นกิจกรรมหนึ่งในวิถีชีวิตของกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้านในชุมชน กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มรณรงค์ประชาธิปไตย ซึ่งร่วมกันดำเนินกิจกรรมทางสังคม และใช้สื่อมวลชนชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานกลุ่มเข้าด้วยกัน เช่น การนั่งชมละครทีวีร่วมกันของกลุ่มแม่บ้านซึ่งนำไปสู่การสนทนาแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับชีวิตและปัญหาประจำวันของผู้หญิง การโทรศัพท์เข้าไปแสดงความคิดเห็นในรายการวิพากษ์การเมืองทางวิทยุเพื่อแสดงจุดยืนของกลุ่ม เป็นต้น

1. ผู้รับสารในฐานะผู้ดู ผู้อ่าน ผู้ฟัง และผู้ชม (The Audience as Spectator, Reader, Listener, Viewer)

ในอดีตกลุ่มคนดูการละเล่นและการแสดงต่าง ๆ มักต้องรวมตัวกัน ณ สถานที่แห่งเดียวกันในห้วงเวลาเดียวกัน เพื่อดูการแสดง โขน ละคร ลิเก หรือการกีฬาต่าง ๆ การรวมตัวเกิดขึ้นชั่วขณะที่มีการแสดงเท่านั้น เมื่อการแสดงสิ้นสุดลง กลุ่มคนดูจึงเป็นเพียงผู้ดู (Spectator) หรือเป็นฝ่ายรับรู้ (Receiver) สิ่งที่ถูกนำมาแสดง

แนวความคิดเช่นนี้ได้ขยายต่อมาถึงยุคของผู้รับสารสื่อมวลชนด้วย (Media Audience) กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้ผลิตสื่อหรือตัวผู้รับ ต่างก็มีความเข้าใจในเบื้องต้นว่า ผู้รับที่เป็นคน

อ่านหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร คนฟังวิทยุหรือคนดูภาพยนตร์และโทรทัศน์มีฐานะเป็นเพียงผู้ดู (Spectator) ไม่มีส่วนเข้าร่วมในกระบวนการสื่อสารมากไปกว่าการเป็นฝ่ายดูเท่านั้น

ความสนใจของผู้ผลิตสื่ออยู่ที่การทำให้สื่อของตนกระจายไปอย่างกว้างขวางและคาดหมายว่าจะมีผู้สนใจรับสื่อเหล่านั้น ในขั้นถัดมา ผู้ผลิตสื่อคาดหมายว่าผู้รับที่สนใจจะรับรู้และเข้าใจสาระของสื่อและในขั้นสุดท้ายผู้รับจะซึมซับเข้าไปจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์ความรู้สึกและวิถีคิดของผู้รับ

2. ผู้รับสารในฐานะเป็นมวลชน (The Audience as Mass)

ข้อแตกต่างทางกายภาพระหว่างคนดูการละเล่นในอดีตกับผู้รับสารสื่อมวลชน (Mass Audience) อยู่ที่เรื่องเวลาและสถานที่ คนดูในสมัยก่อนถูกกำหนดด้วยตัวกิจกรรมให้ต้องออกจากบ้านมากพบกันในเวลาและสถานที่ที่จะมีการแสดง ในขณะที่ผู้รับสารสื่อมวลชนสามารถรับสารเดียวกันได้แม้จะอยู่ต่างเวลาและต่างสถานที่กัน เช่น คนอ่านในภาคเหนือ ภาคอีสาน หรือภาคใต้สามารถอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันในเวลาใดก็ได้ที่ตนสะดวก สำหรับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สามารถเชื่อมผู้รับที่อยู่ต่างสถานที่ให้รับรายการเดียวกันพร้อม ๆ กันได้

แนวคิดที่เห็นผู้รับสารเป็นเพียงผู้ดู (Audience as Spectator) ที่ติดตามมาถึงยุคของสื่อมวลชนสมัยใหม่ ได้ดอกล้ำสถานะของผู้รับสารว่าเป็นมวลชน (Mass Audience) ที่กลุ่มคนขนาดใหญ่ ไม่รู้จักมักคุ้นกันและกระจายอยู่ทั่วไป แนวคิดนี้มีข้อด้อยในแง่ที่ทำให้กระบวนการสื่อสารกลายเป็นเอกวิถีหรือถูกใช้เป็นสื่อทางเดียว อาจเพื่อประโยชน์ในการควบคุม หรือการโฆษณาโน้มน้าวใจให้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของผู้ผลิตสื่อ Williams (1961) ได้ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจไว้ว่า “ในความเป็นจริงแล้ว ไม่มีสิ่งที่เรียกว่ามวลชนอยู่ในสังคม มีแต่เพียงวิธีการมองคนที่มีชีวิตแตกต่างหลากหลายให้กลายเป็นมวลชน”

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตให้เปิดให้มีการตอบกลับ (Feedback) ในสื่อ ทำให้ผู้รับสารมีโอกาสปรับเปลี่ยนฐานะจากผู้ดูหรือผู้รับเพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและในกระบวนการสื่อสารของสื่อบางประเภท เช่น การมีหน้าจดหมายถึงบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร หรือการจัดรายการแบบเปิดให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการวิทยุและโทรทัศน์ (Phone - in Radio and Television Programs) การนำเสนอเนื้อหาสาระโดยเชิญผู้รับสารเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคอลัมน์หรือในรายการ การเปิดประเด็นไว้ในเว็บไซต์ ให้ผู้สนใจเขียนเข้าไปแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

3. ผู้รับสารในฐานะสาธารณชนหรือกลุ่มสังคม (The Audience as a Public or Social Group)

กลุ่มผู้รับสารในประเภทนี้แตกต่างจาก 2 ประเภทแรกในแง่ที่การรวมตัวไม่ได้เกิดจากระบบสื่อสารมวลชน แต่เป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอยู่แล้วทางการเมืองหรือทางสังคมและอาชีพที่

สื่อมวลชนในการพัฒนากลุ่มให้มีความต่อเนื่องและมีกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ดี มิถิลล์ นักสังคมวิทยาตะวันตกกลับแย้งว่า สื่อมวลชนมักไม่ช่วยในการพัฒนาทางสังคมแต่ค่อนข้างจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่สมาชิกสังคมใดสังคมหนึ่งจะรวมตัวกันเข้าเป็นสาธารณชนหรือกลุ่มทางสังคม การจัดกลุ่มทางสังคม อาจพิจารณาเป็นตัวอย่างได้ ดังนี้

3.1 กลุ่มทางการเมือง (Political Group) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือสนใจแนวทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน อาจมีหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารของพรรคเป็นสื่อกลาง

3.2 กลุ่มทางสังคมในชุมชนหรือท้องถิ่น (Local Group) ซึ่งมักเป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคม - การเมือง อาจสื่อสารกันโดยอาศัยสื่อท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (Local Newspaper) หรือวิทยุท้องถิ่น (Local Radio)

3.3 กลุ่มที่สนใจประเด็นปัญหาสังคมร่วมกัน (Social Group) เช่น เรื่องการค้าประเวณี เรื่องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เรื่องการแก้ปัญหาจราจรในกรุงเทพฯ เรื่องการสร้างโรงไฟฟ้า สมาชิกของกลุ่มเหล่านี้อาจมีอาชีพใกล้เคียงกัน ภูมิหลังทางการศึกษา เศรษฐกิจใกล้เคียงกัน และมีวิธีการมองโลกคล้ายกัน จึงรวมตัวกันเป็นกลุ่มทางสังคม กลุ่มประเภท ค. เกิดขึ้นมาจากตัวบุคคลมากกว่าจะเกิดจากสื่อแต่เมื่อเป็นกลุ่มที่มีขอบเขตกว้างขวางเป็นที่รู้จักมากขึ้น มีการใช้สื่อมากขึ้น ก็อาจมีสมาชิกใหม่ ๆ เข้าร่วมในกลุ่มผ่านการรับรู้ทางสื่อมวลชนได้

3.4 สาธารณชนที่มีข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจกว้างขวางของสังคม (Informed Public) และเป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นในกระบวนการสังคม - การเมือง กลุ่มนี้มักประกอบไปด้วยชนชั้นนำ (นักการเมือง นักธุรกิจ และผู้นำทางศาสนา เป็นต้น) และผู้นำทางความคิดของสังคมนั้น ๆ กลุ่มนี้มักใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ดังตัวอย่างในสังคมไทย จะเห็นได้จากคอลัมน์หรือจดหมายในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือรายการสนทนาทางวิทยุ ซึ่งจะมีกลุ่มคนฟังประจำ และวิทยากรในรายการอภิปรายถกเถียงปัญหา

ในหลายประเทศ สาธารณชนและกลุ่มทางสังคมมักใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ในสังคมไทยจะเห็นได้ว่าการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นพื้นฐานเช่นเดียวกัน แต่ก็ได้ขยายออกไปสู่สื่อวิทยุ (ส่วนใหญ่เป็นสถานีเอฟเอ็มในกรุงเทพฯ) และบางรายการทางโทรทัศน์ ผู้รับสารในกลุ่มนี้มักเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะไม่ได้มีฐานะเป็นผู้รับที่เป็นเพียงผู้ดูหรือมวลชน แต่รวมตัวกันเป็นกลุ่มทางสังคม และใช้สื่อในลักษณะสองทาง (Two - Way) เพื่อประโยชน์ทางสังคม ปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสื่อสองทางก็มีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มกันขึ้นในลักษณะชุมชนเสมือน (Virtual Community) หรือชุมชนทาง Cyber Space

4. ผู้รับสารในฐานะผู้บริโภคสินค้าหรือตลาด (The Audience as Consumer or Market)

พัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนในทางเศรษฐศาสตร์ ได้ก่อให้เกิดแนวความคิดเรื่องผู้รับสารในฐานะเป็นผู้บริโภคหรือเป็นตลาดในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 สืบเนื่องมาจากวิถีทางผลิตแบบอุตสาหกรรมที่ส่งผลให้สื่อผลิตเนื้อหาสาระต่าง ๆ ออกมาเป็นสินค้าเพื่อขายแก่ผู้บริโภคสื่อ ในสหรัฐอเมริกาซึ่งถือว่าเป็นต้นตำรับแนวความคิดนี้มักมองกลุ่มผู้รับสารว่าเป็นตลาดโดยอาจจำแนกตามสภาพภูมิศาสตร์ อายุ เพศ หรือการศึกษาของผู้รับสาร เช่น สื่อสำหรับผู้รับสารในชนบท สื่อสำหรับเด็ก สื่อสำหรับผู้หญิง หรือสื่อสำหรับผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นต้น

การมองว่าผู้รับสารเป็นตลาดหรือผู้บริโภคสินค้า มีประโยชน์ต่อผู้ผลิตสื่อใน 2 ด้าน คือ ด้านหนึ่งกำหนดให้รายการเป็นสินค้าที่ขายได้ในวงกว้าง เน้นลักษณะรายการแนวนันท์หรือสาระบันเทิง ซึ่งสื่อเชื่อว่าจะเข้าถึงตลาดผู้รับจำนวนมาก และอีกด้านหนึ่งเป็นการกำหนดกลุ่มผู้รับสารให้แก่บริษัทโฆษณาซึ่งจะเข้ามาอาศัยสื่อเหล่านั้น ในการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค โดยนัยนี้สื่อมวลชนจึงกลายเป็นเครื่องมือในการนำนักโฆษณา และเจ้าของสินค้าไปพบกับกลุ่มผู้บริโภคสินค้า

การรวมกลุ่มของผู้รับสาร

1. กลุ่มสาธารณชนหรือกลุ่มทางสังคม (Public or Social Group) เป็นกลุ่มที่มีอยู่แล้วในสังคม เช่น กลุ่มการเมือง กลุ่มทางศาสนา กลุ่มตามเชื้อชาติ ซึ่งรวมกันเพราะมีคุณสมบัติร่วมกันในด้านกายภาพชนชั้นทางสังคม แนวความเชื่อทางการเมืองหรือสภาพชีวิตวัฒนธรรม เป็นต้น
2. กลุ่มความพึงพอใจทางสังคม (Gratification Set) เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเพราะมีวัตถุประสงค์หรือความต้องการบางอย่างที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสื่อ เกิดขึ้นเนื่องจากประเด็นปัญหาทางการเมือง สังคมหรือจากอารมณ์ร่วมกันบางอย่าง เช่น กลุ่มอนุรักษ์ช้าง กลุ่มคนรัก เป็นต้น
3. กลุ่มแฟนหรือรสนิยมทางวัฒนธรรม (Fan Group or Taste Culture) เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นเพราะชื่นชอบเนื้อหาแนวใดแนวหนึ่ง หรือรูปแบบของสื่อประเภทใดประเภทหนึ่ง หรืออาจนิยมดารานักร้อง คนใดคนหนึ่งร่วมกัน หรือชอบสไตล์ของนักเขียน ศิลปิน คนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะ
4. กลุ่มผู้รับสารของสื่อประเภทใดประเภทหนึ่ง (Audience of a Medium) เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเพราะชื่นชอบในสื่อใดสื่อหนึ่ง เช่น กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กลุ่มคนดูของสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับผู้รับสารแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ผู้รับสารเป็นฝ่ายรับฝ่ายเดียว (Spectator and Passive) ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ผู้รับสารเป็นฝ่ายที่รับสื่ออย่างกระตือรือร้น มีส่วนเลือก และมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระได้ (Active,

Selective and Interactive, Participatory Audience) ในการมองของแต่ละฝ่ายขึ้นอยู่กับมิติในการมองว่าจะใช้ด้านสังคม – วัฒนธรรม – การเมือง หรือด้านเศรษฐกิจการตลาด บ่อยครั้งก็ต้องผสมผสานมุมมองทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน เพราะในสภาพความเป็นจริงผู้รับสารไม่ได้ถูกกำหนดโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างโดด ๆ ได้

การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร (Uses and Gratifications)

นักวิชาการกลุ่มที่เห็นข้อจำกัดของทฤษฎีผู้รับสารเป็น Spectator หรือเป็น Passive Audience ได้เสนอให้มองกว้างออกไปเพื่อทำความเข้าใจกับพฤติกรรมของผู้รับสารว่าการรับสารแต่ละครั้งมีปัจจัยจากอะไรบ้าง ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratifications) ได้เพิ่มเติมมิติเรื่องอรรถประโยชน์ของผู้รับสาร โดยพิจารณาใน 3 ด้านหลักคือ

1. ผู้รับสารใช้สื่อเพื่อหลีกเลี่ยงจากโลกความเป็นจริง และผ่อนคลายความเครียด (Diversion)
2. ผู้รับสารใช้สื่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือคนรอบข้าง (Personal Relationship)
3. ผู้รับสารใช้สื่อเพื่อสร้างเอกลักษณ์หรือความเป็นตัวตน (Personal Identity)

Lull (1982, pp. 25 – 26) ได้อธิบายลักษณะการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อในทางสังคมของผู้รับสารเพิ่มเติมดังนี้

1. เพื่อให้เกิดการจัดวางโครงสร้างในชีวิตประจำวัน เช่น ตื่นนอนตอนเช้าด้วยเสียงปลุกของวิทยุรายการโปรด อ่านหนังสือพิมพ์ในระหว่างทางอาหารเช้า ดูข่าวโทรทัศน์ในระหว่างอาหารเย็น และดูละครโทรทัศน์ก่อนเข้านอน เป็นต้น
2. เพื่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ด้วยการนำเอาเรื่องราว เช่น ข่าวละคร จากสื่อมวลชนมาเป็นหัวข้อในการสนทนากับเพื่อนฝูง หรือเมื่อต้องการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
3. เพื่อเพิ่มการติดต่อ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์ เช่น การนั่งล้อมวงดูโทรทัศน์อย่างพร้อมหน้ากันในครอบครัวอาจเพิ่มบรรยากาศของความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ ในขณะเดียวกันในสถานการณ์ที่ต่างกัน บางคนอาจเลือกที่จะเอาใจจดใจจ่ออยู่หน้าโทรทัศน์เพื่อตัดขาดออกจากผู้คนรอบข้างในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือเลี้ยงไปดูโทรทัศน์ตามลำพังในห้องนอน
4. เพื่อการเรียนรู้ทางสังคม ผู้รับสารสามารถที่จะเรียนรู้รายละเอียดของประเด็นที่อ่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ เช่น ประเด็นเรื่องการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติได้โดยผ่านรายการข่าวและวิเคราะห์ข่าวจากโทรทัศน์
5. เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมสถานการณ์ เช่น การได้รับรู้ข่าวสารก่อนผู้อื่นเพื่อนำไปสู่การจัดเตรียมหรือป้องกันภัย เช่น รู้ข่าวพายุได้ล่วงหน้าเพื่อเตรียมหาทางป้องกันน้ำท่วม

ในการจะใช้ประโยชน์และแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อของผู้รับสารแต่ละคน ก่อนอื่นจะต้องมีทั้งทุนทรัพย์และข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ได้มาซึ่งสื่อตามความประสงค์ เมื่อได้มาแล้วผู้รับสารต้องมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อเหล่านั้น ๆ และในการทำความเข้าใจ (Decode) ตลอดจนตีความ (Interpret) เนื้อหาสาระของสื่อ ผู้รับสารต้องดำเนินการตามกระบวนการทั้งหมดที่สลับซับซ้อน แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ทุกครั้ง เพราะอาจจะติดขัดที่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง เช่น หาสื่อที่ต้องการไม่พบ หรือในกรณีที่หาพบแล้วไม่อาจตีความหมายได้ หรืออาจจะตีความไม่ตรงกับความหมายของฝ่ายผู้ผลิตสื่อก็เป็นได้ ผู้รับสารที่มีความสามารถจึงต้องมีทั้งปัจจัยในการเข้าถึงสื่อและต้องมีความรู้ในการอ่าน หรือตีความเนื้อหาสาระในสื่อเหล่านั้น ๆ

การเข้ารหัส – ถอดรหัส (Encoding – Decoding)

Hall (1997 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541, หน้า 312) เห็นว่าเรื่องของสารสื่อสาร นั้น เป็นเรื่องของ การสร้าง การถ่ายทอด และการรับวัฒนธรรม Hall ปฏิเสธแนวคิดที่มีต่อ “ผู้รับสาร” ของการศึกษาเรื่องผลกระทบและทฤษฎีมวลชน (Impact Study & Mass Theory) ที่มองว่าผู้รับสารนั้นมีลักษณะตั้งรับ (Passive) และเสนอว่า หากผลการวิจัยพบว่าผู้ส่งสารสามารถจะโน้มน้าวผู้รับสารให้เห็นคล้อยตามตนเองได้นี้ ก็มิได้มาจากเหตุผลที่ว่าผู้รับสารมีลักษณะ Passive แต่อย่างใดหากแต่เนื่องมาจากบรรดากลยุทธ์ต่าง ๆ ในการใส่รหัส (Encoding) การเลือกใช้สื่อ (เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์) การสร้างบริบทในการรับสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ฯลฯ ที่ฝ่ายผู้ส่งสารต้องเลือกนำมาใช้อย่างเต็มที่

การเปรียบเทียบรหัสของผู้ส่งสารและผู้รับสาร Hall มีจุดยืนว่า ระบบรหัส (Code System) ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ไม่จำเป็นต้องเป็นรหัสเล่มเดียวกัน หรือชุดเดียวกันเสมอไป (กรณีส่วนใหญ่แล้วมักจะแตกต่างกัน) มีเหตุผลมากมายที่จะทำให้รหัสคู่มือในการส่งรหัส ความหมายและถอดรหัสระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่ตรงกัน ไม่สอดคล้องกัน จนถึงขั้นขัดแย้งกัน เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ ระดับการศึกษา อาชีพ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จุดยืนทางการเมือง เพศ ชนชั้น อุดมการณ์ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างแนวคิดของ Hall กับแนวทางของการใช้ และความพึงพอใจจากสื่อก็คือ เรื่องหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในขณะที่แนวทางเรื่อง “การใช้สื่อ” นั้นจะใช้หน่วยการวิเคราะห์เป็นปัจเจกบุคคลแต่ละราย (ที่มีความต้องการเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน) Hall กับใช้หน่วยการวิเคราะห์ที่เป็น “กลุ่มคน” ที่ถูกจัดระบบจากโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองให้มารวมกลุ่มกันตามประเด็นต่าง ๆ

ความสำคัญของการตีความ แนวความคิดที่ให้ความสำคัญกับการตีความนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เชื่อเรื่องการเลือกการรับรู้ (Selective Perception) ซึ่งกล่าวว่า ผู้รับสารเข้ามาเกี่ยวข้องกับอย่างมาก และสิ่งที่ผู้ส่งสารควรจะให้ความสนใจมากที่สุด คือเรื่องการเลือกตีความของผู้รับสาร

ในการตีความหมายสารหรือถอดรหัสสารนั้น Hall (1980 อ้างถึงใน อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2547, หน้า 528) ได้เสนอว่า ผู้รับสารจะมีการถอดรหัสสาร 3 แบบด้วยกัน คือ

1. ถอดรหัสหรือตีความตามแบบที่ผู้ส่งสารต้องการ (Dominant-Hegemonic Reading) การถอดรหัสในลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขว่าผู้ใส่รหัส (Encoder) หรือผู้ส่งสาร และผู้ถอดรหัส (Decoder) หรือผู้รับสารต้องขึ้นอยู่กับจุดเดียวกัน ใช้รหัสเดียวกันในการส่งสารและตีความสาร ความหมายที่ผู้รับสารตีความได้ จึงเป็นความหมายตามที่ผู้ส่งสารต้องการ เรียกว่า Preferred Reading เช่น การเสนอข่าวเรื่องแรงงานอพยพชาวพม่าเข้ามาแย่งงานและก่อความเดือดร้อนในสังคมไทย ซึ่งผู้รับสารที่เป็นคนไทยจำนวนมากเห็นด้วยกับทัศนะที่สื่อนำเสนอ

2. ถอดรหัสหรือตีความโดยมีการปรับเปลี่ยนความหมายเสียใหม่ (Negotiated Reading) ในลักษณะนี้ แม้ว่าผู้รับสารจะอ่านความหมายหลัก ๆ ตามที่ผู้ส่งสารต้องการ แต่ในรายละเอียดปลีกย่อยของสาร ได้ถูกปรับเปลี่ยนความหมายบางอย่างให้สอดคล้องกับความต้องการหรือความเข้าใจของผู้รับสาร เช่น ในข่าวเดียวกัน แม้บ้านไทยที่รับคนงานพม่ามาทำงานที่บ้านอาจจะเห็นว่าแรงงานเหล่านี้มาเสริมในตำแหน่งที่ภาคไทยทำไม่ได้มากกว่า เป็นต้น

3. ถอดรหัสหรือตีความคัดค้านความหมายที่ผู้ส่งสารใส่รหัสมาให้ (Oppositional Reading) เป็นลักษณะของการถอดรหัสที่ผู้รับสารตีความตรงข้ามหรือทำทลายความหมายที่ปรากฏ เช่น ในข่าวเดียวกัน กลุ่มองค์กรเอกชนที่ทำงานในเรื่องสิทธิมนุษยชนในพม่า อาจจะเห็นว่าแรงงานพม่าอพยพหนีระบบการปกครองแบบเผด็จการมายังประเทศไทย มากกว่าจะเป็นเรื่องตั้งใจเข้ามาแย่งงานคนไทยดังนั้น จะมีชาวพม่าที่อาศัยอยู่ในค่ายอพยพตามจังหวัดชายแดนตะวันตก และมีบางส่วนเข้ามารับจ้างในจังหวัดชายทะเลทำอาชีพประมง เป็นต้น

ในกระบวนการสื่อสารแต่ละครั้งนั้น ฮอลล์ได้อธิบายว่า จะเกิดรูปแบบของการใส่รหัส และถอดรหัสทั้ง 3 ลักษณะอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับสถานการณ์แวดล้อมหรือบริบทต่าง ๆ ว่า สัดส่วนของรูปแบบใดจะมีมากกว่ากัน รวมทั้งขึ้นอยู่ความสามารถของผู้ใส่รหัสหรือผู้ส่งสารที่จะพยายามเข้าใจผู้รับสารให้ดี และความสามารถของผู้รับสารที่จะมีประสบการณ์หรือความเข้าใจร่วมกับผู้ส่งสารได้มากน้อยเพียงใด

Hall (1997 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541, หน้า 312) ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมกระบวนการในช่วงเวลาของการถอดรหัสว่า ในการอ่านความหมายของสารนั้นผู้รับสารสามารถมีจุดยืนได้ 3 แบบ (หรือใช้รหัสได้ 3 รหัส) อันจะทำให้อ่านความหมายได้ 3 แบบตามมาเช่นกัน คือ

1. จุดยืนแบบที่ผู้ส่งสารต้องการ (Dominant – Hegemonic Position) จุดยืนแบบนี้ ผู้รับสารจะยืนอยู่ที่เดียวกับผู้ส่งสาร และจะใช้รหัสของผู้ส่งสารเช่นกัน ดังนั้น ความหมายที่ผู้รับสารอ่านได้ จึงเป็นอย่างที่คุณผู้ส่งสารต้องการเท่านั้น ที่เรียกว่า Preferred Reading

2. จุดยืนที่ผู้รับสารจะต่อรองความหมายเสียใหม่ (Negotiated Position) จุดยืนแบบนี้ แม้ว่าผู้รับสารจะอ่านความหมายหลัก ๆ ตามที่คุณผู้ส่งสารต้องการ แต่ทว่าภายในขอบเขตความหมายดังกล่าว ผู้รับสารจะยังคงต่อรองรายละเอียดปลีกย่อย ตัวอย่างเช่น “การยอมรับว่าเห็นด้วยกับที่คุณผู้ส่งสารกล่าวมา” แต่ก็ก็มีเงื่อนไขว่า “จะเป็นจริงก็ต่อเมื่อ” หรือ “อาจจะมีข้อยกเว้นเหมือนกัน...” หรือ “ที่พูดนั้นอาจจะจริงในที่อื่น ๆ แต่ในที่นี้ อาจจะไม่เป็นจริง” การตีความหมายแบบต่อรองนี้ เป็นการพบกันครึ่งทาง หรือเป็นสูตรผสมระหว่าง Preferred Reading กับ Oppositional Reading

3. จุดยืนที่ผู้รับสารจะตีความคัดค้านต่อด้านความหมายที่คุณผู้ส่งสารใส่รหัสมา (Oppositional Position)

สรุปจากแนวความคิดของ Hall สามารถที่จะแบ่งประเภทของผู้รับสารออกได้ 3 ประเภท คือ

1. การเชื่อฟัง ขอมตาม หมายถึง การยอมรับในเนื้อหาที่คุณผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสารด้วย
2. ขบถ ปฏิเสธ หมายถึง การที่ผู้รับสารไม่ยอมรับความหมายที่คุณผู้ส่งสารส่งมาทั้งโดยทางตรงและที่เป็นความหมายแฝงมาในการสื่อสารนั้น
3. เลือกรับ หรือต่อรอง หมายถึง การที่ผู้รับสารยอมรับความหมายที่คุณผู้ส่งสารส่งมาให้แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของผู้รับสาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อุบลรัตน์ สุนทรธรรมาสัน (2530, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ค่านิยมของสังคมไทยจากหนังสือสำหรับเด็กประถมศึกษา พบว่า ค่านิยมของสังคมไทยแบบจุลหมายปลายทางชีวิต ที่ปรากฏในหนังสือสำหรับเด็กประถมศึกษามากที่สุดคือ ค่านิยมการช่วยเหลือผู้อื่น และความเป็นปราชญ์เป็นผู้รู้ดี ค่านิยมจุลหมายปลายทางชีวิตที่ปรากฏน้อยที่สุดได้แก่ ค่านิยมความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ ค่านิยมความเสมอภาพ และค่านิยมโลกที่มีสันติสุข ส่วนค่านิยมแบบวิถีปฏิบัติที่ปรากฏมากที่สุดคือ ค่านิยมความสุภาพ และค่านิยมวิถีปฏิบัติที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ การมีแนวคิดกว้าง และค่านิยมของสังคมไทยแบบจุลหมายปลายทางชีวิตที่มีความสำคัญระดับสูงส่วนใหญ่เป็นค่านิยมส่วนบุคคลมากกว่าส่วนสังคม

กิตติ กันภัย (2534, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องลักษณะของการสร้างฝันจินตนาการทางเพศที่ปรากฏ และได้รับการเผยแพร่ในสื่อมวลชนไทย พบว่าลักษณะของการสร้างฝันทางเพศในสื่อมวลชนไทยสอดคล้องกับจินตนาการของมนุษย์ในเชิงจิตวิทยา และความหมายจินตนาการทางเพศเหล่านี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับสารในการเข้าสู่โลกแห่งความฝันจินตนาการ ทำให้ผู้รับสารรู้สึกผ่อนคลาย หลีกหนีจากความเครียดทางเพศ

จริญญา นิลแพทย์ (2541, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการรับข่าวบันเทิงกับทัศนคติของเด็กวัยรุ่นในเรื่องความรักและเพศสัมพันธ์ เด็กวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับทัศนคติ คือกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า “เกิดเป็นผู้หญิงต้องรักนวลสงวนตัว” แต่ผู้หญิงที่ยึดถือคติดังกล่าว ปัจจุบันหาได้ยากเต็มที่ เหตุที่ทัศนคติขัดแย้งกับพฤติกรรมเช่นนี้ เนื่องจาก เด็กมีทัศนคติตามบรรทัดฐานทางสังคม แต่ในแง่พฤติกรรมแล้ว เด็กวัยรุ่นหลายคนไม่สามารถยับยั้งชั่งใจควบคุมอารมณ์ตนเองได้ จึงปล่อยให้อารมณ์นำหน้าพฤติกรรม

ประไพ ศรีสุข (2541, บทคัดย่อ) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้น และนวนิยายของชาติ กอบจิตติ โดยศึกษาภาพสะท้อนสังคม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และด้านศาสนา วัฒนธรรม และค่านิยม ผลการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏว่า ด้านการศึกษาให้ภาพสะท้อนของชนยากจนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ด้านการเมืองและนักการเมืองการปกครองสะท้อนภาพการปกครองแบบเผด็จการ และการทำงานที่ไม่จริงจังของข้าราชการและนักการเมือง ด้านเศรษฐกิจสะท้อนภาพปัญหาความยากจนของคนส่วนใหญ่ซึ่งไม่สามารถจะเลือกประกอบอาชีพได้ ด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่สะท้อนภาพปัญหาครอบครัวแตกแยก เด็กและคนชราถูกทอดทิ้ง ด้านศาสนา วัฒนธรรม และค่านิยมให้ภาพสะท้อนส่วนใหญ่แสดงค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ในการเสนอภาพสังคมด้านต่าง ๆ นั้น

กุลภา วจนสาระ (2543, บทคัดย่อ) วัฒนธรรมวัยรุ่นเป็นกลุ่มย่อยของสังคมที่หาพื้นที่เฉพาะในการแสดงวัฒนธรรมของตัวเอง เป็นพื้นที่หลักทั้งทางวัฒนธรรม และกายภาพ บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของกลุ่มตนผ่านการแต่งกาย แบบแผน พฤติกรรม กิริยาท่าทาง วิถีชีวิต โดยมองว่าลักษณะกิจกรรมของวัยรุ่นเป็นการใช้พื้นที่ในการแยกจากความเป็นเด็ก และการเตรียมตัวสำหรับการเป็นวัยรุ่น เป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านวัฒนธรรมวัยรุ่นในแต่ละยุคแต่ละสมัย โดยมีเรื่องของพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

ณัฐนิษฐ์ ยศปัญญา (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องค่านิยมของวัยรุ่นไทยที่สะท้อนในพาดหัวโฆษณาในนิตยสารในทัศนะของสื่อที่สะท้อนในภาษาในพาดหัวโฆษณาในนิตยสารวัยรุ่น พบว่ามี 6 ลักษณะคือ ค่านิยมในการใช้ชีวิต และความสัมพันธ์กับผู้อื่น ค่านิยมในการให้ความสำคัญแก่วัตถุ ค่านิยมในความต้องการความสำเร็จในชีวิต ค่านิยมในการชอบสิ่งแปลกใหม่

ค่านิยมในการรักสวยรักงาม และค่านิยมที่ชอบความสนุกสนาน โดยพบว่าภาษาโฆษณาใน นิตยสารวัยรุ่นสะท้อนให้เห็นค่านิยมในการรักสวยรักงามมากที่สุด รองลงมาคือค่านิยมในการใช้ ชีวิต และความสัมพันธ์กับผู้อื่น และน้อยที่สุดคือค่านิยมที่ชอบความสนุกสนาน

พจนีย์ พจนะลาวัณย์ (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องเนื้อหาและการสะท้อนค่านิยมใน นิตยสารวัยรุ่น เธอกับฉันทน์ เดอะบอย ฮาร์ท พบว่า นิตยสารทั้ง 3 ฉบับมีพัฒนาการที่คล้ายคลึง กัน และมีรูปแบบการจัดหน้า และลักษณะเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันอีกด้วย ส่วนค่านิยมทางสังคมที่ ปรากฏในเนื้อหาของนิตยสารทั้ง 3 ฉบับ พบว่ามีค่านิยมทางสังคมที่ไม่พึงปฏิบัติ เช่น การบริโภค สินค้าต่างประเทศ และความฟุ้งเฟ้อ มากกว่าค่านิยมทางสังคมที่พึงปฏิบัติ เช่น การพึ่งพาตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ และการประหยัด

ชมพูนุช ปัญญาไพโรจน์ (2545, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ค่านิยมที่ปรากฏใน งานโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ พบว่า ค่านิยมที่มักปรากฏในพาดหัวหลัก และข้อความในชิ้นงาน โฆษณามากที่สุดเป็นโฆษณาที่เน้นทางอรรถประโยชน์ของสินค้า เช่น ด้านประหยัดราคา ด้านคุณภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านความสะดวกสบาย และด้านเทคโนโลยี มากกว่าค่านิยมที่ เน้นทางวัฒนธรรม คือ ค่านิยมด้านการรักษาหน้า ด้านความรัก ด้านความเป็นหมู่คณะ ด้านความ สะอาด/เรียบร้อย และด้านการนับถือผู้อาวุโสหรือความอ่อนน้อมเชื่อฟัง

เจิมสิริ เหลืองสุภภรณ์ (2545, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องจินตนาการทางเพศของผู้หญิงผ่าน นิตยสารวัยรุ่น จากการวิเคราะห์เนื้อหา และสัมภาษณ์ พบว่านิตยสารวัยรุ่นเป็นพื้นที่ในการสร้าง ความเห็นพ้อง ทำทนายอุดมการณ์หลักของสังคมไทย และต่อรองเสนอทางเลือกใหม่ในเรื่องการ เสนอจินตนาการทางเพศของผู้หญิงวัยรุ่น โดยพบความเห็นพ้องในกลุ่มวัยรุ่นหญิงเรื่องการแต่งกาย เช็กชีตามแฟชั่น การมีความรักและคู่รัก การมีเพศสัมพันธ์ การเที่ยวกลางคืนในหมู่วัยรุ่น และ กลุ่มวัยรุ่นเพศที่สาม

กมลวรรณ วรรณวิฐ (2549, บทคัดย่อ) การวิเคราะห์ และเปรียบเทียบหนังสือสำหรับ วัยรุ่นที่ได้รับรางวัลระหว่างปี พ.ศ. 2543 – 2548 กับหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านในปัจจุบัน พบว่า ความสนใจในการอ่าน มีวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่รู้จัก และไม่เคยอ่านหนังสือที่ได้รับรางวัล เนื่องจาก ขาดการส่งเสริม และสนับสนุนจากทางโรงเรียน และผู้ปกครอง และส่วนมากจะเลือกอ่านหนังสือ ที่เน้นเนื้อหาด้านบันเทิงมากกว่า ด้านความต้องการอ่านของวัยรุ่นพบว่ามีความต้องการอ่าน หนังสือในเรื่องดังนี้คือ เรื่องลึกลับสยองขวัญ เรื่องเหนือธรรมชาติ เรื่องสืบสวนสอบสวนและ ฆาตกรรม เรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่นและความรัก เรื่องวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และอวกาศ เรื่องตลก ขบขัน แบบเรื่องที่ให้อัศจรรย์ในการดำเนินชีวิต ด้านวิธีการที่วัยรุ่นได้รับหนังสือพบว่าส่วนใหญ่ ยืมหนังสือจากห้องสมุดโรงเรียน, ซื้อด้วยตนเอง และยืมจากเพื่อนตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

Hipple (1975, Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง The Novels Adolescents Are Reading เกี่ยวกับค่านิยมของนวนิยายที่เลือกให้นักเรียนอ่านจากหนังสือ 4 เล่ม คือ The Red Badge of Courage, The Adventures of Huckleberry Finn, The Catcher in the Rye และ To Kill a Mocking Bird ซึ่งคาดว่าค่านิยมที่จะได้รับจากนวนิยายควรมี 7 ประการ คือ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางจรรยา ความงาม สติปัญญา ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏว่า เด็กได้รับค่านิยมจากนวนิยายตามที่คาดไว้ ยกเว้นค่านิยมทางด้านความงามและศาสนา ซึ่งพบว่ามีน้อยมากจนไม่มีค่านัยสำคัญ

Janice (1984, Abstract) ได้ทำวิจัยเรื่อง Reading the Romance โดยศึกษากลุ่มผู้อ่านสตรีที่อ่านนวนิยายรักพาฝันเป็นประจำ 42 คน ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีที่แต่งงานแล้ว และบางคนก็มีลูก คุณสมบัติที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่างก็คือต้องเป็นผู้อ่านนวนิยายรักพาฝันเป็นประจำ (เลือกจากลูกค้าของร้านขายหนังสือที่ผู้วิจัยรู้จัก) โดยอ่านประมาณ 1 – 15 เล่ม/สัปดาห์ และอ่านเป็นประจำทุกวัน โดยเฉลี่ย 11 – 15 ชั่วโมง/สัปดาห์ Radway ใช้วิธีการวิจัยหลาย ๆ อย่างผสมผสานกัน เช่น สัมภาษณ์ พูดคุยแบบไม่เป็นทางการเป็นรายบุคคล สันทนาร่วมกันเป็นกลุ่ม ตอบแบบสอบถาม ฯลฯ และวิธีการแสวงหาความสุขแบบการอ่านนวนิยายที่ตัวเองมีลักษณะ Passive นั้น จะช่วยให้ผู้อ่านสตรีเกิดความรู้สึกที่ร้นรมอย่างปราศจากความรู้สึกผิด (Guilt Feeling) ทั้งนี้เนื่องจากความปรารถนาทางเพศนั้น เป็นบทบาทของฝ่ายชายที่เริ่มต้น และเป็นความร้นรมที่ขอยกกลับไปสู่วัยเด็ก (Regression) ที่ได้รับคำมั่นสัญญาว่า เธอจะมีความสุขอย่างแน่นอนหากพึ่งพิงใครสักคน (Dependency) เหมือนระยะเวลาที่เด็กรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยเมื่ออยู่ในครรภ์มารดา ซึ่งเรามักจะเห็นประโยชน์พรรณในนวนิยายประเภทที่ว่า “เธอรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และเป็นสุขอย่างประหลาดในอ้อมอก/ วงแขนของเขา” เป็นต้น

Atwood (1984, Abstract) ได้ทำวิจัยเรื่อง Enticing Readers: The Teen Romance Craze โดยศึกษาความนิยมที่เพิ่มขึ้นของนวนิยายแนวโรแมนติกวัยรุ่นทำให้ครู อาจารย์ ส่วนใหญ่คิดถึงเกี่ยวกับเนื้อหาที่แท้จริงของหนังสือแนวนี้นี้ว่ามีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นหนังสือฝึกทักษะทางการอ่านสำหรับนักเรียนหรือไม่ นวนิยายแนวนี้นักเป็นสูตรสำเร็จ (มีเนื้อหาที่ชัดเจนไม่ต้องตีความ) ยึดตามแนวที่สำนักพิมพ์กำหนดและใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายด้วยเนื้อหาที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา มีเหตุการณ์และบทสนทนาต่าง ๆ มากมาย มีรูปประโยคที่เข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อนทำให้เป็นที่ชื่นชอบของนักเรียน โดยนางเอกในเรื่องมักจะมีข้องเกี่ยวกับหนุ่มหล่อ หน้าตาดี อายุมากกว่าเล็กน้อย อารมณ์อ่อนไหว ดำเนินเรื่องในสถานที่ที่คุ้นเคยอยู่แล้ว เช่น โรงเรียน ชายหาด ร้านอาหาร Fast – Food ต่าง ๆ เป้าหมายหลักของนวนิยายแนวนี้นี้จะเน้นไปที่วัยรุ่นหญิง

ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นวนิยายได้รับความนิยม อย่างไรก็ตามความนิยมในหนังสือแนวนี้นี้ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาที่เรียกว่า "Problem Novel" ซึ่งเน้นแต่เพียงแค่ให้อารมณ์ความรู้สึกที่ดี แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวแสดงออกในเรื่องของความสัมพันธ์หนุ่มสาว และถูกวิจารณ์ว่ามีลักษณะกีดกันทางเพศและยึดเอาความคิดเห็นของคนส่วนมากเป็นหลัก แต่ถึงกระนั้นบรรณารักษ์ส่วนมากก็ยังสนับสนุนหนังสือแนวนี้อยู่ เพื่อให้เกิดสมดุลกันในโปรแกรมการฝึกทักษะทางด้านการอ่านซึ่งมีทั้งหนังสือที่อ่านเข้าใจยากและเข้าใจง่าย และเชื่อว่าจะสามารถนำไปสู่การอ่านหนังสือที่มีคุณค่าทางวรรณกรรมได้และมีงานวิจัยซึ่งระบุว่านวนิยายแนวโรแมนติกนิยมนำมาอ่านกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายและผู้อ่านมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยนักเรียน ที่อ่านหนังสือแนวโรแมนติกจะอ่านหนังสือวรรณกรรมชนิดอื่น ๆ ด้วย

กล่าวโดยสรุป ค่านิยมที่พบในงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศได้มีค่านิยมส่วนบุคคลและสังคม ซึ่งมีค่านิยมที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนา และค่านิยมที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ นั้นส่วนมากค่านิยมที่ปรากฏเป็นค่านิยมไม่พึงปรารถนาต่อสังคมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ค่านิยมในการบริโภคสินค้าต่างประเทศ ความสะดวกสบาย การใช้สิ่งฟุ่มเฟือย เป็นต้น ส่วนในงานวิจัยเกี่ยวกับการอ่านของวัยรุ่นนั้นวัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่จะนิยมนำนิยายรัก ส่วนหนังสือที่วัยรุ่นสนใจส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่เน้นเนื้อหาด้านบันเทิงมากกว่าด้านวิชาการ